

Call No.

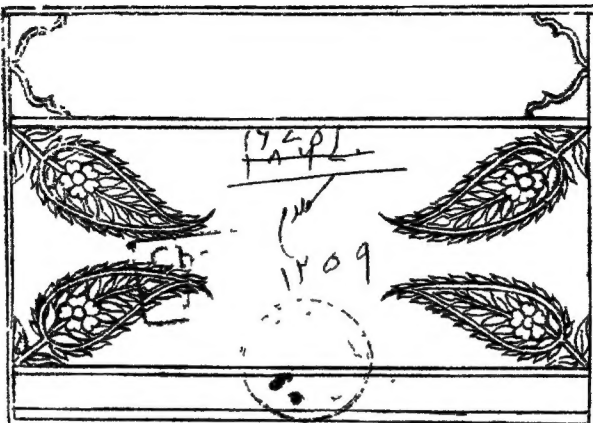
Author

Title

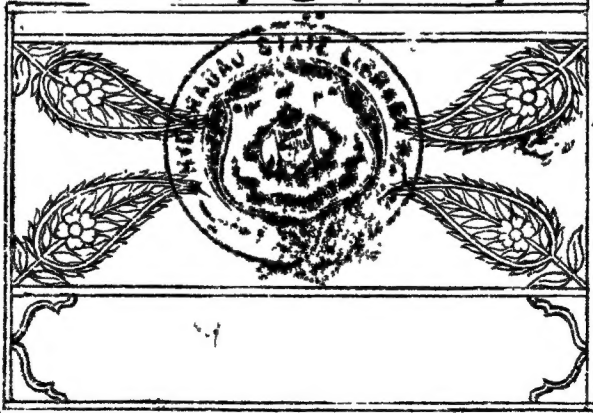
الغاية
ممنوعة
اشباع الكلام

Acc. No.

14201

إِسْمَاءُ الْكَافِيَّةِ الْفِي الْقِيَمَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قال مولانا الشيخ الاجل الخير عز

قصبات السبق في التقدير والتحرير ناصر كلمة الله العليا
ناشر آلوية الدرس والفتيا افضل علماء الانام بحجة الله
والا يا محامي حقائق الدين وارث الانبياء والمرسلين محمد صلى الله
عليه وسلم الصديق المخلص

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أحمد لمن شرف الولادة بمولود لا تطير له في الوجود * وكرم
السعادة بمسعود ليس كمثله شيء من الوجود * فبها كان
من قطر نور من نوره وسماه محمدا * فخلق منه ما خلوه و
رباه محمدا * والصلوة والسلام على الذي لولاه ما وجد
الوجود * وما ولد والد ولا مولود * فطوبى لمن وضعته أمه مخد
ومكوهه وطيبا وظاهرا * وغسوه وعلى الله وأصحابه الذين دكنهم
في المنزلة بالتعظيم والتبجيل منهم في النورية ومثلهم في الانجيل

اما بعد این عجاله است سببی باشع الکلام فی اثبات
المولد والقیام که بایامی بعضی از حضرت خلت سماء در سنه
یکهزار و دویصد و هفتاد و دو از حجت نبویه علی صاحبها الصلوٰۃ والتحیة علامه تحریر
در برشیده و توفیق از دینی کم و صحتها بانجام رسیده انصراف تمیزش بر مقدمه
و دو باب خامنه گردید اما مقدمه پس تضمن تمهید کلام و تحقیق
معنی بدعت و تقسیم آنست باید دانست که در چین و زمان که علما عالی شان نیز
زمین فتنه اند و ضلالت منبع امکان از خفته نحریر کمی بنیان اشارت با و رد مفقود خبر
که عقد انابل با و کشند با و طائفه از مستحاران که بطاهر احیا سنت اما طاعت
بدعت از زبان قابل نشان او و بیاطن بالعکس از سر حال اینان با و بدعت
بر داشته و جابجا علم فساد بر افروخته بیکار از اعمال نیکه و شرعیه را که
از صد با سال متواتر از سلف صاحبین متداول و قطار عالم از عرب عجم
میان فقه و محدثین مرسوم معمول متلفی بقبول مقدمه این پیشوایان
شرع متین و کار علما حرمین یعنی ضوالی علیهم السلام و از بدعت سیئه
شمارند و فاعل و عامل از امتدع و فاق انکارند منجمله آن عمل مولد شرع
که آنرا بدعت سیئه فیه خط انکار بر صفحه حاش کشیده اند

۹
و در وقتیا حاضر گردید
مقدمه و تمهید کلام
و تحقیق و تقسیم
بدعت ۱۲

معنی بدعت و تحقیق
اقسام آن
در حدیث صحیح

از حال بدعت و باعث گزینی بی از بخردان اکثری امسائل شرعی گردید
حال آنکه مطلق بدعت سینه نیست نه هر بدعت ضلالت بلکه بدعت حسنه که
موجب ثواب است هم از اقسام بدعت شش است لهذا را با تحقیق
بدعت منقسم بقیام نموده احکام خمس از وجوب نذوب اباحت کراهت
و حرمت در آن جاری نموده و تفصیل این مقام و تحقیق این امر شرحی بر طبق
خبر آنکه این عجا که گنجایش آن در و لهذا بر میان قدر ضرورتی کافی بر کشف
مقصود باشد انکشاف می آید و نوی علیه الرحمه در شرح صحیح مسلم می نویسند
كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ اَلْبِدْعَةُ كُلُّ شَيْءٍ عَمِلَ عَلَى غَيْرِ مِثَالِ سَبَقٍ وَ
فِي الشَّرْعِ اِحْدَثُ مَا لَمْ يَكُنْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
فَقَوْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ عَامٌّ مُخْصَصٌ وَ
اَلْمَدُّ غَالِبٌ لِبِدْعٍ قَالَ الْعُلَمَاءُ اَلْبِدْعَةُ خَمْسَةٌ اَقْسَامُ وَاحِدَةٌ
وَمُنْدُوبَةٌ وَمُحَرَّمَةٌ وَمَكْرُوهَةٌ وَمُبَاحَةٌ فَمِنْ الْوَلَجِبِ نَظْمُ
اَدْلَةِ الْمُتَكَلِّمِينَ لِلرَّدِّ عَلَى الْمَلَاحِدَةِ وَالْمُنْتَدِعِينَ وَشِبْهَ ذَلِكَ
وَمِنْ الْمَدْوِيَةِ تَصْنِيفُ كِتَابِ الْعِلْمِ وَبِنَاءُ الْمَدَارِسِ وَالرُّبُطُ
وَعِثْرُ ذَلِكَ مِنَ الْمُبَاحِ الْقِسْطُ فِي الْوَلَانِ لَا طَعْمَهُ وَغَيْرُ ذَلِكَ

وَالْحَرَامُ وَالْمَكْرُوهُ ظَاهِرَانِ وَقَدْ وَضَعْنَا الْمَسْئَلَةَ بِأَمْثَلِهَا
 الْمَبْسُوطَةِ فِي هَذَيْنِ لَا شَاءَ وَاللَّغَاتِ فَإِذَا عَرَفْتَ مَا ذَكَرْنَاهُ
 عَلِمْتَ أَنَّ حَدِيثَ عَامٍّ مَحْضُورٌ وَكَأَمَّا آسَتْ بِهَا مِنْ الْأَحَادِيثِ
 الْوَارِثَةِ وَيُؤَيِّدُ مَا قُلْنَاهُ قَوْلُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي التَّرَاوِجِ
 نِعْمَتُ الْبِدْعَةِ وَلَا يَسْتَعْمَلُ كَوْنُ الْحَدِيثِ عَامًّا فَخَصُّوَصًا
 قَوْلُ كُلِّ بَدْعَةٍ مُؤَكَّدًا بِكُلِّ بَلْ يَدْخُلُهُ التَّخْصِصُ مَعَ ذَلِكَ
 كَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى تَدْعُ كُلُّ شَيْءٍ أَنْتَ هِيَ إِنْ رُبَّمَا أَنْصَافٌ مَلَاخِظَةٌ
 إِنْ بَاتَتْ تَبْجَانِ ابْنِ ثَبَاتٍ عَامٌّ أَبْطَالُ دَعْوِيَّتِهِ عَمَلُ خَيْرِ مَشْيُورٍ عَمُومٍ
 كُلِّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٍ بَسَدَتْ كَمَا بَصُرَتْ بِهَا إِمَامٌ مَدْرُوحٌ ثَابِتٌ شَرَكُهُ
 نَذِيرٌ وَمَنْ ذَا أَنْ عَامٌّ مَحْضُورٌ سَتٌ وَتَسْكُ بِلَفْظِ كُلِّ امْنِ ابْنِ ثَبَاتٍ غَيْرِ مَحْضُورٍ
 إِنْ عَامٌّ كَمَا مَنَاشَى غَلَطًا قَالِي عَمَّ نَحْدِثُ سَتٌ نِيْزَالٌ شَدَّ كَمَا بَاوُجُوْ لَفْظُ كُلِّ
 عَامٌّ قَبُولُ تَخْصِصٍ سَكُنَ چَا كَمَا دَرَكِيَهُ تَدْعُ كُلِّ شَيْءٍ مَوْجُودٌ بِسَلْطَانِ كُلِّ
 كَمَا دَرَحِثُ نَذِيرٌ مَنَاحُ أَرْقَبُولُ تَخْصِصٍ نَقِيْزُهُ وَتَبَاتٌ شَدَّ كَمَا عَدَتْ
 شَرَعِيْ مَقْصَدٌ خَمْسَةٌ كَمَا جَوْبُ نَدْبِ بِيْزِ أَقْسَامِ نَسَبٍ يَرَا كَمَا تَحْقِيقُ إِنْ قَبَالِ
 خَمْسَةٌ بَدْعَتْ شَرَعِيَّتُ لَعُوْمِيْ نِيْزِ بَعْضُ شَيْءٍ تَرَسِيدُ كَمَا فَضَرَتْ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

که بر ترویج اطلاق بدعت فرمودند و از آن بدعت شرعیست که آن امر است
 پس اینکه این بدعت معمول بدعت لغوی و نه انداز راه صواب و رزاق و نه بدعت
 بلا حقه بیان معنی بدعت کی سابق گذشت این حل بر غیر محلست فتد فی زیر مقرر شد
 که اطلاق بدعت شرع در امر که عادت بعد قرون باشد و منحصر نیست بلکه در
 قرون گذشته اطلاق بدعت امر است حدیثی که در اندیشه این نجایان قلب بیرون
 و در خفا نیست که بدعت محمود در سینه و اصل بدعت سینه نیست اگر زیاده
 ناید و تشدید این مطلب است باید دید که در مصباح الزجاجة علی سنن ابن ماجه
 قوله صلى الله عليه وسلم وشر الأُمور محدثا تھا قال في النهاية جمع
 محدث بالفتح وهي ما لم يكن معروفا في كتاب لاسنة ولا
 اجتماع وقوله صلى الله عليه وسلم كل بدعة ضلالة قال في
 النهاية البدعة بدعتان بدعة هدى بدعة ضلال فما
 كان في خلاف ما أمر الله به ورسوله فهو في حيز الذم و
 الأتکار وما كان إقعا تحت عموم ما ندب الله اليه وحصن
 عليه ورسوله فهو في حيز المدح وما لم يكن له مثال محض
 كنوع الجود والسخاء وفعل المعروف فهو من الأفعال المحمودة

مصباح الزجاجة
 علی سنن ابن ماجه
 ۱۲

ولا يجوز أن يكون ذلك في خلاف ما ذكر الشرع به لأن النبي
 صلى الله عليه وسلم قد جعل له في ذلك ثوابا فقال من سن سنة
 حسنة قلنا أجرها ومن عمل بها قال في ضدها من سن سنة
 سيئة قلنا عليه وزرها وورثها ومن عمل بها إذا كان في
 خلاف ما أمر الله به ورسوله ومن هذا النوع قول عمر رضي
 الله عنه في التراويح نعت ليد هذه لما كانت من فعال
 الخير داخلة في خير المدايح سماها بدعة ومدحها لأن النبي صلى
 الله عليه وسلم لم يسنها لهم وإنما صلاها لي ثم تركها وأما
 ما يحافظ عليها ولا جمع الناس لها ولا كانت في زمن أبي بكر وإنما عظم
 جمع الناس عليها وندبهم إليها فهذا اسمها بدعة وهي
 على الحقيقة سنة لقول صلى الله عليه وسلم عليكم بسنتي وسنة
 الخلفاء الراشدين من بعدك وقول له أقدموا بالذين من بعدي
 أبي بكر وعمر وعلى التأويل يحل قول كل محدث بدعة وإنما يرد
 ما خالف أصول الشريعة ولم يوافق السنة وأكثر ما يستعمل البدعة
 عرفا في الذم وروى البيهقي عن الشافعي في كتاب مناقبه

قال المحدثات من الامور ضربان ما احدث بما يخالف كتابا او
 سنة او اثر او اجماعا فهذه البدعة ضلالة وما احدث من الخير
 لا خلاف فيه لواحد من المذكورات فهذه محدثة خيرة من
 وقد قال عمر بن الخطاب في قيام شهر رمضان نعمت لبدعة هذه هي
 انها محدثة لم تكن واذا كانت ليس فيها ردة لما مضى هذا
 امر كلام الشافعي وقد اختلف من المتقدمين الامام ابو بكر الطرم
 كتاب الحوادث البدع من المتأخرين الامام ابو عبد الله الحاتمي
 احد مشايخ الشيخ تقي الدين السبكي كتاب المدخل في ذلك
 جمع فيه ما وعي هو كتاب كبير عظيم جليل الشأن وورثته
 منتجبنا في كه سمي بصحيح مجتبى است مطبوع في قضاة صلى الله عليه
 سلم وشركه مؤرخا ثناها قال القرطبي يعني المحدثات التي ليس
 في الشريعة اصل يشهد لها بالصحة وهي المسماة بالبدع وقوله
 صلى الله عليه وسلم كل بدعة ضلالة عام مخصوص المراد
 غالب البدع انتهى وورج المذاهب الوهاب خفي مذكورت قال
 الشيخ الامام الملقب بسيلطان العلماء ابو محمد عبد العزيز في آخر

منتجبنا في

بحر الدواب

كتاب

كتاب لقواعد البدعة منقسمة الى واجبة ومحرمة ومندوبة
ومكروهة ومباحة والطريق في ذلك ان يعرض البدعة
على قواعد الشرع فان دخلت في قواعد الاحباب فهي واجبة
او في قواعد التحريم فهي مكروهة او الندب فمندوبة او الكراهية
فمكروهة او الاباحة فمباحة انتهى وشرح ابن حجر عسقلاني في شرح
الربيعين ثم نووي في حديث غاس وتقسيم بدعتي نوشته قدری از ان
بعض نقل می یزد قال الشافعي رحمه الله ما احدث وخالف كتابا
او سنة او اجماعا واثرا فهو البدعة الضلالة وما احدث
من الخير ولم يخالف شيئا من ذلك فهو البدعة الحميدة والحاصل
ان البدعة الحسنة تنفق على ندابها وهي ما وافق شيئا مما
ولم يلزم من فعله محد ور شرعي ومنها ما هو فرض كفاية
كتصنيف العلوم ونحوها مما مر قال الامام ابو شامة شيخنا
رحمه الله ومن احسن ما ابتدع في زماننا ما يفعل في كل عام في
اليوم الموافق ليوم مولد صلى الله عليه وسلم من الصدقات
اظهار النعمة والسرفان لك مع ما فيه من الاحسان الى الفقراء

شرح ربيعين
از ابن حجر

مشير بحبته صلى الله عليه وسلم وتظيمه وجلاله في قلبه على
 ذلك وشكر الله تعالى ما من به من إيجاد سور له الذي أرسله
 للعالمين بحجة صلى الله عليه وسلم وأن البدع السيئة وهي مخالفة
 شيئا من ذلك صير مجازا أو التزاما قد انتهى إلى ما يوجب التحريم تارة
 والكرهية أخرى انتهى بقدر الحاجة ونير شارح مذكور وشرح حديث
 ثبت ثم نوشت والحاصل أن البدعة منقسمة إلى الأحكام الخمسة
 فمن البدعة الواجبة على الكفاية الاشتغال بالعلوم العربية
 المتوقف عليها فهم الكتاب لسنة كالصرف والنحو والمعاني و
 البيان واللغة ومن البدع المحرمة مذاهب سائر أهل البدع انتهى
 ما اردنا إيراده أربعين بابا بشارت بترسيم بحث بحسنة وسنية سيدنا
 معتمد اقتراح بكون عمل مولود غيث رازدعت حسنة مطاوعة بقصود وعبوداني
 منقول الشيخ الشيوخ امام بوشامة است که محتاج تشرح تفصيل نسبت نیز از
 شواهد مدعاست آنچه ابن تیمیة جعلی و منهاج نوشت البدعة هي الحوادث
 في الامر فان كان بغیر دليل شرعي فبدعة قبيحة وأن وفق
 اصول الشرع فبدعة حسنة والبدعة قد تذكر ويراد بها القبيحة

من باب
 ابن تیمیة

وقد يراد بها الأحكام المطلق انتهى ونيزا شواهد مقصودت بنحو
دره ایه ترمید شرح جواب التوحید ومن الجملة من يجعل كل امر لم يكن
في زمن الصحابة بدعة مذمومة وان لم يقم دليل على قبحه
تمسكا بقول صلى الله عليه وسلم اياكم وعحدثا ثاب لا مور ولا يعلم
ان المراد بذلك ان يجعل في الدين ما هو ليس فيه انتهى ونيز
از شواهد مطلوبست انچه طبعی شرح مشکوٰۃ نوشته قوله وكل بدعة
ضلالة عام مخصوص البدعة كل شيء يحل على غير مثال سابق
وفي الشرع احداث ما لم يكن في عهد الرسول صلى الله عليه وسلم
قال الشيخ ابو محمد عبد العزيز عبيد السلام في آخر كتاب التلخيص
البدع خمسة واجبة كالتعلم بعلم الفهم القرآن ^{بسم الله} لا رسول
صلى الله عليه وسلم وحفظ غريب الكتاب والسنة وكذا والفقه
والكلام في الجرح والتعديل تمييز لصحيح من السقيم وطمرة كمد
الحجربة والقديرة والحجة والرّد على هؤلاء من البدع الواجبة
لان حفظ الشريعة من هذه البدع فرض كفاية ومندوبة
كاحداث الرباط والمدارس وكل احسان يعهد في العصر الاول

وكالتراويل والحلام في قائق التصوف وكبح المحافل للاستدلال والتمسك
 ان قصد به وجه الله تعالى ومكرهه كخرقة المساجد وترويق المصاحف
 ومباحة كالمصاحف في عقيد الصبح والعصر التوسع في لذات المأكل
 والشارب الملايين المساكين وتوسيع الاكام قد اختلف في كراهة
 بعض ذلك انتهى وبيراز شوبه وعوسيت انجد على قار حنفى ومرة قاسية
 مشكوة نوشة وشكره مؤخر نأته ايغني البدع الاعتقادية وكل بدعة
 ضلالة قال في الارها هذا فخصص لي كل بدعة سيئة ضلالة
 لقوله صلى الله عليه وسلم من سن في الاسلام سنة حسنة فله اجرها ومن
 من عمل بما جمعه ابوبكر وعمر رضي الله عنهما القرآن وكتبه زيد في المصحف
 في عهد عثمان قال النووي البدعة كل شيء عمل على غير مثال سبق وفي الشرع
 ما لم يكن في عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم وقوله صلى الله عليه وسلم كل
 بدعة ضلالة عام مخصوص قال الشيخ غز الدين بن عبد السلام في آخر كتاب
 القواعد البدعة ما واجبه كتعلم الفقه كلام الله ورسوله كذا
 اصول الفقه والحلام في الحج والتعديل اما محرمة كمنه المحبيرة و
 القلدية والرجمية والحجبة والرد على هؤلاء من البدع الواجبة لا جفنة الشريعة

فتاة
 شيخ مشكوة
 على قاري

من ثم قد تم فرض كفاية واما مندوبه كاحمد الرباطي
 المدرس وغيرهما كما اخذتم يعهد في الصلوات والصلوات
 اي الجامعة العامة والكلام في دقائق الصوفية واما مكره
 كخوفه المساجد وتزويق المصاحف يعني عند الشافعية و
 اما عند الحنفية فباح واما مباحة كالمصاحفة عقيدة
 والعصرى عند الشافعية واما عند الحنفية فمكروه والتوسع
 في لذائذ المأكل والمشرب والمسكن وتوسيع الكهانة وقد اختلفوا
 في كراهة بعض ذلك اي كما قد منا قال الشافعي رحمه الله ما احدث
 مما يخالف الكتاب والسنة والاعمال فهو ضلالة وما احدث
 من الخير مما يخالف شيئا من ذلك فليس منه ما قال عمر
 رضي الله عنه في قيام رمضان نعم البدعة هذا اخر كلام الشيخ
 النووي في تهذيب سماء واللغات وروي عن ابن مسعود ما لا
 المسلمون حسنا فهو عند الله حسن وفي حديثه فروع لا يحجم عليه
 على الصلوات انتهى اگر نقل ابن كلام في الجملة مستلزم كذا روى واما
 ليكن من بينكم اي روايات منقولة شعبة زيات وتغير سلبت على ارفاده

كذا
 اخذ من في الموطأ
 احاديثنا بسبب خبر زيات
 عن ابن عمر قال قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ان
 احدكم جامع آتى اذ قال تمجيد
 فلياروا ولا تفرقوا روي
 احمد بن سليمان الخزاز في
 صحيحه في حديثه في الاثر في
 قتاد بن ربعي في حديثه
 لا يروى عليكم في حديثه
 ان لا يفرقوا بين الباطل على
 الحق وان لا يجتمعوا على ضل

شرح مشکوٰۃ
عبدالحی دہلوی

توبہ مشکوٰۃ

جدید نیست و نیز از شواہد مطروحت کلام شیخ عبدالحق محدث دہلوی علیہ الرحمہ
کہ در شرح مشکوٰۃ قال العیاض المالکی کل ما احدث بعد النبی
صلی اللہ علیہ وسلم فهو بدعة والبدعة فعل ما لا سبق الیہ
واقوا صلا من السنة یقاس علیہا فهو محرم وما خالف اصول السنن
فهو ضلالة ومنه قوله علیہ الصلوٰۃ والسلام کل بدعة ضلالة
انتہی یعنی ان قول کل بدعة ضلالة عام مخصوص ببعض انتہی
و نیز ازین قبیل ستانچہ محدث دہلوی صوف ترجمہ مشکوٰۃ ذیل حدیث و کل
بدعة ضلالة نوشته بدانکہ ہرچہ پیدا کردہ شدہ بعد از پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم
بدعت است از انانچہ موافق اصول و قواعد است و است قیاس و شدہ بدعت
بر ان از بدعت حسنہ کہیند و انچہ مخالف ان باشد بدعت ضلالہ و گویہ کل
بدعة ضلالة محمولین است بعضی از بدعتہا است کہ سبب چنانچہ تعلیم
صرف نحو کہ بدن فتایات احادیث حاصل و حفظ غرائب کتاب سنن و دیگرچہ
مخطوطین ملت ان موقوف بود بعضی مستحسن و سبب مثل نائی باہا و سہا و بعضی
مکروہاتہ نقض و گکار کردن سبب مصاحف بقول بعضی بعضی مباح مثل فراخ طعنا
لذید و لباسہا فاخرہ بشرطیکہ حلال باشند و باعث طغیان نگیرد و غارت نشود

و مباحا دیگر در زمان حضرت صلی الله علیه و سلم نبود چنانکه سیرت عثمان و مائمه
آن بعضی از جمعی که مذهب این ع و ا بهو بر خلاف سنت جماعت آنچه خلفا
را شنیدند که پسند اگر چه آن معنی در زمان حضرت و عبت لیکن از قسم بدعت حسنه
خواهد بود بلکه در حقیقت سنت زیر که فرموده است شما باد که لازم گیرید سنت خلفا
را شنیدن ارضی عنهم جمعین انتهی تا جمله از تصریحات کابر علی مذهب ائمه اربعه
شافعی و مالکی و حنبلی و حنفی ثابت که بهر مزی که بعد از زمان پیغمبر صلی الله علیه و سلم
پدید شود آن بدعت آنچه از ائمه و ائمه اصول کتاب سنت و اجماع اثر است از بدعت
حسنه گویند و آنچه مخالف است از بدعت سیئه مانند و نیز ثابت شد که مرید در زمان
صحابه یعنی انعمهم پیدا شد بر آن بلم طلاق بدعت ثور است چنانچه اشارت و کرامت بنیاد
حضرت عمر رضی الله عنه و مخصوص الزم تاریخ نعمت الی الله عهده این گواها
و از این طلاق مخرج میشود که او آن است و جمیع که در عهد حضرت و انورین رضی الله عنه
در مدینه نوره بقاعیم و از قریه افتد نیز ازین قبل است و نیز ثابت شد که حدیث کل بدعت
ضلاله عام مخصوص است و ازین کلیه بدعت سیئه است همچنان از احداث
در حدیث من احداث فی احداث و نیز از حدیث من ابتدء بعد عهده
و شرک امور محذوره و ما یحذر الله بدعت سیئه است نیز ثابت شد که

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

به امر مستحذ و دین او در قرن او صحابه و تابعین می شود یا بعد از آن بعضی عاموم گفته اند که
 در حدیث **سنة حسنہ** بحديث واقع است هر چه از آن موافق اصول و معنی
 آن بحجت حسنه و محمود و مقبول است هر چه مخالف آن بدعت سیئه و مذموم و مردود
 و غیر نایب است که احادیث مرئی و یعنی قرون ثلثه مستلزم بدعت سیئه نباشد و نه سیئه
 که تدوین کتب علم و تعلیم علم صرف و نحو غیر آن چه سابق مذکور شد و احزاب آن بلکه جمله
 مستحبات و خیرین پادشاه می دیدند زبانات حسنه است پس باطل شد قول کسانی که
 بدعت را منحصر در سیئه گفته حدیث کل لایحه ضلاله و نظائر از عام غیر مخصوص آنست و نیز باطل
 شد قول کسانی که بدعت حسنه موقوف بر ثبوت و قرون یا ثلث و شصت و هشت و بر یک بعد قرون
 ثلثه پیدا شد اگر چه مخالف اصول شرع باشد از داخل در بدعت سیئه نمایند و تخصیص این مقام
 معنیست که عبارات علماء و بیان بدعت حسنه و سیئه اگر چه بعنوان مختلف واقع است لیکن معنی
 و مقصود از جمله عبارات همین است که بر روی بعد از زبان آن عالم صلی الله علیه و سلم پیدا
 اگر موافق اصول شرع است بدعت حسنه است و در قرن ثانی یا ثالث پیدا شد یا بعد از قرون
 ثلثه و آنکه مخالف آنست بدعت سیئه و این گفت نیز مثل معرفت عام آنست که در قرون یا
 یا ثالث یا بعد از آن باشد و اگر بدعت حسنه را مطلقاً بمطوق حکم که بسنة و سنة
 الحلقاء الی الابدین المهدیین و اعتبار عموم و کما خلفا را شدین پس این که علماء

تفسیر بدعت بطوری
 مخالفان و بیان آن
 عدم مخالفت آن
 بامدعا ۱۲

رنجین این مستوع باشد مثل اعتبار عموم و لفظ اَلْاَلِ النِّسْبِ و سُبِّ که مراد از آن علما
 رنجین است نیز شامل گردد و خل سفت نموده انحصار بدعت در سینه نمایند و احادیث
 مذکوره یعنی کل بدعة ضلالة و امثال آن را بر عموم گذارند متینانند لیکن این
 توجیه و حقیقت ما روشن که باینست که بدعت حسنیه جمیع قسام آن کائی رسیده که حسن
 و سفت گردد و فی الواقع همچنینست که بدعت حسنیه در حکم سفت پس این تاویل
 ضرر نمی آید زیرا که بقصی غایت مفید مدعای اقامه تعهد منطوق حدیثی
 که در آن تبایر بدعت حسنیه ترتیب زبر بدعت سینه شایع قرار داده حل بر گذارم
 محل خواهند کرد و گویا که معاذ به لفظ سفت که بعضی در حدیث من سن سنة
 حسنة الحديث واقع است محمول بر معنی اصطلاحی و نه بر بدعت منقسم بحسنه و سینه
 نمایند علما و قول حضرت عمر رضی الله عنه که هذا صلاتی بدعت قیام اوج فرموده اند
 و نیز تصحیحات علما در باب بدعت که بی تکلف تقسیم بر بدعت حسنیه و سینه نموده احکام
 مذکوره در آن جاری و نه بدعتی را ترجیح انداخته گفت از آنکه گفته شود منکرین بدعت حسنیه را
 هنوز معرفی نیست آن اینکه عموم کلمه من که در حدیث من سن سنة حسنة
 الحديث واقع است همچنان هم لفظ مسلمین که در اثر ابن در رضی الله عنه یعنی ما لا المسلمین
 حسنة ما آخر است و محض افعال بر رضی الله عنهم نموده گویند که مراد از من سن سنة

۹
 من سن سنة حسنة
 بعد من غیر ان تقض من احکام شی
 من سن فی الاسلام سنه حسنة
 علیه و زرا و دوز من عمل بها
 بعد من غیر ان تقض من احکام
 منی آخره بسلم ۱۱

حسنه و ما را المسلم حسنًا و زکا به است فمما عندنا من یقریر بفهم من
سن سنة حسنة و ما را المسلم حسنًا مقصور بر آن چهار مصوبت است
باشد زجت پس این جفت تقریر بل ثالث که تسبیح و اذکار منطوق علیکم
بسیستم و سنة الخلق و الرشاد الهی من بعد که مستوعب علی است باشد
تفصیل چه مفهوم من سن سنة حسنة و ما را المسلم حسنًا بوضع
محدود زان حکم که در غرض وسط است و کذاست که محتاجت تطرف من حد
و توافی بیان کلام الکوین علیه الصلوة و السلام مگر در ارباب بصیرت و اصحاب
خیرت بچند تمجیبات و در ارباب غرض از اکثر اینها کاندنمی و در چهار لوازم آثار است
اعمال زدنمی بچند اسباق بکرات مرات از تصریحات علی گذشت که بعت مطلاهی
امروسی که بعد از آن بخت علیه الصلوة و التمجید پیدا شود پس آن را که موافق کتاب و سنت
و اجماع و اثر است منزه است بعت حسنه است اگر مخالف است با سنت سید و بد
سیده است بدی است منقسم باین قسمتی یعنی بعت یعنی مطلاست یعنی
غوی که آن مقید با مرونی نیست ظاهر است که سنت مطلاهی منقسم بحسنه و سیه یعنی آنکه
پس اعمال را و سیه حسنه همان مرونی اهد بود که موافقت با اصول شرعیه را و چه بود
یعنی را را مرونی بعت حسنه کند و بد مرونی سیه است که مخالف آنهاست آن

آن سنت سیئه است و هزار بدعت سیئه مینامند و نیز از بیان بان بدعت
که حدوث امر دینی خواه موافق قواعد شرع باشد یا مخالف آن مقصود
بر زمان صحابه نیست بلکه اعم از بدعت چنانچه این معنی از اجزای احکام حمیه
بدعت و بیان اشکال آنها پیدا و بویداست و در هر زمان که آن امر دینی
شود آزا باین موفقت و مخالفت با قواعد شرعی باید تسبیح اگر موافق
آنهاست مقبول و محمود و سیئه نیست حمله و بدعت حمله و اگر مخالف
است مذموم و مردود و نامزد نیست سیئه و بدعت سیئه است پس این
هر دو مقدمه و جهت لازم آمد که عموم من سبب سیئه حسنه الحدیث
و عموم اثر مذکور مخصوص بان صحابه که ام نمی تواند شد و بر کسی که اولی
سلیقه بفهم عبارت دارد چون تا شیر صبح میدهد رخشد که سیاق حدیث
مذکور و اثر معلوم مقتضی عموم مطلق است نه عموم من وجه که مخصوص بان صحابه
باشد چه صد و سیست حسن و ترتب اجر و ثواب ان در ان مان خیر اقران
خود ظاهر است و احتمال نقیض حمله و ان عهد خلافت همدار سر بار
و طرف نیست که علمای ریخین حدیث علی بن ابی طالب
و سنه الخلفاء الراشدين المهديين بهر معمول بر عموم نموده اند

چنانچه شیخ عبدالحق محدث دهلوی در ترجمه مشکوٰۃ نوشته که مراد خلفا
 راشدین خلفای اربعه داشته اند و هر که بر سیرت ایشان و دو موافق
 عمل کند حکم ایشان اردو کسانیکه بدعت حسنه را داخل در
 نموده اند نیز تعارف باین عموم و شمول از بدین بقایای عموم مطلق در
 مَنْ سَنَّتْ حَسَنَةً وَمَا رَأَى الْمُسْلِمُونَ حَسَنًا چنانچه
 از کلمه من لفظ مسلمون و مخارج و مهور علم است هرگز محل کلام نمی تواند شد
 چون بر این ساطعه و مجمع قاطعه ثابت شد که بدعت صطلحی منقسم
 و سیده و حدیث کُلُّ يَدٍ عَلَيْهِ ضَلَالَةٌ و اشال آن عام مخصوص
 حدیث عَلَیْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ
 الْمَهْدِيْنَ و حدیث مَنْ سَنَّتْ حَسَنَةً وَاتَّخَذَهَا الْمُسْلِمُونَ
 حَسَنًا تا آخر عام و شامل ای خلفای اشدین و مجتهدین و علمای
 ربخین است مقدمه با انجام رسید و ختم کلام در تمهید و تحقیق معنی بدعت
 گردید اما باب اول پس متکفل اثبات موله شریفیت بر این
 کتب اسلاف پوشین باشد که انکار منکرین از زمان پانجمین مقتضی
 تضعیف سائل ای اثبات این مطلب منصف شده است چنانچه بعضی از

باب اول
 در اثبات شریفیت
 مولد شریف

جلال الدين سيوطي

حَاطِدٌ حَدِيثُ وَالْمُدِينِ تَبَالُفٌ وَرَصِيفٌ بِرِوَاحَةٍ اتِّحَاقٍ حَمٍ
 دَرِينِ مُسْئِلَةٍ خَانِكَةٍ بَايِدِ سَاخَتِهِ اَنْدَوَارِ خَانِكَةٍ سَتِيفَايِ مَقَالَاتِ سَلَفَتِ
 بَابِ اَزْ مَحَالَّاتِ عَادِيَّتِ بَرَسْتِنَاوَتِ شَبَاهِدِ بَعْضِي اَزْ هَا اَلْكَتَابِ مِرْوَدِ
 اَقْتِنَاحِ كَلَامِ دَرِينِ مَقَامِ بَاغِلَا صَهْ سَالِ شَيْخِ اَلْيُونُوحِ مَوْلَانَا جَلَالِ اَلْكَلْبِ
 سَيُوطِي كِهْ مُشْتَبِهْ اَبْنَاتِ تَحْمَانِ عَلِ مَوْلِدِ وَرْدِ هَوَاتِ تِلَاجِ الدِّينِ خَانِ كَا
 وَتَقِيحِ كَلَامِ اَبُو عَجْدِ اَمْدِ بِنِ حَاجَتِ مَعْلِ مِي اَيِدِ اَوَّانِ مَنِيَّتِ وَفَقْدِ
 وَفَعِ السُّوَالِ عَنِ الْمَوْلِدِ التَّبَعِي فِي شَهْرِ رَجَبِ اَوَّلِ مَلِكْمَكِهِ حَيْثِ
 الشَّرْعِ هَلْ هُوَ مَحْمُودٌ اَوْ مَذْمُومٌ وَعَمَلِ بَيِّنَاتٍ عَلَيْهِ اَمَّا لَا يَلُوحُ
 اِنْ اَصْلُ الْمَوْلِدِ هُوَ اِجْتِمَاعُ النَّاسِ فِي رِيَّةٍ مَا يَتَسَرَّعُ مِنَ الْقَرَارِ
 رَوَايَةِ الْاَخْبَارِ الْوَارِدَةِ فِي مَبْدَأِ اَمْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 وَمَا وَقَعَ فِي مَوْلِدِهِ مِنْ اَلَايَاتٍ مَيِّدَةٍ سَمَّا طَيَّا كَلَفُوْهُ وَنَصْرُوْهُ
 مِنْ غَيْرِ زِيَادَةٍ عَلَى ذَلِكَ مِنَ الْبَدْعِ الْمَجْسُوتَةِ الَّتِي يَسْتَعْلِمُ عَلَيْهَا أَصْحَابُ
 لَمَافِهِ مِنْ تَعْظِيمِ قَدْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِظْهَارِ الْفَرْحِ
 وَالْاِسْتَبْشَارِ بِمَوْلِدِ الشَّرِيفِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَوَّلِ مَنْ اِخْلَصَ اِرَادَتَهُ
 اِلَى اَمْلَاكِ الْمَظْفَرِ اَبُو سَعِيدٍ كُوْكُرِي بِنِ زَيْنِ الدِّينِ اَحَدِ اَمْلَاكِ الْاِمْرَاةِ

س
 ملكه وحدث صورة
 في الشيخ الموقدة ١٢

والكبراء الاجواد وكان له اثار حسنة وهو الذي
 عنده الجامع المظفر في بقعة قاسيون قال ابن كثير رحمه
 كان يعمل مولد الشريف في ربيع الاول ويحتفل باحتفال
 هائلا وكان شجاعة ابطالا قلاء لما رحمه الله واكرمه مثواه
 قال وصنف الشيخ ابو الخطاب دحية له مجلدا في مولد النبي
 صلى الله عليه وسلم سماه التنوير في مولد البشير النذير فجازى على
 ذلك الف دينار وقال ابن خلكان في ترجمة الحافظ ابى
 الخطاب دحية كان من اعيان العلماء ومنشاهير الفضلاء
 وقدم من المغرب فدخل الشام والعراق واختار اربل سنة
 اربع وستمائة فوجد ملكها المعظم مظفر الدين بنين الذي
 يعتني بمولد النبي صلى الله عليه وسلم فعيل الكتاب الشنوي
 في مولد البشير النذير وقرء عليه بنفسه فاجاز بالف
 دينا راتى مختصرا كما ينك احقاق حق مد نظر سدا رند ميدانته كه نرو
 مولانا سبط عليه الرحمن زبدعت منقسم بسنية وحسنه است كه عمل مولد
 از بدعات حسنة گفته صاحب از اشاف ماجور نوشته واول كسى كه

احداث این فضل خیر از ملوک و سلاطین که سلطان مظفر الدین از یکی است
 که از شش صد و چارم جری نجوی حدیث من سننه حسنه
 الحادیث خود را و سایر سلاطین عاملین این عل شریف را محترمانه
 ساخته علم سبقت در ملوک بیدان سعادت برافروخت و اول کسی که
 قرعه شریف یقین مولد شریف بنام نامی او در ازل و ندیش
 ابو الخطاب بن چه علیه الرحمه است که بشهادت ابن کثیر و ابن خلکان
 بعرض ثبوت بین و ابن خلکان و از اعیان علما و شایر فضلا
 گفته رقم تعریف و توصیف بر صفو حالت کشین معجزه و حقیقت این
 شیخ وقت از عدول و ثقات است عظمت و جبروتش را اتفاقیات
 و برناظرین ساله مذکوره ظاهر و باهر خواهد بود که مولانا می مدوح بعد
 این عبارت که باخصار سواش برداشته شد رساله تاج الدین
 فاکبانی حرف بحرف نقل ساخته بحواب تعمیر و تعمیرش پرداخته بندی
 از ان هم ثبوت تحریر و تقریر میبندند قال المنکر المرب لا اعلم
 لهذا المولدا صلا فی کتاب لا سنة قال الحیث المصید
 یقال علیه نفی العلم لا یلزم منه نفی الوجوه وقد استخرج

به
 نسخ عینی نوی
 بکلام اواز
 بعضی حادث است
 سروده است

روایت شده
 فاکبانی

له امام الحفاظ ابو الفضل بن حجر اصله من السنة واستخرجت
 له انا اصلاً ثانياً وسيأتي ذكرهما بعد هذا قال المنكر المريب ولا
 ينقل عنه من احد من علماء الامة الذين هم القدر في الدين
 بل هو بدعة احدثها البطالون قال الجيب المصيب قد تقدم
 انه احدثه ملك عادل عالم وقصده به التقرب الى الله عز وجل
 وحضر عنده العلماء والصالحون من غير نكير وارتضاه ابن حبان
 وصنف له من اجله كتاباً فحق له علماء متدينون رضوا به و
 اقره ولم ينكروا قال المنكر المريب ليس مندوباً لان حقيقة
 المندوب ما طلبه الشارع قال الجيب المصيب المطلب في
 المندوب تارة يكون بالنص تارة يكون بالقياس وهذا وان
 يرد فيه النص ففيه القياس على الاصلين الا في ذكرهما قال
 المنكر المريب لا جاز ان يكون مباحاً لان الابتداء في الدين ليس
 مباحاً باجماع المسلمين قال الجيب المصيب كلام غير مسلم
 لان البدعة لم تنحصر في المكروه والمحرم بل قد تكون مباحة
 ومندوبة وواجبة قال النووي في تهذيب الاسماء واللغات

في القياس
 فقيه القياس
 والقياس في الدين
 روافد من القياس
 جازع الكون في القياس
 في غيره على ان القياس
 زائد على القياس
 افا وقاعدة القياس
 تنحصر في القياس
 حكمه وامتناعه
 بتطبيق النص
 منه بالقياس
 ابن حبان في القياس
 في القياس
 في القياس
 في القياس

البدعة في الشرع هي احداث ما لم يكن في عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم
الله عليه وسلم وهي منقسمة الى حسنة وقيحة قال الشيخ
عز الدين عبد السلام في القواعد البدعة منقسمة الى اجبرية
مندوبة مكرهه مباحة قال الطريق في ذلك ان تعرض لبدعة على قواعدها
الشرعية فاذا دخلت في قواعد الاجاب في واجبة او في قواعد التحريم
فهي محرمة او المندوب فمندوبة او المكروه فمكروهة او المباح
فمباحة وذكر لكل قسم من هذه الخمس امثلة الى ان قال والبدعة
المندوبة امثلة منها احداث الربط والمدارس وكل احسان للصحة
في العصر الاقل ومنها التزاويح والكلام في دقائق التصوف والجليل
ومنها جمع الحافل للاستدلال في المسائل ان قصدوا بذلك
وجه الله تعالى وروى البيهقي باسناده في مناقب الشافعي عن
الشافعي قال المحدثات من الامور خربان احدهما ما احدثت جماعة
يخالفون كتابا او سنة او اثرا او اجما عاقله البدعة الضلالة والثانية
ما احدث من الخير لا خلاف فيه لولا حد من هذه وهي محدثة غير
مذمومة وقد قال عمر رضي الله عنه في قيام شهر رمضان تعبدت البدعة

لهذه يعني انها محدثة لم تكن واذا كنتك ليس فيما رآك لما صدر
هذا الخبر كلام الشافعي رحمه الله تعرف بذلك منع قول
الشيخ تاج الدين ولا جازان تكون مباحا الى قوله وهذا الذي وضعناه
بابه بدعة مكرهة الى اخره لان هذا القسم مما أخذت وليس فيه
مخالفة للكتاب ولا لسنة ولا اثر ولا إجماع فهي غير مذمومة كما في عباد
الشافعي مومن لاحسان الذي لم يعهد في العصور الا وُلان اطعام الطعام
الحايي عن اقتراح الاثم لاحسان في من البدع المندوبة كما في عباد ^{الشيعة} عبد
قال المنكر الربيب الذي ملخصه ان دخله الجنابة وانضاف اليه
الغناء والرقص واجتماع الشبان مع النساء وغير ذلك من المحرمات
فهذا الذي لا يختلف في تحريمه اثنان قال الجيب المصنوب كلام صحيح
في نفسه غير ان التحريم فيه انما جاء من قبل هذه الاشياء المحرمة التي
ضمت اليه الامم جيت الاجتماع لاظهار شعار المولد بل لو وقع مثل
هذه الامور في الاجتماع لصلوة الجمعة مثلا كنتك اقيمة شنيعة
ولا يلزم من ذلك ذم اهل الاجتماع لصلوة الجمعة كما هو واضح وقد رآنا
بعض هذه الامور في ليالي من رمضان عند اجتماع الناس لصلوة

القوا به يحرم الاجتماع لأجل هذه الأُمم التي قُربت بها كلاب نقول
 أصل الاجتماع لصناعة التناجح حتى سُنَّه وقربة وما ضلَّ إليها من
 هذه الأُمم الشنيعة فيهم نُسِجَ كذا نقول أصل الاجتماع لأظها
 شعاً للمولد مندوب وقربة وما ضلَّ إليه من الأُمم المذمومة من
 ممنوع قال المنكر الرب لشهر الذي ولد فيه صلى الله عليه وسلم
 وهو ديس الأول هو بعينه الشهر الذي توفي فيه فلين التور فيه
 أولى من الحجة فيه قال الجيب المصيب جوابه أن ولادته صلى الله
 عليه وسلم أعظم النعم علينا ووفاته أعظم المصائب بنا والتشريع
 أظهر شكر النعم والصبر والشكر والكم عند المصائب
 وقد أمر الشرع بالعقيقة عند الولادة وهي أظهر الشكر وفرح بالمولود
 ولو تأمير عند الموت بذكر ولا يغيب بل نهي عن التياخة وأظهر الجرح
 فدلت قواعد الشرع على أنه يخص في هذا الشهر ظها الفرح بولادته
 صلى الله عليه وسلم ومن أظهر الحزن فيه بوفاته من حيث شبهات
 قابيل فأكباني وجوابات مولانا طيبوكم مؤدباً يذري ذنوباً
 بالبحر في نذر جوابات مذكورة ملاحظة رواديبه حالت منتظرة برؤي

توهمات شکریه باقی فی المذنبه ازین مولانا می مدوح تعرض بکلام
 ابو جعفر العسکری الحاج صاحب مثل نموده بعد بیان ماله و ما یلینه ختم کلام
 فرموده و خلاصه همین که نقل کلام صاحب مثل مصدرا بنیست و هو
 هذا قد تحکم الامام ابو عبد الله بن الحاج فی کتابه
 المدخل علی عمل المولد و حاصله مدح مآکان فیه من اظهار
 شعار و شکر و ذم ما الحق علیه من مہرمات و منکرات و بیان
 مجیب متعصب بحجاب فاکلبانی نوشته که ضم محرمات و منکرات بشعار
 مولد خود مذموم و ممنوعست و ازین شیعتی در اصل مولد لازم نمی آید و
 فطرت اجتماع مردم برای نماز جمعه و نماز تہجد و حج ذکر کرده بجملاہ کلام
 ابن الحاج و جوابش بنا بر اختصار درین مقام منقول نشد ضرورتاً که
 آن هر دو اصل مولد کی ازان متخرج حافظ ابن حجر است و دیگر متخرج
 مولف سالہ و دہ اول جواب فاکلبانی صاحب سالہ بقول خود و سبب
 ذکر ہا بیکرشن ص منمودہ از آخر سالہ بعض نقل آید تا این منقول شد
 انتظار و انجامز و عدہ موعود نماید و آن نیست و قد مسئل شیخ
 الاسلام حافظ العصر ابو الفضل بن حجر عن عمل المولد فاجاب

کلام ابن حجر

ابن حجر و سبب

النوم فقتيل له ما حالك فقال في النار الا انه يُخفف على كل ليلة
اثنين وامر من بين اصبعيه هاتين ماء بقدر هذا وأشار رسول
اصبعه وان ذلك باعنا في ثوبية عند ما بشرني بولادة النبي صلى الله
عليه وآله بارضا كحالها فاذا كان ابو هبث الكافر الذي نزل نقل
بذمة جوزي في النار لفرجه بمولدا النبي صلى الله عليه وسلم فحال
المسلم الموحد من أمته صلى الله عليه وسلم ولعمر انما يكون
جزاؤه من المولى الكريم ان يدخله بفضل جنات التبعيد وقال
الحافظ ناصر الدين بن شمس الدين الدمشقي في كتابه المسماة
عروة الصادق في مولد الهادي وقد صرح ان اباه يخفف عنه
عذاب النار في مثل يوم الاثنين لا حتمه ثوبية سرور بميلاد
النبي صلى الله عليه وآله وسلم ثم انشد
جا ذمه وثبت يده في الحميم محمدا اتى انه في يوم الاثنين
يخفف عنه الشرور باحدا فما الظن بالعبد الذي
بالحدس سرور ومات موحد انتهى واكرسني ياده تطلب تفصيل و
تبشرح اين بحث باشد رساله مذكوره را از اول تا آخر ملاحظه نمايد که مولانا

شيعي

در جواب فاكلماني ونيز جواب ابن الحاج دقيقه از دقاتك على شيت بها ما عني
تلك ان شئت اند و علامه محمد بن يوسف شامي رحمه عليه و ريل الهدى الزهاد
في سيرة خير العباد كه مشهور بسيرت شامي ست اينم در اثبات عل مولد شريف
رقم زه اند قد رمي از ان هم بحيازة القاطم برسد **الباب الثاني عشر**
اقاويل العلماء في عمل المولد الشريف لاجتماع الناس له وما يجد من الخواص
قال الحافظ ابو الخير النخعي في فتاواه عمل المولد الشريف لم ينقل عن احد من السلف
الصالحين في العرو والثلث الغاضلة واما شئ بعد ها فتولا زال اهل الاسلام
في سائر الاقطار ولد النجيب كما يحفلون في شهر مولد ابي عبد الله عليه السلام
الاولاد لبيعة المشتملة على الامن البهيجة الرفيعة يتصدقون في لياليها بنوع ^{مختلف}
ويظهرون السرور ويزنبدون في الملبى وبعثوا بقراءة مولد الكرم ويظهر
عليهم من بركانه فضل عظيم وقال الامام الحافظ ابو الخير ابن الجوزي شيخ
الفراء من خواصه انه امان في ذلك العا وكثير عجلة ينيل البغية و
المراء قلت واقل من اخذت ذلك من الملوك صاير ^{سعيد} الملوك لم يظفروا
كوكري بن الذين احل الملوك الامجاد والكبراء الاجواد وقال الحافظ
عماد الدين بن كثير في تاريخه كان صاير الملوك يعمل المولد الشريف في

ربيع الاول ويختفل بمخفلاتها لا ولا وقد حدثني الشيخ ابو الخطاب بن حمزة
 كتابا في المولد سماه التتوي في مولد البشير للذير بجازيه بالفت جبار وقد انشج
 الائمة منهم الحافظ ابو شامة شيخ النوري في كتابه على ابي بكر الدين والحمد
 وقال مثل هذا الحسن بيتا اليه ويشكر كاعله ويشترى عليه قال ابن الجوزي
 ولو لم يكن في ذلك الا ارض ام الشيطان اذ غاب اهل الايمان قال العلامة
 ابن طبريز في لذر المنتظم فذكر الحق للشيخ صلى الله عليه وسلم في كتابه على ابو
 فرج ذلك ما كمله بالقاهره المغربيه من ابوالكبار الشيخ ابو الحسن المعروف
 بابن فضل شيخنا ابي عبيد الله محمد بن النعمان وعمل لك قبله جمال الدين
 الهمداني ومن عمل لك على قار وسعه يوسف الحجازي وعمره لقا النبي صلى الله عليه
 وسلم وهو طير يوسف المذكور على ذلك قال سمعت ذلك من يوسف بن علي
 بن ديق الشامي الاصل المصنف المولد الحجازي عاصر في منزله بها ابي عبد
 مولد رسول الله عليه وسلم بقوله انت رسول الله صلى الله عليه وسلم
 في المنام منذ عشرين سنة وكان لي اخ في الله تعالى قال الشيخ ابو بكر
 فرائد كاشي وابا بكر هادي بن علي التتوي صلى الله عليه وسلم ابا بكر
 الحية نفسه ورفقا نصفين وذكر النبي صلى الله عليه وسلم كاد ان يغير

قال الشيخ

في موضع
 من موضع
 من موضع
 من موضع

١٦

٢٠

وانشأ
 وانشأ
 وانشأ
 وانشأ

الاجتماع

١٦

فقال النبي صلى الله عليه وسلم لعبد الله كونه هكذا كانت هيته في النار في اراي قال
لا اظن وكان له قضيد فقلت لا شيء يا رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لا تظن
الموت ولا تسن قال بوا فعملته منذ عشر نيسنة الى الان قال وسعنت سيعن
الذي توي يقول سمعت اخي ابي بكر الحجري يقول سمعت منصور البشاذ يقول
رايت النبي صلى الله عليه وسلم في المنام يقول لي قل لا يظلمه يعني المولد ما
عليك ممن اكل ومن لم ياكل قال سمعت شيخنا ابا محمد الله بن ابي محمد النعمان
يقول سمعت الشيخ ابا موسى الرقي يقول ايت النبي صلى الله عليه وسلم في
النوم فذكرت ما يقوله الفقهاء في عمل الولائم في المولد فقال النبي صلى الله
عليه وسلم من فرح بنا فرحنا به وقال الشيخ لا ما العلامة ناصر الدين الكبار
الشهير بابن البطاح في قوس خطه اذا انفق المنفق تلك الليلة وجمع
ضعفهم ما يجمع واسمهم ما يجمع سماكة في فم الشيخ المشوق للاخرة
ملبو سا كل ذلك سرور اموال الله عليه وسلم فجميع ذلك جاز ويطا
فأعلاه اذا الحسن القصد قال الشيخ لا ما مال الدين عبد الرحمن بن عبد
المولد رسول الله صلى الله عليه وسلم جعل مكرم قدس يوم ولا دشر
وعظم كان جني سلب الخا لمن يبعه وتقليل حظهم ممن عدا له

الفرج بولادته صلى الله عليه وسلم وتمت بركاته على من اهتدى
 فشا به هذا اليوم يوم الجمعة من حيث ان يوم الجمعة لا تعرف فيه
 جهنم هكذا ددعه صلى الله عليه وسلم فمن المناسبات اظهر الشجر
 وانفاق الميسر ولجاجة مرج عاه ربك لونية للحضرة وقال الامام العلاء
 ظهير الدين بن جعفر هي عاة حسنة اذا قصد فاعلم اجمع الضاحكين
 والصلوق على النبي صلى الله عليه وسلم واطعام الطعام للفقراء والمساكين
 وهذا القدر ثياب عليه هذا الشرط في كل قل وقال الشيخ الصغير
 الطبا ليس هذا من السنين ولكن اذا انفق في هذا اليوم واظهر السرور
 فوجأ بدخول النبي صلى الله عليه وسلم في الوجوه واتخذ السماع الخالي من
 المردان وانشاد ما يشيدنا بالشهوة من الفسقيات والمشوقات للشهوة
 الدينوية واما انشاد ما يشوق الى الاخوة ويزهد في الدنيا فهذا الجماع
 حسن ثيابا فاصد ذلك واكله عليه كالا ان سوال الناس في ايدهم
 بذلك فقط بدون ضرورة وحاجة سوال مكررة واجتماع الصلوات
 فقط لياكلوا ذلك الطعام ويذكرون الله تعالى ويصلون على رسوله
 صلى الله عليه وسلم ايضا كغف بالقرابات والثواب وقال الامام العلاء

٤٢
 ان خير يوم
 يوم الابد
 الجمعة
 الشكوة ١٢
 ٤٤
 فان اجتمع
 شرف الزمان
 فبالاولى ١٢

ابو محمد عبيد الرحمن بن اسمعيل المعروف بابي غمامه ^{في كتابه} كتبنا بحسب
 على انكار البدع والمحدثات قال الربيع قال الشافعي رحمه الله تعالى هذا
 من الامور خدرا بان احدهما ما احدث ما يخالف كتابا او سنة او اثر او
 اجما عا فانه البدعة هي الضلالة والثاني ان احدث من الخير خلافا لا يخلو
 هذا في حديث غير مذمومة قال عمر بن الخطاب رضي الله عنه في قيام رمضان
 نعمت الله هذه ^{يعني} ما احدثتم لم تكن واذا كانت فليس فيها حرم
 مضى لبدع الحسنة متفق على جواز فعلها ولا يستحبها لها وجاء الثواب
 من حسن نية فيها وهي كل مبتدع موافق لقواعد الشريعة غير
 الشئ منها ولا يلزم من فعله محدث شرعي ذلك نحو اجاء المأثر والارتباط
 المدارس ^{المدارس} خانا السبيل وغير ذلك من انواع البر التي لو تعهد في الضلال
 فانه فوافق لما جاءته السنة من اصطناع المعروف والمعروف على البر
 والتقوى من احسن البديع ما ابتدع في زماننا هذا من هذا القبيل ما كان
 يفعل بمدينة اربل كل عام في اليوم والموافق ليوم مولد النبي صلى الله عليه
 وسلم من الصدقات المعروفة اطهار الزينة والشرف ان ذلك مقربا
 من الاحسان الى الفقراء لشعر بحببة النبي صلى الله عليه وسلم وكما تعظيم

في الامور المباحة
 وانه ممنوع من ذلك
 فان بالحق قد اتفق
 في هذا رسول الله
 على ما عليه من ذلك
 وذلك في حديثي
 كتبنا بحسب كتابنا
 في هذا ما مضى
 فممنوع من ذلك
 عليه والحمد لله
 ان اول من بناها
 حادوث بن ابي
 سفيان ١٢

واجلاله في قلبك عليه وتشكر الله تعالى على ما من به من بركاته ورسوله
 رحمة للعالمين صلى الله عليه وسلم وكان اول من فعل الموصل عمره
 الملاء احد الصالحين المشهورين وبه اقدى في ذلك حسنا ازيل غيره
 رحمهم الله تعالى وقال يشتم الاما والاعلاء تصدرا للدين وهو ب
 بر عمر الجعري الشافعي هذه بدعة لا باس بها ولا تكن البدع الا اذا را
 السنة واما اذا امر تراعيها فلا تتركه وثايل نساء بحسبته في اظها
 الشر والفرج بمولدا النبي صلى الله عليه وسلم وقال شيخنا في فتاواه
 ان اصل المولدا الذي هو اجتماع الناس قرابة ما يتس من القران وروا
 الاخبا را الواحدة في مبدأ امر النبي صلى الله عليه وسلم وما وقع فيه من لا ياك
 ثم يد لهم ساطيا كلوا منه ويفرقوا من غير زيادة على ذلك من البدع الحسنه
 التي ثياب عليها صاحبها لما فيه من تعظيم قد النبي صلى الله عليه وسلم
 واظها الفرج والاستبشار بمولدا الشريف وقال قد ظهر لي تحريم علي
 اصل غير الذي ذكر الحافظ وهو ما رواه البيهقي عن انس رضي الله عنه
 ان النبي صلى الله عليه وسلم قال لعق عن نفسه بعد النبوة مع انه في ذلك
 عبد المطلب عقه عنه في سابع ولادته والعقيقة لا تعاد مرة ثانيا

فيقول ذلك على ان الذي فعله صلى الله عليه وسلم فعلة اظهر الله
 على ايجاد الله تعالى اياه راحة للعالمين وتشويقا لآلته كما كان
 على نفسه لان ذلك فيستحب لنا ايضا اظهر الله سبحانه وعمله بالاجتماع
 والاطعام وغير ذلك من وجوه القربايات المشوات قال في شرح سنن
 ابن ماجة الطحاوي من البدع الحسنة المندوبة اذا دخل عن المنكر
 شرعا انتهى ما اردنا ابراده من الشريعة الشامية بعد ازين جناب صاحب
 سيرتك كونه كلام فاضل كافي ابن الحاج بار ووثيق ان اشرح خود مي
 جلال الدين طيوطي رحمه بعض نقل آورده چون خلاصه اين قال مقال اول
 حال از مهمل ساله شيخ محمد طره روى بايضا كرويد وافتتاح كلام من
 علمى اعلام ملة قصد يرويشيد اين دليل بعضي از روايات كه از مهمل ساله
 بدل تامل كرويد و بيقام فرو كند شسته شده تا كار تكميل را حاصل كند و فذلكه كلام
 نيست كه بعد از آنكه شيخ ابيونح سيوطي وجود اقصار و مختصار مهمل موكده
 چنانكه بايد بذروه ثبوت رسانيد صاحب سيرة شامي قبل احوال علمى اعلام
 صدق تاييد و تشييد آن كروين محمد طره را از موم تيزاري بخشيد پس آنچه در
 كلام از حافظ ابو الخير خادى نقل كرده عمل موكده كرويد منقول از سلف سالحين و

خلاصه قول
 صاحب سيرة شامي

لله تشدکین مہول اہل اسلام و سائر اقطار و مدن کبار است کہ سادہ مبارک
ربیع الاول بہام محافل اجتماع مردم و عمل دلائم بدیعہ شملہ انوار ہیجہ رفیعہ
ایثار خیرات و در شبہا ببرکات بانواع صدقات و اطہایر و زیادت
و مہرات و قرأت مولد شریف جد اصاغر و اکابر نظر جنات و معبط فضل عمیم
خداوند کریم بودہ اندین فخریہ پذیر صاف مبتدا و کہ حدوث امر خیر کہ خوب
ثواب باشد منحصر و قرون ثلثہ نیست بلکہ بعد آن قرون فاضلہ ہم حدوث
حسن کہ آنرا بدعت حسنہ نامیدہ اند موجب حسنات و برکات و مقبول و مشہور
از اکابر و ثقات است و مؤید نیست انچہ از حفاظ ابو الخیر ابن جزری ملتفت
کہ از خواص عمل مولد است کہ تا یکسال امان از حوادث زمان بشارت بہرچہ
بہ نیل مقصد و مرہست و چون صاحب الزل مؤلف تقریر این کثیر و طریق ایجاد
عمل مولد بیشتر از کمال قدیم نہاد و شیخ ابو الخطاب ابن دبیہ تصنیف مولد مسمی
فی مولد البشیر النذیر و او تحقیق اودہ حافظ ابو شامہ شیخ امام نووی در مبحث و مناقب
و استحسان این عمل خیر زبان کشادہ و ابن جوزی آنرا از عام شیطان ادغام
اہل ایمان کفہ و علامہ ابن طغرل در دہ منظم کو تحقیق و در ملک بیان این مکتوب
کہ جہان نبی صلی اللہ علیہ وسلم برای فرج و سرور مولد آنحضرت علیہ الصلوٰۃ و التحیۃ عمل

عمل لازم نموده اند و از آنجمله شیخ ابو الحسن المعروف بابن فضل السلام
 که با وی مل آورده و قبل از و جمال الدین عجمی مسندنی قدم درین کار
 قشوده و از آن جمله است عمل یوسف مجاز نبصر که چنان بر بطل قبول بین گذشت
 علیه الصلوٰه و السلام را بخواب ید که تحریرین عمل نیز میفرمایند و بعد ازین در یک
 سال که مرویت موجب تأیید بر تأیید برای مقبولیت عمل مولد شریف است
 و قول علامه ابن بطح در فتوی بخط خاص در جواز و ثواب این عمل و مجمع
 اطماع آنها بشرط حسن قصد و اظهار فرح و سرور مولد سرور عالم صلی الله علیه
 و آله را را مورد تنبیہ نیز می‌داند این عمل مسموم است **باب** فی القاس لمام جمال الدین
 جمله حسن که شیخ تخیل مکرم و تقدیس زولاوت آنحضرت صلی الله علیه و سلم بودند
 وجود با جودش بسبب ثبات تمامی برکات و مشابست این وزیر مبارک
 عدم شیخ چنانکه بار و رحمة و اظهار سرور و اتفاق میسر و اجابت دعوت صاحب
 برای حضور است و قول امام علامه علی الدین بن جنه خود نمادی آنست که این
 عمل مولد بعدت حسنه است و موجب آباء اگر مقرون با جور محمود و خالی از
 و مانع منیہ باشد و اشارت با مثال این شروط است آنچه صاحب کتاب
 باب بقول خود و میگوید و می‌داند نموده و از نیاحت قول شیخ نصیر الدین که

درین روز و اظہار سر و نبرج دخول حضرت صلی الله علیه و سلم در وجود آنها
سملع عالی از دست نکات شرعیہ افشا و امور شوقه کثرت این اجتماع حسن جواب
ثواب قاصد عالی بعد ازین آنچه از امام حافظ ابو محمد عبد الرحمن المعروف ابو نوح
منقولست دلیل قاطع و برهان ساطع برای دفع انکار منکرین است که از حضرت امام
علیه الرحمہ تیر تقسیم برعت بحسنہ و سیئہ ثابت و متحقق بعد ازین آنچه گفته که از ایشان
آنچه در مدنیہ اربل ہر سال موافق روز ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم از صدقات
و اظہار زینت و سرور و حسان با فقر معمول فرمودست کہ این ہمہ شعر محبت
آنحضرت علیہ الصلوٰۃ و التحیۃ و تعظیم و تکریم و دل غافل متادیر نگذرایجاد رسول
مقبول صلی الله علیه و سلم است اول کسی کہ ابتدا باین فعل معمول و شیخ عمر بن محمد
کہ یکی از علمای مشہور بودہ و صاحب بل غیر آن افتاد درین فعل باین برگ نموده
باید داشت کہ این فعل شعر تابست کہ ابتدای این عمل از شیخ عمر بن محمد است
موصول صاحب بل غیر آن مفتدی باین شیخ نموده اند و از کلام دیگر اجلہ عامہ
مولانا جلال الدین سیوطی چاکہ تصریح کہ شد چنان مستفاد میشود کہ با وی این فعل
حسن صاحب اربل ملک منظرست کہ شیخ وقت ابو الخطاب بن قتیبہ
مجموعہ در بیان مولد برای و فرمودہ و آن سلطان مان بجلد وی آن هزار و نیاخت

ممدوح انعام نموده بلکه خود کلام صاحب سیرت تهاوت و تعارض صریح
 موجود است که اول خودش نوشته که اول کسی که احداث این عمل از ملوک
 ارد صاحب اربل است و بعد از آن گفته که فاعل اقل این فعل در محل عرب
 محمد است و صاحب اربل غیر آن مقتدی شیخ ممدوح بوده اند و جواب این شبهه
 آنست که مراد از اولیت صاحب اربل درین عمل خیر اولیت اضافی نیست
 بلکه استیغنی در سلاطین آن اول کسی که ابتدا باین عمل کرد و صاحب اربل است
 و مراد از اولیت این فعل در محل آن محمد است اولیت حقیقی پس مقتدی
 صاحب اربل غیر آن از ملوک دیگر عوام و خواص شیخ ممدوح حشمت در است
 و لهذا در بیان استنباط قول اول ساله سیوطی که مبداء کلام است یعنی اول آن
 احداث فعل فلک مقید بقید ملوک و سلاطین کرده شد و قید ملوک در عبارت اول
 صاحب سیرت خود موجود است و آنچه از شیخ امام طائفه صدر الدین منقول است
 نیز مفید باینست که این عمل محله اگر چه بخت است لیکن بحسب آنکه که مشتمل بر آن
 و خالی از ضد آنهاست بعد ازین نقل فتوای شیخ خود و بیان تخریج عمل دیگر
 بهیچ ارشادش در خصوص تکرار حقیقه و نقل عبارت شرح سنن ابن ماجه صحت بلکه
 عمل مولد از بیع حسن است بشرطیکه خالی از شکرات شرعی باشد و جمیع که شیده

ارکان استخوان است بحاج علی مولد است محتاج بیان نیست باجماع از
 تصریح صاحب سیر شامی که اقوال علمای سلف صامین در بیان علی علیه
 جمع نموده با وجع تحقیق فائز که حافظ ابو النخیر خادمی حافظ ابو النخیر جرجری حافظ
 ابو شامه و علامه طبرعل صاحب منتظم و شیخ ابن فضل و یوسف حجاز و علامه ابن
 البطاح و امام جمال الدین و امام طبرالدین و شیخ نصیر الدین و امام حافظ ابو محمد
 شیخ عمر و صلی ملک عالم عادل صاحب ارباب امام علامه صد الدین علامه
 جلال الدین طبر صاحب فتوی شارح سنن ابن ماجه این جمله سلف کرامین
 قائل باستخوان است بحال که شریف بوده اند و پوشین نخواهد بود که حسب
 سیر شامی در تحقیق فائز بر تبیه است که منکرین علی علیه السلام بقتل بذیل کلاش و
 پس این صیغ قتل که فی الجمله شایسته از نگار هم و هشتم است برای رعام آف
 منکرین در کار است و در ساله که از قلم تسانت قم مولانا علی بن سلطان محمد
 به ملا علی قاری در بیان که در سده عالم صلی الله علیه و سلم چکیده و لای شایسته
 فضائل احوال و ابر و لال بسکاتین کشین سواد قدری زان هم نصارت
 افزای من نگار کیان می شود و قال شیخ مشاکفنا الامام العلامة البحر
 السعید الهقا ثم سئل الدین محمد السقاوی بلغ الله المقام العالی و کنت من

رساله علامه علی

تشرف بأدراك المولد في مكة المشرفة عدة سنين وتقرؤ ما اشتمل
عليه من البركة المنشأة لبعضها بالتعيين تكرمت يارقي ويحل
المولد المستفيض وتصورات فكرتي ما هنالك من الفخر الطويل العز
قال أصل عمل المولد الشريف لم ينقل عن أحد من السلف الصالح في القرون
الثلاثة الفاضلة وإنما حدث بعدها بالمقاصد المحسنة والنية التي لا
شاملة ثم لا زال أهل الإسلام في آثارهم والملك العظام يتحفلون
في شهر مولد صلى الله عليه وآله ولم يعمل الولاء البدعية والمطامير المتعددة
على الامم البهيمية الرفيعة وتصدقوا في لياليه بأنواع الصدقات
ويظهرون للسر والبركات بل يعنون بقرآن مولد الكريم
يظهر عليهم من مكانه كل فضل عظيم بحيث كان ما جرى كما
قال الامام الشمس بن الجزري المقرئ الحبيب من خواصه انه لما
في ذلك العام وبشره بتجلى بهنك ليتبعه ويرام قال اكثر هو بذلك
عناية اهل مصر والشام ولساطان مصر في تلك الليلة من العا
اعظم مقام قال لقد حضر في سنة خمس وثمانين سبعة
ليلة المولد عند الملك الظاهر يوق رحمه الله بقلعة الجبل

فرايت ما هالني وسرتني وما ساء في سررت ما انفق في تلك الليال
على القراء والحاضرين من الوعاظ والمثقلين وغيرهم من الالباكم
والعلماء الخدام المذنبين بنحو عشرة الاف مثقال من الذهب و
العين بالحدس المصيب بالدين ما بين خلع ومطعم ومشروب
ومشموم وشمع وغيرها مما يستقيم به الضلوع وعدد ذلك
خمساً وعشرين جوقه من القراء الصيبتين المبرجوا كنهم مشتبين ولم
يزل احد منهم الا بنحو عشرين خلة من السلطان ومن الالمر
الاعيان قال السخاوي قلت ولم يزل ملوك مصر خدام الحرمين ^{اليفر}
من وفقهم الله لخدم كثير من المبالين والشين ونظروا في الرعية
كالوالد لولده وشهروا انفسهم بالعدل فاسعفهم الله مجندة
ومددة كالمالك السعيد الشهيد الظاهر المصدق ابني سعيد
يعتقون به ويتوجهون بطريق سبيله بحيث انتفت جوق القراء
اياهم يتعين للزيادة على الثلاثين فلكروا بكل جميل وكهو المهن
كل عريض طويل ثاماً ملوك الاندلس والغرب فلم فيه ليل تسير
الركبان يجتمع فيها ائمة العلماء لا يحيان من يليهم من كل

مكان وتعالوهنا بين اهل الكفر كلمة الايمان واظن اهل الروم
لا يتخلفون عن ذلك اتفاقا يغيرهم من المملوك فيما نالك بلاد الهند
تريد على غير هابكثير كما علمينه بعض اول النقل والقرير قلت
واما لهم فمن حين دخل هذا الشهر المعظم والزمان المكرم لاهلها
بجالس فخام من انواع الطعام للقراء الكرام والعلماء العظام و
الفقراء من الخاص والعام وقراءة المحتما والتلاوات المتواليات
والانشادات المتعاليات واخماس المبررات والخير وانواع الشرور وانشاء
الحبوس حتى بعض الجحاش من غزلهم ونسجهم بحسن الكاين والاعيان
وبضيا فتم ما يقدرون عليه في ذلك الزمان ومن تعظيم ^{مقدها} وشانها
وعلماءهم هذا للولد المعظم والمجلس المكرم انه لا ياباه احد من
رجاء ادراك نوره وسروره وقد وقع لشيء من شأنيها مولا نازين الدين
الحسين البهمن في النفس بينك قدس سره العلي انه اراد سلطان الزمان
وخاقان الدوران هما يوباد شأنا تقدر الله تعالى واحسن مثواه اذ
يجمع به ويحصل المراد والمدد بسببه فاباه الشيخ وامتنع ايضا
ان ياتيه السلطان استغناء بفضل الرحمن في السلطان على

وزير يرمي خائبانه لا بد من تدبير للاجتماع في المكان ولو في قليل من
الزمان فسمع الوزير ان الشيخ لا يحضر دعوة من هناء وعزاء الا في مولد
النبى صلى الله عليه وسلم تعظما لذلك المقام فافهم الى السلطان
فامرته بتهيئة سبيل الملكوكانية من انواع الاطعمة الاشربة وما يشتمل به
ويخرج في المجالس العلية نادى الاكابر والاعاالى حضر الشيخ مع بعض الموالين
السلطان لا يريق بيلا لادب معاونة التوفيق والوزير اخذ الطست
من تحت امره وجاء لطفه ونظرة وغسل ايدي الشيخ المكرم وحصل لهما
ببركة تواضعهما لله ولرسوله صلى الله عليه وسلم المقام المحظور والجماع
المفخم قال التخاذلى انا اهل مكة معدن الخير والبركة فيتوجهون
الى المكان المتواترين الناس انه محل مولده وهو في سوق الليل جاء
يلوغي كل منهم بذلك المقصد ومن زيارتهم بهم به على يوم العيد
قل ان يغطف عنه احد من صالح وطالح ومقل وسعيد سيما الشتر
صاحب الحجاز زيدون توارد الجواز قال لا بل للذات كثر هو الله تعالى
به احتفال وعلى فعله اقبال وكان تلك المظفر صاحب ابل رحمه الله
بذلك فيها اتم العناية واهتماما بشانه جاوز الغاية اثني عليه به

العلامة ابو شامة احد شعيوخ النوى الفائق في الاستقامة في
 كتابه الباعث على انكار البدع والحوادث قال مثل هذا
 الحسين بن ابيه ويشكر فاحله ويشني عليه زاد ابن الجعفي ولم
 يكن في ذلك الا ارضاء الشيطان سر راحل الايمان قال يعني ابن
 الجعفي واذا كان اهل الضليل تخذوا ليلة مولد نبيهم عبيد
 الاكبر اهل الاسلام اولي بالتكريم واجدر قلت لكان وعليهما
 ما مولى في لغة اهل النكاح لم يظهر من الشيخ هذا السؤال جوابا
 قال السخاوي على سبيل الاظهر ابل خرج شيخ مشايخ الاسلام خاتمة
 الانحلام ابو الفضل بن حجر الامتداد المعتبر عمدة الله تعالى برحمته وسكنته
 فيم حخته فعله على اهل ثابت ما يعيل الى الاستناد اليه كل جبر
 وهما وهو ما بنت في الصحيحين من ان النبي صلى الله عليه وسلم قام للمدينة
 فوجد اليه يوم يصومون يوم عاشوراء فسا لهم فقالوا هو يوم اغرق الله
 سبحانه ونعالى فيه فحسبوا وبجاءوا عليه السلام فحسبوا يوم شكر الله
 عز وجل فقال صلى الله عليه وسلم فانا الحق بموئى منكم فصاموا جميعا
 وقال ارضعني الى الحديث قال اي الشيخ فيستفاد منه فقل

الشكر لله تعالى على ما من في يوم معين من ائمة النعمة
أو دفع نعمة ويعاد ذلك في نظير ذلك اليوم من كل سنة
والشكر لله تعالى يحصل بأشواع العبادة كالصلاة والصيام والتلاوة
وأي نعمة اعظم من نعمة برور هذا النبي نبي الرحمن صلى الله عليه وآله
قلت في قوله تعالى لقد جاءكم رسول اشعار بذلك وإيماء إلى التعظيم
وقت مجيئه لما هنا لك قال وعلى هذا فينبغي ان يقتصر فيه على
ما يفهم الشكر لله تعالى من فهو ذكر وأما ما يكتبه من السماع واللو
وغيرهما فينبغي ان يقال كان من ذلك مباحا بحيث يعين الله ورسوله
اليوم فلا بأس بالحاقه وما كان حراما أو مكرها فيمنع وكذا ما كان خلاف الأصول
بل يحسن في أيام الشكر كلها ولياليه يعني كل عام عن ابن جماعة غفر له
انقل بنان الزاهد القدر والمعلم الشيخ زين عابد الرحمن بن ابراهيم
بن جماعة لما كان بالمدينة النبوية على ساكنها افضل الصلاة واكمل
التحية كان يعمل طعاما في مولد النبي ويطعم الناس يقول عرفت
علمت بطول الشهر كل يوم مولدا قلت وانما انما يخرجت عن الضيق
الطوبى لكتبت هذه الاوراق لتبصير ضيافة معنوية نورية مستمرة

على صفحته الدهر غير مختصه بالسنة والشهر فسميت بالمواد التي
 في مولد النبوي انتهى ملخص ما اردنا تلخيصه ونعائمه كما در آخر اين ساله محروقه
 مؤلف مدد دست نبيت حرره مؤلفه الراجي كرم ربه الكريم وشعنا
 رسوله العظيم علي بن سلطان محمد الهروي الملقب بالحجر المشرف
 المكنى عامه ما الله بلطفه والنجي وكل الوفي في شهر ربيع الاول
 النبي الاكمل عام سبع بعد الف من الهجرة النبوية على صاحبها الاف
 الصلوة والوف القية والحمد لله رب العالمين پس از تحرير و تقرير اين
 مقدمه بهم ثابت و تحقق كه عمل مولد شريف مقبول و سهول سلف صالحين متوجه
 از قد يم در اطراف و قطار بلاد اسلام است و سلاطين مصر و شام اتهام تمام
 عمل فرجام داشته اند و همچنان ملوك اندلس و عرب اهل و دم بر معنای آثار كابر
 بوده مهت برين احسن كاشته و بلاد هند علم زيادت و دين بابت و كيران
 از رفته اند اما هم بن بهنگام دخول اين شهر عظم و زمان كرم سر كرم ضرر
 مجالس فحام از انواع طعام براي قراي كرام و علمای عظام و فقرا از صا
 و عام و قرايت ختمات و تلاوات متواليات و انشادات متعاليات و چنان
 مبرات و غيرات و انواع سرور و هضاف جو رمي ميشد حتى كه زمان مجوز

خلاصه رساله
 ملا علي قاري
 ۱۴

از تار و پود غزل فرج خود با باغچه جمیع اکابر و اعیان ضیافت این رخسار ملک
و تعظیم و تکریم شایسته و طمعی عالتقام در آن مان سعادت اقران میر و از بدو
و جمیل این مولد معظم مجلس هم بجای رسید که احدی را صانع و اکابر از حضور
درین مجلس این بنا را شکستاد و برای در آن روز و سرور شرف عورت این مجلس است
بقول می نهاد و از شوهر این عوی تصدیه شیخ المشایخ مولانا زین الدین نقشبندی
درس می شنیدند که از عادات این شیخ وقت بود که انعام خود را
بدینکده داشت و کاهی می خود مجلس عائد و امر اکرم بدشت چند که سلطان
و خاقان و دران همایون با و شاه که عظمی و جبروتش مسطور در کتب تاریخیست
که شیخ مدوح را تکلیفی برای ملاقات طلبارگاه خودش بد چون شیخ را برخواست
خودش بخدمت حاضر شود ازین هم شیخ براه اعراض فقه عرض و شاه راجا
بمعرض قبول او چون با ذی بلاقاشش با و شاه را از جا برده بودند و نشست که
حصول این تنها مد و شحمان ماند ما چار وزیر خود شریفیم خان مستعد
که به تدبیری اجتماع با خدمت شیخ حاصل شود اگر چه مان تعلیلی اتفاق افتد
قرع صلیح وزیر مذکور کرده بود که شیخ دعوت کسی او را میباید و غرض قبول او را
از مقام خود حرکت نمیکند مگر آنکه دعوت مجلس مولد مکرّم ختم المرسلین صلی الله علیه و آله
نموده اند

دعوت مولد مکرّم
خانی از سید
رسانه بیکر از شیر
نموده اند

شیخ عیاض دلی
در بیان اختلاف بین
اولاد حضرت علی و علی
و کتبی که از اولاد حضرت
که توان دل می بخیزد
ماه برج اولاد شد
و علی بن محمد است
و زیارت که در ایشان
اولاد حضرت ادریس
و خاندان مولودان
از آداب و ادعای
و شب و قیام و...

باشند پس بنا بر تنظیم و تکریم این مجلس شریف البتہ حاضر میشود با دوشاه بمجروح در دست
این سال خیر مال امر فرمود که کار پردازان تهیہ است با ملوکانه از انواع طعمه
استشر به دیگر امور شامانه پروازند همین که در اندک فرصت مجلس مبارک میگذارد
ترتیب یافته خبر دعوت چنین مجلس کرم از طرف بادشاه تا گوش نخوش شیخ و
رسید بالفور حضرت شیخ با موالی خدمت خودشان حاضر مجلس کرم گردید بادشاه
باسا رعاند و امالی در بار با استقبال شیخ و تنظیم و تکریم چندان پرداخت که شاه
ابرق و زیر پشت بدست ادب گرفته چنانکه باید و بقیه از وفات حق تعالی
رتبه شیخ نامرعی نگذشت بعد از این پنجه در رساله معلومه حال اهل کرم و مدینه
از سخاوی منقول است ملاحظه کردیم که وضع و شریف بقعه تبرک که تنظیم
که معدن خیر و برکت است حاضر مکان منیع یعنی محل مولد شریفی شوند و
درین حضور سرسرسر نور و سرور مزدا به تمام هر روز عید میکنند اما اهل مدینه منوره
پس احوال این بزرگان اقبال این سکنه مالیشان خارج از حد و حد
و بیانت و ملک مظفر صاحب اهل قمیکه اقدار و ایتام باین امر مامور
متجاوز از غایت و معلوم از سابق نهایت است که علامه بوشامه که گاهی
شیوخ امام نوید است در کتاب الباعث علی انکار البدع و الاحادیث

بسبح و ثنای او گشاده فاعل این فعل حسن است که مورد تائید و تمنا قرار دارد
 و بیان زیادت این جزری که این فعل محصور در انعام شیطانی سرور این
 نموده زیاده بیان است و آنچه از جزری از ضرب سخاوی و تخیل حاصل
 برای عمل مولد که از شیخ ابن حجر بشهادت محمد بن قصبه در
 خصوص صوم عاشورا و جهت بیار آن حضرت علیه الصلوة و آتیه این صوم برابر
 تا و به شکر و ارشاد اعجاز بنیاد که فانا الحق یعنی منکم و اعاده شکر این نعمت
 در نظیر این فرد در هر سال نبودن هیچیک نعمتی بزرگتر از نعمت میلاد نبی که
 نبی الرحمة است صلی الله علیه و سلم و بودن و گریه لقد جاءنا محمد و
 من أنفسنا و ایامی بسوی ظلم وقت جمعی ابارت و ساع صباح
 سرور و آن در مبارک باشد و ثنای بوسحاق برای عمل که هر روز
 تمامی شهر ریح الا قول اطعام طعام برای خواص و عوام تا مدت ماه مکرم
 و طهارت عجز قاری مؤلف رساله رضیافت صورتی تحریر این ساله بر این
 معنوی بریل ختم دارد و دوام تحیر حقن شهر و عوام در این ساله قاری
 و لطاف باری مرقوم است ارباب نظر و اصحاب فکر را به مشهود و معلوم و
 در تقاطعی که از رساله مولانا جلال الدین سیوطی و سیرت شامی رساله

قطب

ل
في يوم الاثنين
قوله في كلامه
البيان ١١

ل
لا حول ولا قوة الا بالله
في يوم الاثنين
والنبي يوم الاثنين
يوم الاثنين فخرج
الى المدينة يوم الاثنين
فلم يبق يوم الاثنين
بداية يوم الاثنين
المائة يوم الاثنين
كانت كل يوم
لا حول ولا قوة الا بالله

سرمه دیده تحریر شد اثبات عمل مولد شریف را محصور و مقصور باید اثبات
که بسیار از اکابر و اعلام در تحقیق این بحث و اثبات این مقصد و مرام تحریر
تقریر کرده است و جامع برکات شن از آن جمله است قسطلانی که بعد نقل
اختلاف در یوم و شهر و تاریخ ولادت با سعادت در موهب لهینه نوشته
و مشهورانه ولد یوم الاثنين ثاني عشر ربيع الاول فاذا كان يوم الجمعة
الذي خلق فيه آدم عليه السلام حصصا ساعة لا يصادفها عبد مسلم
فسأل الله فيها خيرا الا عطاءه اياه فما بالك بالساعة التي ولد
فيها سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم لم يجعل الله في يوم الاثنين
يوم مولد من ذلك كليف اعبادات ما جعل في يوم
التي خلق فيها آدم من الجمعة والخطبة وغير ذلك اكراما لنبينا صلى الله عليه
بالتحقيق عن امته بسبب عنايته ووجهه قال الله تعالى وما ارسلنا
الا رجا نزلنا المائتين ومن جملة ذلك علم ان كليف عن قنادة الانبياء
انه صلى الله عليه وسلم سئل عن صيا يوم الاثنين قال ذلك يوم
ولدت فيه وازلت علي فيه النبوة رواه مسلم وفي المسند عن ابن
عباس رضي الله عنهما قال ولد صلى الله عليه وسلم يوم الاثنين واستنبت

حججی

يوم الاثنين وخرج هاجرا من مكة الى المدينة يوم الاثنين دخل المدينة
يوم الاثنين وفتح الحرم يوم الاثنين انتهى وكذا فتح مكة ونزل سورة المائدة
يوم الاثنين انتهى واذ ان جلدت ابراهيم جوزي محدث وانخرر ساله مولد
شيت يزيه وقد بسط الكلام في ترغيب مولد النبي عليه الصلوة
والسلام قال فلا زال اهل الحرمين الشريفين والصحراء المنى الشام و
سائر بلاد العرب من المشرق والغرب يحتفلون بمجلس مولد النبي صلى الله
عليه وآله وسلم يوم الاثنين فالحال في كل الاول ويتسلسلون يلبسون
بالثياب الفاخرة ويتزينون بأفانع الزينة وتطبخون ويكحلون و
يأتون بالشور في هذا الايام ويبذلون على الناس بما كان عندهم
من المصروف والاجناس يهيمون اهتماما بلباس كل الشبان والفتيان
المولود النبي صلى الله عليه وآله وسلم ياتون بذلك لجزيلاد وفي اعظام
وما جرت عن ذلك انه وجد في تلك العام كثرة الخير والبركة مع السلامة
العافية وسعة الرزق وازدياد المال الاولاد والاحاد في ايامهم
والامان في البلاد والامضاء والشكوى والفرار في البيت والدار ببركة
مولد النبي صلى الله عليه وآله وسلم وقد حكى انه كان حله بعباد وكان

يصنع في كل سنة مولد النبي وفي حين ان يهودية منكدة متعصبة
 فقالت مجبرة لزوجها ما بالجارنا المسلم يذبح ما لا جريلا وينفقوا مولا
 كثيرا ويتصدق على الفقراء والمساكين يطعم بأنواع الطعام في مثل هذا
 الشهر فما حاله فقال لها زوجها حاله بن عم ان له نبيا ولد في هذا الشهر
 فصنع مولودا له ويكون بذلك عند فرحة وسرور بنبية صلى الله
 عليه وسلم فانكرت ليهو في ذلك اقبل عليها الليل فناما ^{اليهودية} ^{اليهودية}
 فاذا برجل كثيرا لا نور وحل جماعة من اصحابه فرأت تعجبته وليت
 من اصحابه من هذا الذي رآه اعزواكم فيكم فقالوا محمد رسول الله
 صلى الله عليه فقالت هذا اذا كلمته يكلمني هو قالوا نعم مقصدا
 اليه وتقدمت وسلمت عليه وقالت يا رسول الله صلى الله عليه
 فقال لبنيك يا أم الله فبكيت اليهودية وقالت كيف تجيبني
 كيف تقول لي لبنيك وانا على غير دينك فقال لها ما الجديد
 الا بسم الله ان الله قد هدانا لك ثم قالت ما يدريك فاني شهد ان لا اله
 الا الله وانك محمد رسول الله فانتبهت من النوم واستيقظت
 ذي فرحة وسرور من هذه المنام التي رأت فيها سيدي الانسا

ونفعلنا فيه بهذا النبي الكريم قاله الطرمذى في السمع والشم
 بينوا وبين الشهر الكريم الذي من الله علينا فيه بسنة
 المسلمين وكان يحجك يزداد فيه من العباد والخير شكر المولى على
 ما اولانا فيه من هذه النعم العظيمة وان كان النبي صلى الله عليه وسلم
 لم يزل فيه على خير من الشهوة فنبينا من العباد او ما ذلك الا بحسنة
 صلى الله عليه وسلم لامته ولفقه به رسول الله عليه وسلم كان في ذلك
 العمل خشية ان يفرض على امته رحمة منه بهم لكن اشار عليه الصلوات
 الى فضيلة هذا الشهر العظيم بقوله للشياكل الذي سألته عن صوم
 يوم الاثنين ذلك يوم ولدت فيه فتشرف في اليوم يتصدق بالتشريف
 هذا الشهر الذي لديه فينبغي ان يحرم حق الاخترام ويفضل بما
 فضل الله به الاشهر الفاضلة وفضيلة الامكنة والازمنة بما خصها
 الله من العبادات التي فعل فيها لما قد علم ان الامكنة والازمنة لا تشرف بها
 لذاتها وانما يحصل لها التشريف بما خصت من العبادات نظر الى ما حشر
 به هذا الشهر الشريف يوم الاثنين لا ترى ان صوم هذا اليوم فيه
 عظيم لانه صلى الله عليه وسلم ولد فيه فعل هذا فينبغي ان يدخل
 هذا

كتابات
 ما تشرف في شهر
 وشرح بكتابي
 في قيام ليالي
 رمضان ١٣

الشهر الكريم ان يكرم ويعظم ويحترم بالاحترام والالتفات
 له صلى الله عليه وسلم في كل يوم في كل وقت لافاضله بزيادة فعله
 البر فيها وكثرة الخيرات فعل هذا تعظيم الشهر الشريف انما يكون بزيادة
 الانمال الزاكية فيه والصدقات الى غير ذلك من القربات انتهى
 استنجد قدوة خير شيخ عبدالحق محدث بلوحي رساله ماثبت من السنه في ايام السنه ذكره
 ضاع بعقل قصه الهيب اعاني ثوبه خفيف عذاب روضه بطن انجد رساله ملا علي قاري
 بنقول ست ميمونه لا تزال اهل الاسلام يحفلون ببشر مولده صلى
 الله عليه وسلم ويعلمون انهم ويتصدقون في لياليه با انواع الطاعات
 ويظهرون النسر ويوزيدون في الميراث ويعتقون بقرارة مولد الكرم
 ويظهر عليهم من بركاته كل فضل عيموا انتهى وازا نعلمه است انجد مولانا
 جمال الدين المعروف بميرزا حسن علي محدث كهنوي عليه الرحمه وخصيص
 نوشته اند كه مصل مولد شريف ابي جابره التاب صلى الله عليه وسلم اتم
 تحسنت بله سحبه موجب ثواب لالاج ارمصل مولد شريف در رساله
 اثبات مولد الزكيا بر محمد بن علي ارسلف وخلق انتظام ازند و شمس الدين
 سبوا شرح نساي و شمس ابن حجر عسقلاني و شرح ابي بن مود

زب
 من
 ۱۱

نصر مولانا
 حسن علي شمس الدين

حکم باستحسان آن فرموده اند و امام قوسی هم بهین مطلب میل فرموده اند و
مقرر ساختن آنحضرت صلی الله علیه و سلم شان برای دفع جو و ذم شکر کین آنحضرت
صلی الله علیه و سلم در صحیحین سطوح است و بهین جهت فرموده الله عز و جل ای ایها
الاحسان بروج القدس **ک** ان فی الصیصین و در حدیث آمده است که در
آنحضرت صلی الله علیه و سلم حضرت بلال اکبر ترک مکن وزه و شبیه از برای که
زائیده شده ام و زود و شبیه و این حدیث صلیست در جواز تعیین و فرموده نیز
در حدیث وارد است عن ابن مسعود رضی الله عنه ما رآه للسلطان حسنا
فهو عند الله حسن لخرجه محمد فی اللوطا و اختیار عمل ولد الشریف
از مدت پانصد سال کسری اند از علمای محدثین و فقهائى عظام مفتیان
گرام و شاخ اهل سنت و جماعت و تبعان سنت و مسلمین و پیچ یافته
سلاطین عادل تا یزد ایشان که برکت بجهت ترویج آن منظور داشته اند
صرف اموال بسیار بر آن نموده اند و حال این علم و دیار عربانه حرمین
شریفین و بین عراق و هند از اکابر علماء و مشایخ کبر و ارباب جامع و تفویض
بملاحظه دلائل مسطور و در کتب و رسائل تاریست انتهی مختصر اطفاف و
این تحریر و مقرر بر این طریق تبیین نموده خواهد بود که اگر بنظر انصاف ملاحظه

اینقدر قلیل مادی تقاریر سلف کرام بلکه خلاصه تحریر جل شایر عظام است
 و ایما نیکه بقصه تقریر حسان بن ثابت بروایت صحیحین و نزد صحیحین و دیگر صحاح نیز
 موجود و چنانچه در تردی این قصه بروایت حضرت عایشه رضی الله عنها و
 و صاحبش انیکه آنحضرت علیه الصلوٰۃ و التحیة وضع منبر در مسجد نبی برای حسان
 میفرمود حسان بن ثابت بر تاده شد باین خطاب آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم و فرمود
 علیه الصلوٰۃ و السلام میگوید این بیان از زبان سالت تجمان میگوید و بدان
 یوئید حسان روح القدس ما ینکح او یفاحی سؤل الله صلی الله علیه
 و آله در شکوة هم موافق ترندی حدیثی بروایت حضرت عائشه از صحیح بخاری
 مرویت با جمله این قصه هم از مؤیدات مطلوبت منی یعنی که حسان بر تاده
 شده ذکر معانی آنسرور کائنات علیه الوف من الصلوٰۃ و التسلیمات باین تعظیم
 مکریم میکرد و آنحضرت علیه الصلوٰۃ و السلام و صحابه کرام نشینیدند پس این قصه
 صلی الله علیه و آله و سلم و صحابه کرام و آنحضرت علیه الصلوٰۃ و السلام و صحابه کرام
 از بیان فضائل و معجزات سرور کائنات است صلی الله علیه و سلم باید انک
 و لهذا جاب محدث مدوح بذكر آن قصه پرداخت و ذکر آن کلام در نیقام
 که مستفاد از عبارات منقولہ علمای اعلام است اینک عمل مولد فیشر

فذلک ما
 احوال عتیقه

و تعیین ماه و روز برای آن بلا اریاب از امور سخته و دشوار است
 و موجب اجر خلیل و خیر خلیل است پس این شک نیست که شهر ربیع الاول
 بجهان ورود و شنیده بسیار است لادت با سعادت آنحضرت علیه السلام
 و تعظیم هم و لائق الاحرام و التکریم است که تشریف کریم ظرف مکان فلان
 به تشریف و تکریم منظور است و لهذا تعیین وزه و دوشنبه که ماست قبول
 فعل آنحضرت صلی الله علیه سلم است اصل هم برای تعیین محل ولد تشریف ویرا
 صوم عاشورا و اعاده حقیقه فرار داده اند و اگر زیاده تر از نیمه که بعضی باین
 سند عمل لد تشریف مطلوب است باید شنید و نمایند ساوی ابدیه حق بین باید
 که مولانا شیخ ابوالخطاب علیه الرحمه که قرعه ابتدای لیف ساله میلاد تشریف
 بنام نامی همین علامه فاده در رساله خودش که سنی نویسنده است میگوید
 ابن عباس رضی الله عنهما آنکه کان یحدث ذات یوم فی بینه
 و قال ثم ولادته صلی الله علیه و سلم لقوم یستبشرون ویسجدون لله
 ویصلون علیه علیه السلام فاذا جاء النبی صلی الله علیه و سلم قال حلت
 لکم کفر شفا حتی ویزوران لک لک بود و آنحضرت صلی الله علیه و سلم است آنکه فرمود
 النبی صلی الله علیه و سلم لی بیت عام لا یصالحا و کان علی و فانه و

ثابت و متحقق است پس خیا که نظر را بترام و اجتماع و استند است آن در تمام
 ماه رمضان برین فصل سنون اطلاق بدعت حسنه فرموده اند چنانکه نظر
 و اجتماع و استند است آن تمام و ربیع الاول بلکه در تمام سال کابر علیا
 سلف اطلاق بدعت حسنه برین سنت تقریری نموده اند و متصرفین سلسله
 سخن تا اینجا کشیده و نوبت اثبات عمل که شریفی این جایست بیاورند
 حله تمام پوشیده و ابرام مرا م خیا که باید برین گردید اما باب دوم
 پس محتوی بر اثبات قیام هنگام ذکر و لادت و شهادت انا م علیه الصلوٰه و السلام
 است بر محمدان و ابنا و افاضان اب جلال حضرت سالت علیه
 و آلیه چون لمعه نور از افق ظهور یجد خستید که حقیقت این قیام بقضای
 محض تعظیم و تکریم عظیم و عرت صلی الله علیه و سلم و تعظیم باقیام میانه
 حوض عوام از قول مثل سرور نام و صحابه کرام و تابعین سائر علمای اعلام
 ثابت و متحقق باشد رساله امام نووی علیه الرحمه برای اثبات این دعوی و
 دفع انکار اشکری کافی و وافی است که این عار باطرزی بیایه اثبات ساخته
 که منکر این اجمال همزدن تنگ است هرگاه این نوع تعظیم بر می فکر چه چنان
 باجبروت ازار بابین دنیا در شرع شریف جایز باشد اگر شتاقان

که شریفان
 در سنن ابی حنیفه
 ذکر است
 علم
 نور خدای سبحان
 در حدیث مسند
 ابن مسعود
 قیام تعظیم
 که در حدیث مسند

نبوی و الهان صورت معطوفی هم سماع ذکر وضع و ولادت با سلا
 حضرت رسالت که بعدیت مان فاش مساوق و تعظیم و تکریم قلبیت
 زمان جانش موافق تصریحات علم است تعظیم بر خیزند و بشهد و شکند
 و فدا و در و بر سر و رانیا صلی الله علیه و سلم با خیرانه تعظیم و تکریم باینند
 چه جای استنکاف است و استبعاد که عائق از قول مجاز برای منکرین این
 تعظیم است نیست که این قیام بدعت است که اصلش قرون ثلثه است پس
 از بدعات سید باشد که اصل شیعه برای خود ندارد و منشای این انکار
 هم عدم تدبر و تامل در معنی بدعت و سابق تباشر تفصیل مبین شد که بدعت
 سینه همان امر مستحدث در دین است که مخالف قواعد شرعی از کتاب
 و سنت و اثر و اجماع باشد و بر هر مریکه مخالف یکی از اینها نیست این
 امر مستحدث در دین بدعت است خواه اصل نظیرش قرون ثلثه
 یابند یا نیابند و قول امام فاضل علیه الرحمه که بایشان گفت و بعد از من مذکور
 شود شاید عدل من عوسیت و در مقام مخطئه دیگر است و را می مخطئه
 مذکور که معنی بدعت متطرق شد از منکرین قیام از قوی دلائل انکار
 کرده نازنها بان از مدو بایشان اینکه در کلام بعضی از ثقات ائمه علم

تفسیر
 از منکرین
 ۱۲

تفسیر
 از منکرین
 ۱۲

خصوص این قیام وارو شد که هذا القیام بدعه لا اصل لها چنانچه
 علامه برهان الدین علی شافعی در کتاب ناسان یعون فی سیرة الایمن الامون
 نوشته و هذا القیام بدعه لا اصل لها و نیز امام علامه محمد بن یوسف
 و سید الهمدانی الرضا فی سیرة خیر العباد که شهویر سیرت شامیت گفته و هذا
 القیام بدعه لا اصل لها پس شبهات همچو شایرین عادلین غازی و شیخ
 میشود که این قیام بدعتی است که برای آن اصلی نیست و هر مرتحدث که چنان
 لا محاله بدعت سیئه باشد و ارتکاب بدعت سیئه منوع و حرام پس این قیام
 حرام و منوع است و تقریر این شبهه بنی ططراق که از ظلم ریشان قم
 چکیده زیادت بران از کلام کجاسک منکرین تصور نیست بر محصلین که
 خطی از انصاف اندازند مخفی نباشد که این شبهه هم با وجود تدلیس حیث
 در نقل عبارت متفرع بران مغلطه سابقه است که کبری این قیاس نیست
 بر این مسطور است که بکرات فوش گشت ملاحظه شود که انفا مذکور شد که
 بدعت سیئه برخلاف با قواعد شرعی مذکور است و امر که مخالف کتاب
 و سنت و اثر و اجماع نباشد از بدعات حسنیه است برای او اصلی باشد یا
 نباشد پس تفوه اینکه را مرتحدث که برای او اصلی نباشد بدعت سیئه

در کتاب

که طبع شده
در کتاب
محدث ۱۲

انسان العبد

كليت اين قول باطل ناسوع ومرتبة مرارا ما بيان تدریس مینات
نقل عبارت پیران پیشیند که عبارت کتاب انسان العبدون فی تیران
الماون نیت ومن الفوائده جرت عادة كثير من الناس اذا سمعوا
بذكر وضعه صلى الله عليه وسلم ان يقولوا تعظيما له صلى الله عليه وسلم
وهذا القيام بدعة لا اصل لها أي لكن هي بدعة حسنة لانه
ليس كل بدعة مذمومة وقد قال سيدنا عمر رضي الله عنه
في اجتماع الناس لصلوة التراويح نعمت البدعة وقد قال العزيم
عبد السلام رحمه الله ان البدعة تعظمها الاحكام الخمسة وذكرها
من امثلة كل ما يطول ذكره ولا ينافي ذلك قول صلى الله عليه وسلم
اياكم ومحدثات الامم فان كل بدعة ضلالة وقول صلى الله عليه وسلم
من احدث في امرناي شرعنا ما ليس منه فهو دلال هذا عام ما يريد
به خاص فقد قال ما منّا الشافعي فليس الله شرع ما احدث مخالف
كتابا او سنة او اجماعا وانما هو من البدعة الضلالة و
ما احدث من الخير لم يخالف شيئا من ذلك فهو من البدعة المحمودة
وقد وجد الفيا عند ذكرنا صلى الله عليه وسلم من عالم الامة

«
بعض عباد
دو ابد و دو ابد
كتاب التواضع
١١»

ومقتد لا تبتدينا في رعا الامام تعني الدين السبكي وتابعه
 على ذلك مشايخ الاسلام في عصرة فقد حثي بعضهم ان الامام
 السبكي لجمع عنه كثر من علماء عصره فانشد مثنى قول العزيم
 رحمه الله في مدحه صلى الله عليه وشرف وعظمه قليل المديح
 المصطفى الخط بالذهب ^{عنه} على ورق من خط الحسن من كتب
 وان تنقص الاشرف عنه سماه عرقا ما صفوا او حبشيا كل الاشرف
 فعند ذلك قام الامام السبكي رحمه الله وجميع من بالمجلس فصل التكميل بذلك المجلس
 ويخبرك في الامتداء وقد قال ابن حجر العسقمي رحمه الله والحاصل ان ابدا
 للحسنة متفق على نذرها وعمل المولد واجتماع الناس كذلك بلجة
 حسنة ومن ثم قال الامام ابو شامة شيخ الامام النووي من اخسن ما
 ابتدع في زماننا ما يفعل كل عام في اليوم الموافق ليوم مولده صلى الله
 عليه وسلم من الصدقات والمعرفة ونظما الزينة والشرف فان ذلك
 مع ما فيه من الاحسان للفقراء مشعر بحبته صلى الله عليه وسلم
 وتظيمه في قلبه على ذلك وشكر الله على ما من به من ايجاد رسول الله
 صلى الله عليه وسلم الله ارسله رحمة للعالمين هذا كلامه قال

ذكره بالاجتهاد
 الشيخ ابن حجر في تصحيح
 الحديث قال ابن حجر
 رحمه الله عليه
 رحمه الله عليه
 كسني في تاريخه
 يوم الاثنين
 جادى الاول
 وخمس
 بطولها ١٢

السخاوى لم يفعل واحد من السلف في القرون الثلاثة وإنما حدث
بعد ثم لا يزال أهل الإسلام من سائر الأقطار والمدن الجار يعملون
المولاه ويتصدقون في لياليه بأنواع الصدقات ويعتنون
بقراءة مولاه الكريم ويظهر عليهم من بركاته كل فضل عظيم
ابن الجري من خواصه أنه أمان في ذلك العام وبشرى
عاجلة ينيل البغية والمال وأول من أحدثه من الملوك صاحب
وصفت له ابن دحية رحمه الله كتاباً في مولاه سماه التتويج بمولاه
البشير النذير فاجازة بالف دينار وقد استخراج له الحافظ ابن
سحر اصلاً من نسخة وكان الحافظ السيوطي قد قرأ على ألفاً كان
المالك في قول أن عمل المولاه بدعة مذمومة أنتهت وبان
سيرت شكراً مقام قيام بدعته جرت ذمة كثير من المحبين
إذا سمعوا يذكر وضعه صلى الله عليه وسلم أن يقوموا تعظيماً
له صلى الله عليه وسلم وهذا القيام بدعة لا أصل لها وقا
ذو المحبة الصادقة حسناً مانعاً بوزكريا يحيى يوسف الصوري
رحمة الله عليه في قصيدته من ديوانه قليل يدعى المصطفى

قوله قليل
الآيات من الطبقات
العرفان الضرب الثاني
من التذرك قولك من
غير والميلين الخطأ بالكتاب
قولك من غلط على الجوز
ان يكونا طين للصفت
قولك انما خطا منقول على
قولك فان بعض القيام
الصدقة فانما هي من
كما يعلم منها فاجازة
الخطأ كما بها بالضم
منها على كذا عاود
ان كان على كذا
عجلاً إذا جلت كذا
بعدة منى على الجوز
كما عاود من قولك
او جازين فانما هي
وقوله انما الخطأ بالضم
لأنه في البيت الثاني
موراجع في قوله

البحر
في قصيدته
والنسخة الخطية
قاله على الجوز
منها في قوله
وقوله يا
القليل

الخط بالذهب ۛ علی فضة من خط احسن مرکت
 وان تنهض لا شرف عند سماعه عو قیاما صغیرا و جشیا
 الشکب ۛ اما الله تعظیما له کتب سمه ۛ علی عیته یارتبه
 سمیت الرتب ۛ و اتفق ان منشدا انشد هذه القصيدة فی ختم
 درس شیخ الاسلام الحافظ تقی الدین ابی الحسن السبکی و لقضا
 و الاعیان بین یدیه فلما وصل المنشد الی قول وان تنهض لا شرف
 عند سماعه الی اخر البیت قام الشیخ للحال قائما علی قدمیه
 لما ذکره الصریح فی حصول للناس ساعة طيبة ذکر ذلك و له شیخ
 الاسلام ابو نصر عبدالواها فی ترجمته من الطبقات الکبری انتهی
 پس ناظر با بصره عینک بضاف پیش نظر دارد حال تالیس کسانیکه و عدم جواب
 قیام تسک بعبارت سیر حلی و شیرین نموده اند صاف چون ب
 روشن است که در پرده دشمنی او دوستانه و او به با اختیار چنین ندانند و حیات
 و نقل و بنا ویزی محکم و شکست تم بدست قائلین احسان قیام و او انداخته بنظر
 صدق و ثوق الحق و اولا و یحیى اگر منکرین این فعل حسن که ستر عظیم و بیک
 و محبت و او ستر انبیای امجاد صلی الله علیه وسلم از ان می بارد و در خصوص انکار

تشریح ذیل عبارتین هر دو سیرت مینگردند حجت قاطعه بر پی قائلین
علی بن ابی طالب کی بدست آید پس این ساخته افجای بن هر عدو شود سبب
خیر گردا خواهد خمیرایه دکان شیشه گرسنگ است محمول بتائیدات یزید
و توفیقات اسما باید کرد و تفصیل این حال بطریق اختصار است که مراد این قول
و هذا لقیام مدینه لا اصل لها بدعت حسنه است چنانچه صاحب
سیرت علی تصریح آن پخته منشاء غلط منکرین و اشکاف ساخته گفته لانه
لیس کل بدعت مدینه موده باقی اسچا راستنا و بقول حضرت عمر رضی
و عن ابن سلام اما شافعی علیه الرحمة بکار بر تفصیل اینها بق ساجی و مرویست
و چنان است نقل قول بن حجر پیشی و باب بدعت حسنه بودن عمل مکه و استسها
بقول امام بوشامه دین مقدمه نقل قول سخاومی و این رومی از مذکورات سابقه
آر قسّم قیام امام تقی الدین بسکله متابعت مشایخ الاسلام بری امام مدوح
دین قیام نزد ذکر اسم سرور امام علیه التحیه والسلام که اضافه بقول سابقین است
بچشم عبرت میدنی و بگوشتش شنیفت که هرگاه چنین امام مقتدای مشایخ اسلام
هنگام که هم شریف صلی الله علیه و سلم قیام ساز و جمع کثیر جم غفیر از علمای عصر
و حاضرین مجلس متابعت امام مدوح پروازند و این رومی مقتدا و وفای باشد

باز کلام در جواز این قیام منافی نشان را با سلام است و عبارت سیرت
 شامی هم در تأویله این عادت و نشان بسیرت حلبی است که همین قصه نام دارد
 و قیام آن مقتدا می سلام هنگام نشاندن قفصه حستان مان بوز کر یا بحین
 یوسف صصر می رسیدن بن این شعر و آن تنهض الا شرف الی آخر البیت و بعد
 جلا قضاة و اعیان نشان این سیرت نیز مذکور است و فقی که هست همین که در سیرت
 بعبارة النص و سیرت شامی یا شارح النص عت حسنه بودن این قیام قوسست و قرینه
 واضح بر این اشارت تغییر بعنوان حجت ده کثیر من الحمید و سابق قال و المجتبه الصادقة
 زمانه در سیاق است چه مقصود از این سابق و سیاق غیر از محمودیت مقبولیت این قیام
 امر و کرنی تواند شد و اگر ملاحظه رود عبارت انسان العیون تفصیل حال سیرت
 و بیان سیرت شامی اجمال آن تفصیل خود این اجمال قبل تفصیل باشد یا بعد آن دانستن
 العیون که مردیک حشیم قبول علماء و فضلاست تصریح بدعت حسنه موجود است
 سیرت شامی ابدالات سابق و سیاق تیر آن قیام باید که در باجملة نقل و تحکام
 این حدیث و دلیل ثابت و متحقق شد که قیام نزد ذکر وضع شریف آنحضرت صلی
 علیه و سلم که عادت بیشتری از مردم کثیرین انجبین آن جا بست از بدعات حسنه
 امور حسنه است چون تقدیم محلی عنه بر حکایت از ضرورات عقلیه است و تقدیم

طاعت برین نقل و حکایت ایجابی نیاسته و این بقدم چنانکه می بینی اول برست که
 قیام متعادله و دوم و سیم از سالف همان است باقی ماند کلام دومین که چون صاحب
 سیرت علی و سیرت شمس ازین کلام در بایام بدعت حسنه است پس تعریف
 باینکه و هذا القیام بدعه که اصل لها چیزی دار و لکن بجای این عبارت همچنین می
 و هذا القیام بدعه حسنه تا منعت عنوان با معنوی ضوح تمام حاصل میشد
 گوئیم که چون اصل در اصل معنی با معنی علی غیره متعارف است بدعت بمعنی امر مستحب
 و ردین معنی لا اصل لها لا نظیر لها اس فی القرون الثلثه باشد و بعضی از اطلاق
 علما لا اصل لها معنی لا وجود لها نیز واقع است و اگر ما بمعنا نظر و در قول حضرت
 عمر رضی الله عنه که در مقدمه التزام اجماع تراویح نعمت البدعه هذا فرمودند
 اصل بهر معنی مقصودست چه وجود تراویح اگر چه در میان آنحضرت علیه الصلوٰه و التحیه
 یافته نشد لیکن برای التزام این بیت اجماع را می بر طلاق بدعت بیان است فقط وجود
 در آن مانع است از آن تصور نیست انشائی نظر خود ظاهر التزام جماعت صلوات علیهم
 جمعه عیدین نظیر آن قرار دادن و نافه می دانست و در عرب آن تصنیف کتب تعلیم
 علوم از صرف نحو و غیر آن سائر مستحسنات تا آخرین اصل بهر معنی ظاهر تر است
 که در التزام تراویح گفته شد و اگر وجود مطلق از خصوصیت نظیر هم از معنی متعارف گرفته شود

و جملاتی
 بدعت اصل
 برین بیان

البتة برای التزام تراویح بلکه برای اموار خیر اصلی در قرون کوره استخراج میتوان کرد
 مؤید این معنی است آنچه میاطلی از امام شافعی علیه الرحمہ نقل کرده حدیث قال قال
 الشافعی رحمۃ اللہ ما من خیر یعمله احد من امة محمد صلی اللہ علیہ وسلم
 الا ولایة اصل فی الشرع و نظر باین معنی تہافت تعارض و کلام علما باعتبار ثبوت
 اصل شرع نفی آن در بعضی از امور مستحذرة قیمتی متطرق میشود دفع میگردد که منبای
 ثبوتی و دیگر است منافی معنی دیگر و نیز این قول شافعی علیه الرحمہ من ہذا فی
 اختصار بدعت نسبت و کنکریعت حسنہ چنان میکند کہ آیند حاجت تشخیص اقامت
 بینات برای دفع توہمات این قہ باقی نیکلارد چون این مہمہ شد باید نسبت ایشان
 خلاف ظاهر چنانچه در ہر وسیرت کورہ واقع شد برای شعار بانست کہ ثبوت بدعت
 چنانکہ فرعون نالکہ ان علومست قوف بر جوہلش و قرون ثلثہ نیست بلکہ بسیار
 از امور متحدہ و بنیہ را کہ اصلش در قرون ثلثہ موجود نیست از بدعات حسنہ و امور
 و مستحسنہ شمر و مانند برای تمییز این معنی صاحب العیون صاف صاف گفتہ کہ این قیام اگرچہ
 بدعت است لکن بدعت حسنہ است ہر بدعت موم نیست بدعت موم نہایت
 کہ مخالف قواعد شرعہ انکتاب سنت غیر آن باشد و ہر چہ مخالف انہا نباشد آن بدعت
 حسنہ است اگرچہ برای آن اصلی در قرون ثلثہ نباشد و قیام ترو ذکر وضع مختصرت

وقت نفس
مولد و قیام

۱۴

عنه الصلوة والسلام از همین قبل است و منظور نظر صاحب برت شاست
ازین عدول نیز همین افاده است که مقرر شد و این افاده بنهر این
و عوان چنان حاصل نمیشد لهذا طول مسافت در عبارت بر قصر آن
اختیار افاد و اما عمل مولد پس اگر چه حدوث این عمل شش روز
بهیئت که انی متعارف نیز بعد انقضای قرون ثلثه است و لهذا
اطلاق بدعت حسنه بر آن بنویسند چنانچه از قول امام بخاری و
دیگری از ائمه دین تصریح است لیکن برای این عمل چون اصلی بلکه اصول
ثلثه استخراج کرده اند و برای این اصول ثلثه اصل صلی در قرن اول
از استخراج این فحیه که بایش گذشت نیز بدعت اطلاق لاهل لهذا
بدعت حسنه باین اعتبار نمیتوان کرد بخلاف قیام که هر چند بنهم
بدعات حسنه است لیکن چون برای آن اصلی یعنی متعارف استخراج
نشده اطلاق اصل لهذا برین بدعت حسنه ننمودند و همین است نظار
در عمل مولد و قیام اگر چه هر دو از بدعات حسنه است بخلاف
تحقیق و تدقیق که بر دین است و نیز دانسته است که اگر چه
مطلق قیام تعظیمی این قیام که فی هم فردی را افراد آن نوع است

اصلي و درست برع موجود است لیکن نظر برین خصوصیت اطلاق اصل را
در صورتی که منسوب الیه از جمله اهل کرام الله و نگاه هم ملا و قلیل
برین بدعت حسنه بوده اند و تبوتین عمومی استحقاق سابق و نیز رعایت
مستوی شرح موطا که از افادات قدوة الحذیق لانا شاء ولی سرحد
و بلویست پیدا و هوید است و تجارت کتابت کور که در خصوص مصنف
بعد نماز و عصر زامانم می منقولست نیست قال لنوی اعلم ان
المصاحفه مستحبه عند کل ثقله و اما ما اعتاده الناس
المصاحفه بعد صلواتی الصبح و العصر فلا اصل فی الشرع علی
هذا القول و لكن لا یابین فان اصل المصاحفه تسنه و کونهم حافظوا
علیها فی بعض الاحوال و ظروفها فی کثیر من الاحوال لا ینفی
ذلك البعض من کون المصاحفه التي فی الشرع با
اقول لکن اینستغنی ان یقال فی المصاحفه یوم العید و کثیر
فی المعانقه یوم العید انتهی ازین جارت بابتشارت چون
سپیده صبح میدرخشد که اطلاق کلمه لاهل فی شرع را مورد
و مستحب شرعی بوده اند و اطلاق این کلمه بر علی آن عمل از اثر
برخی آرد و اگر نظر انصاف ملاحظه شود و کشف کرد که جایز نیست

تعيين مصافحه بوجوه من صافحه ارضا فو كدود شرح بهل
 انت خارج نيبند بجان تخفيض تعظيم بالقيام بوقت سماع كروا
 ان حضرت صلوات الله عليه وسلم اين تعظيم را از تعظيم بالقيام كه در شرح
 بهل انت خارج نخواهد كرد پس البته قيام كذا بجه مصافحه بعد نماز
 فجر وعصر قبليل امور مباحه است و بدو عت سنوا بهر دو جنازه
 اذكار نو و مي باب مصافحه مینويسد قد ذكر الشيخ الامام ابو محمد
 بن عبد السلام رحمه الله في كتاب القواعد البدع على
 خمسة اقسام ولعبة وحر فو مكر و هة و مستحبة و مباحة
 قال ومن امثلة البدع المباحة المصافحه عقيب الصلوة و امر
 انتحله و هرگاه مصافحه بعد صبح و عصر بجهان بعاثه روز عيد
 امور مباحه است مانند قيام تنظيمي بوقت ذكر و رچه تقصير كرده است كه از
 امور مباحه است نباشد و آنچه در مختار و رجا از مصافحه ذكر است
 نیز نويد است كه ما در ضد و انيم و عيارش نيت كالمصافحه
 اي ك ما بجه المصافحه لا فاسنة قديمة متواترة لقول
 عليه الصلوة والسلام من صافح اخا المسلم و حره يده

البدن نابل
 مستحبة
 قال السيوطي
 انتحله التاد
 و استحسن
 من سائله
 قال الشيخ
 بن عبيد
 القيام
 لم يعيد
 الا في كل سنة
 و الصدوق
 النووي
 القبان
 استحباب
 ذاك
 من تنظيم
 عدم التناول
 كذا

الذي ذكره في كتابه

تأثرت ذنوبه واطلاق الصنف تبعاً للذنوب والكثرة
والوقاية والنقابة والجمع للملته وغيره فيجد جوازها ولو
بعد العصر وقوله انه بدعي مباحة حسنة كما أكد
التومي في اذكاره وغيره وعليه يحمل ما نقله عن شارح
الجمع من انها بعد الفجر العصر ليس بشيء توفيقاً لما انتهى
يس ازجارت ورمزاً كرمته باذكاراً ما هو مستحب ثابت
كالملاقاة بدعت وبخلاف ليس شيء برموز مباحة حسنة ما هو
يتردد في رموز نوشته ووقوف الناس في عرفه غيرها
تشبيهها بالواقفين ليس بشيء هو نكرة في موضع النصب
فنعم انواع العبادة من فوض واجب مستحب في
الاباحة وقيل يستحب ذلك كما في مسكين وقال الباقر
لو اجتمعوا انشرف ذلك اليوم وسمع الوعظ بلا وقت
وكشف راس جازيلاً كراهة اتفاقاً انتهى وروى
شرح وافي لموسى التعريف ليس شيء وهو
الناس انفسهم بأهل عرفهم معرفة وقيل يستحب ذلك

انصح التومي
ابداً كذا في الحديث
العباد في الاوط
يسنة في الحديث
على كل من عرف الملاق
ليس شيء مباحة
عنه
عنه
بوم عرفه في حديث
بها من كذا
نظراً لجميع ما هو
عنه
عنه

لا تشبيه بأهل الطائفة فيكون لهم ثوابهم ودرجاتهم
 أجمع أصغر من قول التعريف الذي يصنع الناس
 ليس بشيء في ذلك أن جماعة من الصالحاء والعارفين مجمعون
 في يوم عرفة في كل بلدة يهللون ويكبرون شبه الحاج في عرفات
 فذلك ليس بشيء يعني شيء من السنة ولكن في نفسه من جملة
 الديانات والخيرات اشتياق عرفات ووجامع برأى في
 هذه المسئلة بعض مشائخنا قالوا التعريف لله يصنع
 الناس ليس بشيء لم يرد به نفي شرعية في نفسه لاندعاء
 وتسبيح وتضرع إلى الله وإنما أراد وجوبه وكونه سنة ووجوب
 التقية كورست روي عن محمد بن الحسن رحمه الله أنه كان
 يجز ذلك ^{وهو خير من فصل} من أسس تشهد ويقول آمم محمد رحمه الله
 روه مكيو إذا خيفة لا يرى سجدة الشكر شيئاً معناه أنه
 لا يرى نفي شرعية أقرية إنما أراد نفي وجوبها شكر وهذا
 كما قال محمد في الجامع الصغير عن أبي جيفة أن التعريف
 الذي يصنعه الناس ليس بشيء ^{المعروف} لم يرد به نفي شرعية أصلاً

ج ١٤

کانه تسبیح و دعاء و انما اراد به نفی وجوب آنرا
 پس ازین و آیات فیه صاف می بارد که کلمه لیس شی مانند کلام
 مستعمل برای نفی مشروعیت نیست بلکه مفید است
 و چون اجتماع مردم روز عرفه غیر از عرفات بشرف این روز نیست
 و عطا با اتفاق جائز غیر کره است اجتماع مردم بشرف و ولادت
 آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام و شنیدن آیات و احادیث و قیام
 هنگام ذکر وضع آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام چگونه جائز غیر کره است
 نباشد و بحای خود برین است که زمان و لات آن سرور عالم
 علیه السلام اشرف فاضلین از مشاهیر اوقات است پس اجل مردم بر
 سر و کسب تحصیل شرف این روز و شنیدن عطا و تکریم
 بقائم کر و وضع آن سرور امام صلی الله علیه و سلم امریست که بمانند
 موجب استناده برکات است چون کلام نایب جریده و مستقیم
 هنگام ذکر وضع سرور بسیار عظام علیه السلام علیه الصلوٰه و السلام باشد
 شیرینی و شامی و ضعیف انجامید مالاکو شن مباح دیگر شواهد
 گذشت از امام برین عذر جواب منقولست و قد استحسن القیام

حکایت قدس
 برین عذر استجاب
 قیام

عند ذکر مولد الشریع ائمه در روایه درویش
 خطوبی بن کاظم علیه السلام علیه السلام و مولد و مولد و مولد
 متنبیان از باب اربعه و مولانا عبد سراج خفنی عثمان حسن
 و بیاضی شافعی که از کتب معتبره در باب قیام مذکور غرض بهر دو خط این کتاب
 در دلی بنامه و مقدمه ای طریقه نقشبندیه مجددیه شاه غلام علی حسینی
 مرحوم مضمون رسیده سوادش این باین و هشتاد و یکم از کتب
 اولیه ایامیان متوفی بهر بصیر چشم اسلامیان گردد و معتبره
 خفنی مکه معظمه استحضاره کثیرون و الله سبحانه اعلم
 کتبه الفقیر عبد الله بن محمد الملبغی مفتی المکه المکرمه
 مفتی المکه القیام عند ذکر ولاده سید الا ولین الاخر
 علیه السلام علیه و الله و الله استحضاره کثیرون من العلماء و
 اعلم کتبه حسین بن ابی امیم مفتی المالکیه بمکه المحبیه
 مفتی شافعی نعم القیام عند ذکر ولاده علیه السلام علیه
 الله و الله استحضاره العلماء و هو حسن لما یحب علینا
 من تعظیمه علیه السلام علیه و الله کتبه الفقیر طریقه محمد بن عمر

فتاویٰ متنبیان
 از باب اربعه
 مکه مکرمه

ابی بکر الزبیری رضی اللہ عنہ بمكة المكة ثم مفتي حنبلي
 ثم بحج القيام عند ذكر ولادته **صلی اللہ علیہ وسلم** لما
^{أوجزها وغیرها وما هو بحسبان والمیل لا یفسد فوق هذا ۱۲}
 استقصته العلماء بالأعلام وقداة الدین ولا سلام فذكروا
 ان عند ذكر ولادته **صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم** يحضرون تحتها
صلی اللہ علیہ وسلم فعند ذلك يحجب التعظيم والقيام والله
 سبحانه وتعالى اعلم كتبه الفقير الى الله محمد بن يحيى مفتي الحنابلة
 في مكة المشرفة مولانا عبد الله بن سراج حنفی اما القيام اذا جاء
 ذكر ولادته **صلی اللہ علیہ وسلم** عند قراءة المولود الشتر
 قوائمه الائمة الانصار واقر الائمة والحكام من غير تكبير منكر
 ولا تراد ولذا كان مستقصنا من يستحق التعظيم غيره
 ويكفي اثر عبد الله بن مسعود ما رآه المسامحة حسنا
 فهو عند الله حسن الله ولي التوفيق والمأدى الى سائر الطرقات
 ثم ما دام الشريعة المتناهية عبد الله بن المرحوم عبد الرحمن بن
 سراج المفسر المحدث بسجد المحرام وقوائمه مولانا عثمان بن
 دمياطي شافعي كرس بسوطا وتكرار لئلا شوا بهت بنا برخصا وقد روي

عند ذكر ولادته
 تحضر وتحتها

فتدعى عليه
 كرس

فتدعى
 عثمان بن
 دمياطي

از ان هم طره عارض تحریر شیوه و انقیاد عند ک ولادة سید
المسکین علی الله علیه السلام فی و اءة للولد الشریف تعظیما له
صلی الله علیه و آله و سلم امر لا شاک فی استحضار و طلبه استحضار
ندبه و یحصل لفاکله من الثواب الحظ الا و فرو الخیر الا کبر
لانه تعظیما ی تعظیم للنبی الکریم یدعی الخلق العظیم الذین
اخرجنا الله به من ظلمات الکفر الی نور الایمان خلصنا من یس
بلعول الی سقا المکار و لا یقار تعظیبه صلی الله علیه و آله و سلم
فیه مسارعة الی رضاء رب العلمین اظهار لا قوی شرایع الذین
و من یعظم شعائر الله فانها من تقوا القلوب من تعظیم حرمات
الله فهو خیر له عنده و ذکر القاضی عیاض فی الشفاء و القاضی
القسطیلانی فی المواهب علامات کثیرة لمحبته و النبی صلی الله
علیه و آله و سلم اعظمها الا قد اعیب الرضا بما شره و کثر ذکره
و تعظیمه عند ذکره و اظهار الفشوق و الخضوع و الانکسار
مع سماع اسمه فکل من احب شیئا خضع لکیما کان کثیرا و تر
الصحاب بعد اذ اذکروه و خضعوا و اقتضوا و سجدوا هم یقولوا

عن حشاکو
و کرمه و کرمه
حسب و کرمه
قد ارس

وكذلك كان كثير من التابعين فمن بعدهم يفعلون
 ذلك حجة وتوقيرا وقال العلامة ابن حجر في الجوهر المنتظم تعظيم
 النبي صلى الله عليه وسلم بجميع أنواع التعظيم التي ليس فيها
 مشاركة الله في الألوهية أمر مستحسن عند من نوا الله بصالح أعمالهم
 فحرم الله البواصير حيث قال ^{دفع ما دعتة التصاكي في}
^{المراد بالمراد به جميع أنواع التعظيم}
 بينهم واحكم بما شئت من حافيه ولحقكم انتهى
 ثبت السنة طلب القيام لغيره صلى الله عليه وسلم فلا بد
 من طلب من أبى ولي روى البخاري ومسلم عن أبي سعيد ^{الله}
 أن ناسا تزوا على حكم سعد بن معاذ رضي الله عنه فأتوا
 إليه فجاء على حمار فلما بلغ قريبا من المسجد قال النبي صلى الله
 عليه وسلم قموا إلى خيركم أو سيئكم قال النوفلي قال البخاري
 والمحطابي أن قيام المشرس للزئبق الغاضل والوالى العاقل
 وقيام المتعلم للعالم مستحب معلوم وعلا هذا الحديث
 فوال للميل في بعد نقل الاحتكاك المشبهة للقيام مستفيد
 من مجموع ما ذكرنا استحباب القيام له عند ذكر ولادته

من نحو جود
 والعلوان على
 سبيل
 عليه السلام
 ذلك
 على
 فوال
 سواد
 بنحو
 فذلك
 حاش
 اليعقوب
 حتى
 التخصيص
 سجاد

لما في ذلك مركب مال النعظيم صلى الله عليه وسلم
 لا يقال القيام عند ذكر ولادته بدعة لاننا نقول ليس كل
 بدعة مذمومة كما جاب في ذلك الامام الحق الولي ابو نوح العزا
 جيري عن علي بن فضال المولود المستحب او مكروه وهل حرم فيه شيء
 او هل فضله من تعبدك بنافعا بقوله الوليمة واطعما اطعما
 مستحبك وقت فكيف انضم الى ذلك المور بظهور
 نون النبوة في هذه الشهرة التبريد لا نعلم ذلك عن السلف
 ولا يلزم من كونه بدعة كونه مكرها فكم من بدعة مستحبة
 بل ولجبة اذ لم ينضم اليك مفسدة والله الموفق انتهى
 نقله عنه العلامة ابن حجر في موند الكبير فيقال نظير
 ذلك في القيام عند ذكر ولادته صلى الله عليه وسلم
 ايضا قد اجتمعت الامة المحمدية من اهل السنة والجماعة
 على استحسان القيام المذكور وقد قال صلى الله عليه وسلم
 لا يجتمع امتي على ضلالة قال العلامة المدائني جرت العادة
 بقيام الناس اذ انشأ المذبح الى ذكر مولده وهي بدعة

مالکی و مولانا محمد عمر بن ابی بکر نقی شافعی و مولانا محمد بن یحیی مثقی
 حنبلی و مولانا عبد الله سرخ خنقی و مولانا عثمان حسن میاطی شافعی
 که در باب اول عقد دین اسلام عبارت ازین علمای خلافت بعد
 نقل و حکایت آسمان این قیام از علمای کرام متفق اللفظ و المعنی است
 بقول قول آسمان کشاده هر یکی از اینها بعضی که حوست و تحقیق او
 و مولانا عثمان حسن میاطی از همه در اثبات این عوی قدم و از
 نهادن این کتب ثابت و متفق شد که قیام وقت ذکر ولادت حضرت
 مسیح علیه و سلم چنانچه متعارف درین یار و امصار و دیگر
 بلاد اسلام از عرب و عجم است متوارث از اسلاف کرام و علمای
 فحمت و هرامی که متوارث از اسلاف کرام و علمای فحمت
 و جبب الاتبع باشد اما صغری پس نظر بشود مذکور که آنفا مذکور
 شد از بدیهات اولیه و اما کبر کلین وجود اثر عبد الله بن مسعود که
 مَا رَأَى النَّاسُ حَسَنًا قَوْمًا عِنْدَ اللَّهِ حَسَنًا مِنْهُمْ خَيْرٌ
 و غیر آن اگر کتب فقه نیز از اعلی بدیهات است در در مختار خصوص
 کبرایام تشریق مینویسد و لا بأس به عقب عین الله لا یستلزم

تصحیح
 بیست و پنج
 قیام

توارد ثوه فوجب اتباعهم وعليه البلطيق وانتهى وخطاي
 ميگويزد له ولا بأس قد يستعمل الاباحه وهو المراد هنا الا قول
 بعد فوجب يفيد الندب قولك ان المسلمين توارثوه اي لم
 يكن في صدر الصحابه واما كانت سنة لا فهو لا يستدعي
 من انفسهم شيئا قوله فوجب الظاهر ان المراد بالوجوب الشقي
 لا الوجوب المصطلح عليه وفي البحر عن المجتبى البلطيق
 يكتفون عقبيه لولا العبد لا يخاف ان ينهاكم شيهت
 الجمعه اه وهو يفيد الوجوب المصطلح عليه انتهى پرشيد واما
 انه اضطررا بكنه در كلام خطاوي پل ان معنى لا بأس اباحت ندب و
 در بيان معنى وجوب از ثبوت و معنى مصطلح متفرق است ظاهره
 باهر وجهي است وجوب معنى مصطلح بر معنى ثبوت از قبيلي كه در مجرول
 از محضه است واضح و لا محاله و بعد اللين و التي از اين عبارت و محار
 خطاوي كبرى قياس من كوز فائز به ثبوت زيرا كه هر تقدير ثابت
 كه آنچه متوارث از مسلمين است وجوب الاتباع است و هر كس كه
 تسليم و ذممن متيقم مي دارد و مي داند كه اين مقدمه يعنى توارث

مسلمین موجب اتباع است متبینه بر همان اثر عبد الله بن مسعود
 که آنچه مسلمانان از اینک اند نزد خدا نیک است و چون این موقوف
 صحابی موافق تصریح از بخت بی حکم مرفوع دارد و لهذا بعضی از علما
 اطلاق حدیث برین اثر نموده اند اما محاله مقدمه مذکور که مستند
 مستند حدیث بخواب گشت و بهر حال درین شک نیست که این قیام که
 در نیت اختراع و ایجاد زبان حال نیست بلکه از سالف زمان چنانچه
 در سیر طبری و سیرت شامی غیر آن نقل حکایت این فعل از متقین
 موجود است معمول علما و مشایخ کرام و معتاد و متوارث از ائمه عظام
 بوده است و بنابر علیه امام بزرگوار در رساله عقد جوهر و مفتاح
 حرم محترم در فتاوی خود شان تجمیع این قیام را از علما سابق
 حکایت و روایت نموده اند پس بغیره باینکه در سالف زمان چنانچه
 از علما سابق کبار ذکر این قیام ساخته و بر بیان تجمیع آن و استحباب
 و رعایت فقط از عمرات بوله خوانان حال است قابل اصفا و لا
 اعتدال نیست مع هذا قیامی که داعی بر آن تعظیم و برپا کردن و سینه
 انس و جان صلی الله علیه و سلم است آنرا تعظیم و برپا کردن است

حکم تخلف ازین قیام

م
خصوصاً کبریا
تخلف میسر
نکرده باشد
از سلف
بسیار دیر
تسار در

کردن بیابا که قدم بودی اسارت افشردنت و چون تنهای
این قیام فقط تنظیم و کرم آنحضرت علیه الصلوة و السلام است پس اگر
کسی از حضار مجلس شریف مولد نیست تخلف ازین قیام سازد و با بایع می
مجلس قیام نبرد از و البته مورد طام و دهن سپاه شمشیر و عتاب
هر خاص عام باشد که تخلف و انحراف بلا اریاب بظاهر شرع که با
باشال آنیم دلیل عراض انخاص از تنظیم و کرم آنحضرت صلی الله علیه و آله
و با وجود این مغلوط میسر چنین تخلف منافی اداب محبت و حسن
که قطع نظر از امر مذکور و حسن وقت با قوم دارم صاحب هم میسر
عادی و عوفیت و مخالفت در آن متبع و مذموم که مستند نعمت
و وحشت جماعت است و مؤید نیست آنچه از قلم برایت تم مولانا
امام غزالی علیه الرحمه و احياء العلوم تراویده که الادب الحامی
موافقة القوم فی القیام اذا قاموا و لحد منهم فی وجد صادق
من غیر ریاء و تخلف او قام باختیار مرغی یا ظهار وجد و قاف
لایحتمل فلا بد من الموافقة فذلك من ادب الصبیة و كذلك
ان جرت عادة طائفة بتخية العامة علی موافقة صاحب الجلال

إذا سقطت عامته أو خلع الثياب إذا سقط ثوبه عنه
 بالتحريق فالموافقة في هذا لأمر من حسن الصحبة و
 العشرة إذا تخالفة موحشة وكل قوم رسم ولا بد من
 موافقة الناس بأخلاقهم كما ورد في الجمل لا سيما إذا كان
 أخلاقاً فيها حسن العشرة والمخالطة وتطيب القلب بالمسألة
 وقول لقائل إن ذلك بدعة لم تكن في عهد الصحابة فليس
 كل ما يحكم به إلا باحة منقولاً عن الصحابة وإنما الحديث
 بدعة تراغم سنة ما تقرر ولم ينقل النهي عن شيء من هذا
 فالقيام عند الدخول للداخل لم يكن من عادات العرب
 كان الصحابة لا يقومون لرسول الله صلى الله عليه وسلم
 في بعض الأحوال كما رواه انس رضي الله عنه ولكن إذا
 لم يثبت فيه نهى عام فلا نرى به بأساً في البلاد التي
 جرت به العادة فيها بأكرام الداخل بالقيام فالقيام
 منه احترام ولا كرام وتطيب القلب به كذلك سائر
 أنواع المساعدة إذا قصد بها طيبة القلب واصطفاً

جملة فلا بأس مع ساعدتكم لا في ما ورد فيه فهي لا يقبل
 التاويل انتهى و مطابق این در کمی که سعادت نیز مذکور است
 پس کسیکه چشم نیا و گوش شنودار و چون سپین صبح در خند که کلام این
 متکلمین مقصد متصوفین ناطق نبوت که نفقت با فعل تمام و امور ساج
 از آداب صحبت و حسن عشرت و از آن جمله است موافقت قیام بر امانت
 صاحب و حال موافقت قیام بر تعظیم و انضال مجلس بلا بدینا اگر ارام
 و احترام عادت و بچنان موافقت سایر انواع سعادت که بر اطلب
 قلوب صراط جاست باکی نذار و بشیر طبع که آن فعل جماعت موروثی قابل
 تاویل نیست باشد و کلام باینکه این قیام بحث زیرا که در عهد صحابه نبوده و قوت
 باینکه یکی از امور مبارکه است که منقول از صحابه نیست بحث میوم نبوت
 که فراحم سنت باثوره باشد پس و این باب متکلمین هم بدعت منقسم به سه دسته است
 و بدعت میوم سما که فراحم قواعد شرع باشد و هرگاه تخلف از قیامها نکند
 خلاف اب صحبت و حسن عشرت موجب حشمت و نفرت جاست است
 پس این تخلف و انحراف از موافقت با جماعت هرگز وجهی از جواز ندارد
 که با وجود مخالفت با فعل جماعت مستلزم انحراف از تعظیم کسی است که

معظم و مکرّم نزد خدا و جلایا و سائر برایاست و دیگر سخن که بشود
از سیر مانیان باید نیست که بعضی از ستم‌ترین قلاوه او از حید عتقا
مذہب آورده گویند که کار علّاحی معین و وارایه عات گشته اند
پس قول فعل ایشان باقیام حکام لاوت و سرائام علیه الصلو
و السلام و چون حجت شیعیه قابل تائسی اقدانیت یحیایان
غیر از لاوت کریم گزشت کلمه تحجر جرم آفوا ههمن
یقولون الا کذا با و دیگر چه باید گفت کاش در پیش یقین که هنوز اقامه
حد و شرعیه در ساجاست یحییان و یزید القبه بسری گفتار خود میر
درین بلاد هندوستان آقا شیع باطل با قول است باب ایهات
صبر و غیره بالمره مسند و هر کسی هر چه خواهد بگوید سبحان الله مقام خبر
که لغوامی ما زاده المسلمون حسنات و هو عند الله حسن و توارث
مسلمین و جتباع و حجت شیعیه باشد توارث علی سکنه مسیح و
و مورد جنود و ملائکه مقدسه لائق تائسی اقدانیت شیعیه بنا و اعتبار
یا اولی لا لباب ان هذا الشیء عجاب معبد او کتب معتمده کما
خود مصرحت که در امور غیر ممنوعه و احوال هر شهر معتبر است بلکه علی

۹۱
قول که سید خدیجه
بخوانند و این کتب را
یکی از آنها بود و یکی دیگر را
عاشق شیعیه خواندند و سید
مهاجر سید و سید و سید
الهند سید و سید و سید
سلفه قول و احوال هر شهر
اسکافیه یا اختلاف العرف با
شوال التماس و احوال هر شهر
فی من الاسوال لریب و یکنون
مکمل و مورد نا و کذا
المسلمین و توفقه علی حسن
شکلا و الاعراف از ارباب القضا
قال بن محمد بن عیسی
قال بعضی من شیعیان
بل قال بعضی من شیعیان
باعتبار احوال هر شهر

اجتماع علمای تورات
 ایل در مین
 نه اصول ایشان
 الیالبه قالوا لا یحب العمل
 بحجج الوعد فی ما علی الالدین
 فی حکماته و قد رفت الالدین
 خیار مجلس البیت بحدیث
 الصیحة انما یجوز ان یمنعوا
 واحد منها یا یجوز ان یمنعوا
 بعل الالدین بحدیثه
 ۱۴

بامور غیر ممنوعه و جداول سلام واجب شده اند پس گاه و راج شهر
 در امور یک نص شرع در منع آن روشند در شرع معتبر بلکه واجب
 امور و جداول اکابر علما حجتین یفین چگونه معتبر نباشند و از ریاست
 که صاحب هدایه قوارث اهل حرمین ادر جواز اذان فجر قبل از وقت
 حجت گرفته حیث قال یجوز للفجر من النصف الاخیر من
 اللیل لتوارث اهل الحرمین انتهى و بالآخر از نیمه و است
 حاقط محمد بن طاهر المقدسی است که بسند خود از زید بن ثابت رضی الله
 آورده انه قال اذا رایت اهل المدینة اجمعوا علی شیء
 فاعلم انه سنة انتهى و لهذا بعضی از مشایخ قول اهل مدینه
 حجت گرفته اند چنانچه در عینی شرح کتر مرقومست و ذکر شمس الاقمة
 الخسری مشتمل بر این خبر و اقول اهل المدینة یجوز استیجار العلم
 علی تعلیم القرآن فیحسنوا و یجوز و در هدایه مینویسد و
 بعض مشائخنا استحسنوا الاستیجار علی تعلیم القرآن
 الیومر لانه ظهر التوفی فی الامور الدینیة ففی الامتناع
 تخرج خط القرآن علیه الفتوی و در نهایت در بیان بعضی شیخ

نوشته و بهم آنکه بلخ فانهما اختار و اقول اهل المدينة
 انتهى و اگر شواهد علی بقول فعل الی مدینه مقتضای رقی شوند
 جدا گانه باید بر این اطرین انصاف بین رکافیت طرفه نسبت که در
 فتاوی این ارباب بجهت تیر و موامولانا عبد الله سراج حنفی مولانا
 عثمان حسن میباشند در استحسان قیام نقل و حکایت از استحسان
 علی سابقین است حکم با جتها و علی آخرین چنانچه عبارت هذا ما
 استحسنه العلماء و فتوا می بر یکی از علی مر قوست پس این قیام
 از معتدات علی آخرین نمی تواند شد و طرفه ترا نیکه بدعتی بود
 مقصور و محصور و علی حال نیست بلکه سلف صاحبین پیشین
 نیز این سخنان را بابت عت میدادند چنانچه استناد بر سائل
 اخلاص که ملا علی قاری هم یکی از جمله است بین عوکی است چو
 یقع و تصحیح رسائل علی ممدوح و غیر آن کرده شایسته از صحت استناد
 و تشبهات و هنوز در نظر نیفتاد پس این جمیع بلام نیست مذهب از تقدیر
 تنزل و تسلیم گوئیم که اگر مراد از بدعت آخرین بدعت است که ائمه
 عظام و علی کرام از اطلاق بقبول نموده اند پس منطبق صدق و ثبوت

من سن سنة حسنة فله اجرها واجرم من عمل بها
 ايجاد و احدث چنين بيات موجب اجر و ثواب و اگر معاذ الله
 مراد از ان بيات سني است پس بن تقدیر بضمون اين مصراع
 چو کفر از کعبه برخیزد کجا ماند سلسل کي از ايل سنت و جماعت
 بلکه زدين اسلام تا و بشنا و تمام عالم باقی نخوايد بود که فساد و صل
 متعدی بفساد فرع است پس تقدیر یک سلف صاحب جرمین عا
 خباهم مصداق کل بدعة ضلالة و کل ضلالة في النار
 باشند دیگر چي نه از ايل جنت با و حال آنکه احادیث صحیح که در کتاب
 حریمین از دست بنظرین کتب حدیث مخفی و محجب بنادرین مقام بنابر
 اختصار با یاد حدیثی انوشکوة که در باب الاعتصام بالکتاب و السنة
 ذیل فصل ثانی مذکور است کتفا میرو عن عمر بن عوف یحیی الله
 عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ان الدين
 ليارد الى الحجار كما تار الرحمة الى حجرها وليعقل الدين
 من الحجاز معقل لا روية من اس الجبل ان الدين هذا
 غريباً و سيعود كما بدأ فطوبى للغرباء و هو الذين يصلي

صحیح در مناقب
 احادیث
 حرمین و اردشیر

ما افناه الناس من بعد محمد بن سنتي رواه الترمذي
 بدستیکه دین بر آئینه گرد می آید و می خیزد و باز میگردد و بسوی جای
 یعنی مکّه و مدینه چنانکه باز میگردد و باز بسوی سواد خود بر آئینه پنا
 حج بیدین از حجاز و میگرد و آنرا ملجا و معا و مانند پناه جستن بخوبی
 از سر کوه بر آمدن و آنرا بدستیکه دین پیدا شده است غریب
 تنها و زود دست که باز گردد و چنانکه بود پس خوشی خرمی باد و مرغی
 را و غریبان آن اند که نیکو میسازند چیزی که بد ساخته اند مردم بعد
 من از سنت من ازین حدیث و حدیث دیگر که مقدم برین آخر فصل اول
 مرویست در آن بجا حجاز لفظ مدینه و است ثابت است که مدینه
 مرجع و ملجا و ما من دین ایمان و فساد یکم بعد از وفات سر کائنات
 علیه الصلوات و التحیات و سنت متطرق شد ملاح آن و بسته
 بذیل بیان حج میشن یعنی سنت یکسانیکه از اول تا آخر مرجع
 ما من دین ایمان و افع فساد بدعت از ساحت سنت شدند
 آنها را از اهل بدعت سیمه شمرند محابا خانه سلامت بران
 کردن شجره دین ایمان ازینج بر گزینست قصه کوتاه عظیم

درین مقام نیست که قیام مذکور اگر چه باشد عمل مولد در قرون ثلثه
 نشد لیکن چون متضمن تعظیم و تکریم سرور انبیا علیه الصلوٰۃ و السّلام و متواتر
 از مسلمین و سلف چهار سجدت عمل آن البته موجب اجر و ثواب اعراض
 اغماض از آن مقررست و توجیب و عذابت و استحسان و تحباب و
 با همین عمل مولد و قیام مخصوص نیست بیکبار و تحت تأثیر است
 که در قرون ثلثه اثری از آن پدیدت و علماً آنرا قبول پیش آمد
 مستحب و تحسین شده اند از آن جمله است تلفظ و نیت نماز قاضی خان
 اما اصلها از تقصید بقلبه فاذا قصد بقلبه و ذکر لباس
 کان فضل و عند الشافعی رحمه الله لا بد من الذکر
 باللسان انتهى عالمگیری و لا عبرة للذکر باللسان
 فاذا فعله لیجمع نية قلبه فهو حسن کذا فی الکافی و من
 عجز عن احضار القلب بکفیه اللسان کذا فی الزاهدی
 انتهت هدايه و النية هي الإرادة و الشرطان يعلم
 بقلبه ای صلوٰۃ یصلی اما الذکر باللسان فلا معتبر
 به و بحسب ذلك اجتماع غریبته انتهی شرح و قایم

بکار نیست ذکر
 متواتر که نظائر
 سجدت قیام است
 تلفظ و نیت نماز

ويصل قصد قلبه صلواته بتحريرتها ش هذا التفسير
 النبوة والقصد مع لفظه فضل انتهى جامع الزموني
 ومع اللفظ الدال على القصد فضل اللفظ وحدة
 لا يعتبر لكن في الجمع ان نسبة القلب ليس بشرط كما في
 الخزانة والمختار استجاب التحكم كما في المنية انتهى شرح
 مختصر فقيه ملا علي قار ومع اللفظ اي القصد مع التلغظ
 بما يدل عليه فضل منه بلا تلفظ لان اللسان ترجى
 الجنان هذا بدعة حسنة استحسنة المشايخ للتحقق
 اولدفع الوسوسة انتهى در مختار والتلفظ عند الازد
 بها يستحب هو المختار ويكنى بلفظ الماضي لو فارسيًا
 لانه اختلف في الانشآت ويصح بالحال قولنا وقيل
 سنة راتبة يعني احبه السلف وسنة علمائنا اولم ينقل
 عن المصطفى ولا الصحابة ولا التابعين بل قيل بدعة
 انتهى طحاوي قولي احبه الخ اشارك بذلك الى
 انه لا خلاف في الحقيقة لانه لم يرو عن النبي صلى الله عليه وسلم

کثیر الحصول المستوفى بما فيه
رسول الله صلى الله عليه وسلم
اجتهدنا وتركيه في غالب الاوقات

عليه وسلم ولا اصحابه ولا الائمة الاربعة التلطف
وانما هو بدعة ولكنها حسنة على المعتقد لا سيئة
فيحتاج حينئذ الى تاويل المستحب والسنة وجميع
هذا ليس على ما ينبغي قال في البحر وانما يستحسن لاجتماع
الغرابة لا يستحسن لغيرة قول قبل قيل بدعة قائله
ابن الهمام ولكنها حسنة لما ذكرنا انتهى ايسر ناظر
طاهر كه قاضي خان كرساني ربا قصد قلب گفته ترشافي
صورت كرساني نوشته دو عالم كيري بعد بيان اجزاء
غميت قلبي ذكر زبان بند كافي ذكر زبان بر تقديره غير قصد
بند زاهد كافي نوشته و در پايه استحسان اجتماع غميت با
زبان نوشته و در شرح و قايه قصد قلب با تلفظ فضل گفته و سزا
و جامع الزور بعد ذكر فضيلت لفظ وال بقصد ارجع بند جزا
عدم اشتراط نيت قلب نقل كروپتر از ان بند منية سزا
كلم مختار گفته و لما على قاري در شرح مختصر قايه و قيل فضيلت
با تلفظ نوشته كه سانس جان بن است بعد از ان گفته كه اين تلفظ

بدعت حسن است که از مشایخ برقی تعجیل یا دفع و سوسه تمسک
 و نه اندود و متن و مختار تلفظ نزد او نیست مستحب شمرده شارح
 از مختار گفته بعد از آن متن تلفظ را بعنوان قیل سنت قرار داده و شارح
 از تلوییل باستحباب سینت علما نموده در توجیه آن قمرده که این
 منقول از آن حضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه تا بعین نیست بلکه
 بعضی از ابدعت گفته اند و مخطاوی گفته که این تلفظ چون مرو
 از نبی صلی الله علیه و سلم و صحابه آمده اربعه نیست البته بدعت است
 لکن بدعت حسنه بر مختار معتقدند بدعت سیئه و این با هم بدعت
 گفته لکن و از آن بدعت حسنه نیست تلخیص اقوال علما که اکثر
 معتقد فقہیه منقول شد و اگر مستقصا احوال دیگر فقها درین باب
 بعلم آید بر آن ساله جدا گانه باید باجمعه با وجودیکه این تلفظ از مختار
 علیه الصلوٰۃ والسلام صحابه کرام آمده اربعه با تواتر منقول نیست علما
 از ابدعت حسنه شمرده تلقی بقبول عمل نموده اند و کسیکه آن بدعت
 گفته مرو از آن بدعت حسنه است نه سیئه چنانچه ملا علی قاری مخطاوی
 تصریح بان نموده پس از اینجا اقراح تقسیم بدعت بحسب سیئه و حسنه

و نیز بدعت مطلق را علی محمول بدعت حسنه کرده اند و از اینجا که بدعت
 حسنه از روی تحقیق در حکم سنت بلکه منکرین تقیید بدعت بحسنه
 آنرا داخل سنت کرده اند پس بجهت تقدیر قول طحاوی که صنیع
 المصنّف هذالیس علی ما ینبغی لیس علی ما ینبغی
 و قست که اطلاق سنت بر بدعت حسنه مبالغه اندازد و باین عبارت
 توافق در قولین رفع تضاد از بین حاصل شد و از عجائب بیوفاتی
 که یاد از زعفران ارکشمیر میرسد نیست که بعضی از مدعیان علم و دانش
 با وجود عتراف باینکه علما در تلفظ و زینت و مستحسن شسته اند گویند
 که چون این تلفظ مانور از قرون ثلثه نیست بدعت است این بدعت
 چه جابر رفع سنت رفع فرض نمی یابد چنانچه این تلفظ مورث غفلت
 غمیت قلبی فرض است ابد شد پس تنجیز این تلفظ تکبیریت
 که فرض است لازم آید سبحان الله این شقی این رگان تماشا
 که نیست که اینقدر ندانستند که مواطیات ذکر لسانی با غمیت
 قلبی و تحقیق است از اینجا که لسان جانان است هم از جمیع
 داعی بر تحسان تلفظ گردید و لهذا قول کسانیکه قصاص ذکر لسان

تتويب

از احادیث صحیح است از ایشان کرام موجب تصفیه قلب
موجب حضور قلبی قرار داده اند چه باید گفت در آنست که
قاضی خان ولا باس بالتتویب فی سائر الصلوات
لخمس فی زماننا و تتویب کل بلدة ما تعارفه أهل
تلك البلدة و یجوز تخصیص كل من كان مشغولا بمصالح
المسلمین بزيادة الاعلام انتهى هدیة والمتأخر
استحسنوا فی الصلوات كلها یظهر التواضع فی الامور
الدینیة انتهى شرح وقایه و استحسن المتأخر
تتویب الصلوات كلها شل لتتویب هو الاعلام بعد
الاعلام انتهى عالمگیری والتتویب حسن عند المتأخرین
فی كل صلاة الا فی المغرب هكذا فی شرح التقایة للشیخ
ابی المکارم وهو رجوع الموزن الى الاعلام بالصلوة
بین الاذان والاقامة و تتویب كل بلدة علی ما
تعارفه اما بالتخف و بالصلوة الصلوة وقامت
لانه للبالمغة فی الاعلام وانما یحصل ذلك

بما تعارفوه كذا في الكافي انتهى جامع الزمور والثم
في اللغة تكرير الدلالة في الشريعة ما تعارفه كل
بلد بين الأذنين في المحيط انه في مانه صلى الله
عليه وسلم الصلاة خير من النوم مرتين في اذان الفجر او
بعدة ثم احدث التابعون اهل الكوفة بدلا لمجعلتين
مرتين عنه انه حسن عنه انه يمكث بعد اذان قدر
ما يقرأ عشرين اية ثم يثوب ثم يصلي ركعتين للفجر ثم
قليلًا ثم يقيم وعن ابي يوسف انه يمكث ساعة و
في الجامع الصغير انه يذكر في سائر الصلوات عن ابي
لاباس بن يئنه كل من شغل بمصلح المسلمين كما
والقاضي نعم اعلم ثم مشائخنا اليوم يقولون انه
حسن في كل صلاة من نحو الصلاة الصلاة او قامت
قامت كما في سمرقند وهو اختيار السرخسي ^{القضاة} صلاة
كما في الرازي در مختار ويثوب بين اذان ^{الامة} واذان
في الكل للكل بما تعارفوه ويجلس بينهما بقدر ما يحضر

الملازمون حرا عيا بوقت المذبلة في المغرب فسبكت
قائما قد ثلث ايات قصار فيكون الوصول اجاءا انتهى
لخطاوي قولي ويثوب ابي لمودني يكون من غير ذكر
الشيخ زين قوله بين الاذان والاقامة بان يمكن بعده
الاذان قد عشرين اية ثم يثوب ثم يمكث كذلك ثم
يقدم ^{بالحق} ولا يظهر في حق المغرب قد سبق به الحق
ثم رأيت في النقاية وشرحها ان المغرب يثوب فيها
ويمكن فهمه من المصنف بان يرجع قوله الا في المغرب
الى قوله يثوب ^{توبير وعبارته} يجلس له في الكل اى كل الصلوات
المجموعى له لكل اى كل المخلوق من غير تخصيص امرا
ومشتغل بامر العامة كقاضى كما قاله الامام ابو يوسف
قولى بما تعارفوه ولو شئ احد ثوبه كما في الجرائد
ارشاد الطالبين والتثويب قيل انه في نفس الاذان
هو رواية البخاري وابو يوسف عن صحابنا ولا حجة انه
كان بعد الاذان ^{لانه} العود الى الاعلام بعد الاعلام الاول العود

قال في الدرر استنوا من ثوب يغير
قال السنيب لا علم بالحكمة وسم في
المحب حاضر من يضيئ الوقت
١٢ وأتم خصه في النهب بانه مناف
يقول الكل في كل ١٢ قال الخ
سجل ليس كذلك في العاين استنوا
المحب في ثوبه خرم في غدا والدار التي
والجنته وابن مالك في غدا ١٢ وقيل
في الدرر يستنوا على رداية حسن
من انه نيك قد عشرين يوم
يثوب الملووب في المغرب
قال الطاهر في الدار من ثوب يغير
في النهب ١٢ قال الخ
عابرين ١٢ قال الخ

انما يكون بعد الفراغ قيل يكره التثويب في غير الفجر لما روي عن بلال
 رضي الله عنه قال اخبرني رسول الله صلى الله عليه وسلم بان
 اثوب في الفجر نهاني عن تثويب العشاء ولان الفجر وقت نوم
 وغفلة فاختص بزيادة الاعلام اعانة للناس عادة
 على استدراك فضيلة الجماعة ولا كذلك غيرها من
 الصلوات في ما تنالها من التثويب في سائر الصلوات
 لتغير احوال الناس وتثويب كل بلدة ما تعارفه اهل
 تلك البلدة في بعضها الصلوة الصلوة وفي بعضها قامة
 قال ابو يونس لا بأس بالقول المذون لسلام عليكم
 ايها الامير رحمة الله وبركاته حي على الصلوة حي على
 الفلاح يرحمك الله وبركاته يستحسن زيادة الاعلام في
 حقهم كذلك امرنا ما نأقيل هكذا اكل من كان مشغولا
 بمصلحة المسلمين لقاضي المغني جاز تخصيصه بالاعلام
 انتهى كما سألته خطي از علم حديث وقفه ميدانند ميدانند
 تثويب ثابت از زمان حضرت عليه الصلوة والسلام سنن شيخنا

توثیق با دسار نماز با استحسان استند و باین تقریر توثیق و حسن است
 متاخرین محسوس وید پس حدیث بلال که در آن منع از توثیق عثمان
 مرویست تیراثر حضرت علی مرتضی رضی الله عنه که مؤلف از توثیق
 عثمان منع و در خبر مؤلف از محسوسان متاخرین اینند که متناهی این
 توسیع همان نظر وقت اثر شارع است بر این زوال غفلت مؤلف در توثیق
 فرموده هرگاه مناط توثیق پیش نظر شارع بوده عثمان و غیر آن متحقق
 گشت در آن حکم بر آن استحسانات عقلی و حدیثی و از جمله است
 عامه متبنی بر اینست قاضیان اکثر ما یکفن فیہ الرجل
 ثلثة اثواب لیس فیہا عمامه عندنا و استحسنا المتأخرین
 وهو مرکب عن ابن عمر رضی الله عنہما و به اخذ مالک
 رضی الله عنه انتهى عالمگیری لیس فی الکفن عمامه فی ظاهرها
 الروایة و فی الفتاوی استحسنا المتأخرین لکن عالماء
 و یجعل ذنبه علی وجهه بخلاف حال الخنوق کذا فی البحر
 الذریعة و قایه و سنة الکفن از اروق فیص لافاة و استحس
 المتأخرین العمامة انتهى جامع الرموز و استحسنا علی الصحیح لعمامة

فاستحسن
 عامه متبنی بر اینست

المتأخرون للعلماء ولا يشرف ولا بأس بالزيادة على الثلثة
 انتهى مخطاوي فوله ويكره العمامة أي على رأسه داخل
 اللغافة وهي محل الخلاف أما ما يفعل على الخشبة
 من العمامة والزينة ببعض حلي فهو من المكروه بلا
 خلاف لما تقدم مرانه يكره فيه كل ما كان للرنية قولا
 يستحسنها المتأخرون للعلماء الخ ويجعل الذنب على
 وجهه كما فعل ابن عمر رضي الله عنهما وقيل تدار
 يمينا ويلف فيه على كورة من جهة يمينه كما في
 القوسنا وآخره بالعلماء عن لا وساط فلا يعمون كما
 في النهر عن السراج قولا ولا يشرف ناد في الظهيرية العلوية
 أي ولا د على رضي الله عنه قولا ولا بأس بالزيادة
 هذا هو المذكور في غاية البيان كما في النهر ثم قال
 فلا يقتصر على الثلث لئلا يكون أقل مسنونا وصح
 في المحبتي بكرة الزيادة فان قلت الكراهة في عباد
 على التنزيه كان المال واحد انتهى ارشاد الطائفتين

قلع كما فعله
 ابن ابن عمر
 وأما في ثلث
 فليس على ثلث
 طائفت لمدار العمامة
 التي تحت حذوها
 سعيد بن منصور
 كذا عن الحلية
 وقال في فقه
 الزند بن أبي داود
 بان يكون في العمامة
 أو تحتها خيط
 ما إذا ارتدى
 كيف في يمين
 فانه كيف
 ثلاثة من
 الخمار

السنة ان يكفن الرجل في ثلثة اثواب زار مقبرته لغافه
 لانه اكثر ما يلبسه عادة في حياته فكذا بعد حياته و
 ان قصر على ثوبين جاز الثوبان زار لغافه وهذا
 كفن الكفاية لقول ابي بكر رضي الله عنه اغسلوا ثوبي
 هذين كفوني فيهما ولا تداوني لباسا لحياء وكره
 بعضهم تعمير الميت قال بعض العلماء اذا كان عالما معروفا
 من اشرف الناس تعميروا ان كان من اهل وسط فلاق
 استحسن المتأخر في تعمير الميت مطلقا وهو الاصل
 لحديث ابن عمر رضي الله عنهما انه كان يعمر الميت ويجعل
 ذنب العمامة على الوجه بخلاف حالة الحيوة حيث
 يرسل قبل الفقار المعني الزينة في قد انقطع ذلك الموضع
 انتهى كشف الغطاء وبعض مشايخ مكرهه واثمة اندوستار
 زير كرمه مجموع اثواب كفن با و تار حجت شود و سنت طاق است
 مستحسن شده اند از بعض متأخرين بر اعل و اهل شهره بر
 دكر او لم يست از ابن عمر رضي الله عنهما كرمه عامه مي بست ميتا

فانها ليل و الصديق
 والحي اخرج من البيت الى
 الحديق بكذا رواية الفقهاء
 كذا و النسي في الحيا في
 في شعره في الهداية و
 في شعر الحديث اخرجه
 في الموطا فقال ابو بكر
 قد و هذا الاثواب الثوب عليه
 قد صابره مشق و از غفران
 فاعسلوه ثم كفونسيه
 فيه مع ثوبين آخرين
 ١١٢

و وصیت کرده بود بوی همین وایت اخذ کرده اند بعضی مالکیت
 باید که گردانیده شود و ب عمامه یعنی شعله را بر سر وصیت عکس
 حال حیات چنانچه از ابن عمر همین طین استیجی مخفی نماند که در تقسیم میت
 اختلاف علماست بعضی از آنکه در نذر بی گفتند لیکن معتقد و مختار نزد
 متاخرین آنست چون تلبیک اثواب کفن سنت بر انقیاد
 از آنست چنانچه شنیث و کفن کفایت که از حضرت ابو بکر رضی الله
 مرویست پس بایست بر سره فراموشی سنت تواند شد و تقسیم میت وصیت
 بدان که از ابن عمر رضی الله عنهما ما ثورت مؤید این قبیله است تفقه ابن عمر
 و اعفیت سنت چنانکه است عارفین حال صحابه کرام پوشیده است
 پس اگر ضایع عمامه اثواب کفن فراموشی و هرگز چنین فقیه
 جلیل القدر تعیل آن وصیت آن نمیکرد و چون انکار قول و فعل ابن عمر
 و تقسیم میت منقول از دیگر صحابه نیست پس این تقریر موجب تحسین
 این تقسیم است و قول عائشه رضی الله عنها در اثواب کفن آن شخص
 صلی الله علیه و سلم که نفی قیص عمامه از دست این قول نا قابل معتمد
 بسبب باقی نبودن بطاهر خودست چنانچه ملا علی قاری در شرح

غیر از این است که بایست عمامه
 بگوید که در وقت حال
 مرد و از وضعی حالت
 اما از ابن عمر و چنانچه
 ساله و می تابست و عمامه
 آن میکند که وصیت در باب
 شیخ علی بن ابی حمزه
 و گفته که بایست عمامه
 نبال و می بین حالت
 آنکه در وقت بود که در آن
 دخت میرسد که در آن
 و گفت چنان دیدم
 صلی الله علیه و سلم کرد
 شیخ مذکور

و گفته که بایست عمامه

این حکایت مشکوفا
 امور که در زمان
 طاعت و توبه
 اعانت نماید
 اقدار بسیار
 دین بطلان
 ۱۲

مختصر و قایم تاویل نمی قیصص و مانند چون احدی عی چون عامه
 اثواب کفن آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیست پس استنادی عی
 باین قول بجای خود نخواهد بود بلکه اگر بر سند قول و فعل ابن عمر رضی
 الله عنهما نظر رود اصل این را می استحسن آخرین پیدا و هوید است
 با جمله تحدید کفن سنت است و کفن کفایت بد و نظر با قل از آن است
 تحدید کفن و درت بهر چه میسرید کرده اند و اگر زیادت کمی از سنت غیر مشروع
 می و زیادت از ابن عمر و ثقی از ابو بکر رضی الله عنهما بوقوع نمی آید
 باقی ماند سخن بهین فقها استحسن تقیم میت اصح و کره است آنرا
 اصح گفته اند چنانچه نسبتا از زایدی نقل کرده نیز در تنویر الابصار
 متن مختار کره است اصح گفته بین مقتضای ترجیح و تفصیل اصح بر
 صحیح باید که مقدم و مختار کره است تقسیم میت به گوئیم که بحسب ظاهر
 حال چنین است لیکن علمای ارباب تحقیق حاکم بخلاف آن شده اند
 باصح بقایله اصح اولی نوشته اند چنانچه در مختار و ذیل منور فتاوی
 قال شیخنا الرملی فی فتاوی بعض الالفاظ اکد من بعض
 تلفظ القتل اکد من تلفظ الصحیح والا صم والا شبهه و غیرها

فایده

۲

قوله ذکر خلفای اشدین
آقام عارفان حسین علیہ السلام
فاروقی

پروگرامی کے تحت

تشیع

فاسم

در خلافت اسلامی

عبدالحق

شماره ۱۲۰

الحمد لله رب العالمين

۱۰۰

ولفظ به يقتضي أكد من انقضاء عليه والاصح أكد من الصحيح
والأصح أكد من الاحتياط انتهى قلت لكن في شرح اللبنة
للحلي عند قوله ولا يجهل من المصحف لا بغلاف إذا تعارض
إما مان معتبران غير أحدهما بالصحيح والأصح بالأصح
فالأخذ بالصحيح أولى لأنهما اتفاقا على أنه صحيح والأخذ
بالمستحق أو ثق فليحفظ انتهى مع هذا أكثر مسئلة أسألك عن
بأنه كره أن يختلف علما ليست ليكن من مذهب مختار قول جمهور
وأكثر مني بأشدر رواية خلاف آراء اعتباري كقوله ودون شكست
كه قاضيان وعالمكيري ووقايه وجامع الرموز وشرح مخفر
ملا على قاري ودون مختار وارشاد الطالبين وغير أن فيها جملته اتفاقا
وأنه ركبته تميمية استخانت متاخرين ست ليس وبيت
كرهت كنه بعضي أن فتا اندهر كز فرحم استحسن خرين فخره
وارا بجملة است كز خطا می شدین عین شریفین خطبه جمعه عید
عالمکین بیاب ضلوق الجمعة وذلک الخلفاء الراشدین والعلمین
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین مستحسن بذل العجری

وای که از خفا می شنید
تکلیف می نمود که از خفا
وای که از خفا می شنید
تکلیف می نمود که از خفا
وای که از خفا می شنید
تکلیف می نمود که از خفا

[illegible]

التوارث كذا في القنجيس ^{الشيخ} جامع الرمز ثم سيف حسن التمام
 على الخلفاء الراشدين كما في الراهد ثم على سائر اصحابه
 اجمعين ثم يدعى سلطان الزمان بالقول والاحسان عتينا في
 مدحه عما قال انه كفران وخسران كما في الترغيب وغيره ^{الشيخ}
 در مختار ويندب كذا الخلفاء الراشدين العقبين ^{الشيخ} الدعاء للسلطان
 وجوزة القهستيا ويكره تحريما وصفه بما ليس فيه ^{الشيخ}
 ويريد فيها الدعاء للمؤمنين المتقين منادات بد الدعوى في الاول
 ولا يغط فيها وليس فيها قراة آية كذا في الحقوق والعين ^{الشيخ}
 الحرة والعباس انتهى ^{الشيخ} في شرح عالمگیری وجامع الرمز ودر مختار
 وغيره ان اكتب محمده فقهية ثابت شده ذكر وشنا خلفا راشدين وعتر
 شريفين بلکه سار صحابه مجیدین و عابرا مومنین مومنات و خطبة ثانیه
 از ستمانات متاخرین است و بعض علماء عابرا می سلطانان هم
 اضافه کرده و بعضی از ان منع نوشته بعد از ان که حضرت حسین علی
 الله عنهما و سیده زینب فاطمه زهرا رضی الله عنهما نیز اضافه شد چنانچه
 لجمال مستعار و معمول بلاد و مزارست و غالباً داعی برین

فأضيقان وكان أبو حنيفة رحمه الله يكره النقط والتعشير
 في المصحف مشأخنا رحمه الله لم يروا في ما تبا بأساً بل
 انتهى عالم الكري التشير هو التعليم على كل عشر آيات
 هو الفصل بين كل عشر آيات عشر آيات بعلامة يقال
 في القارستة حاشية وثلاث عشر وعاشرة كذا في السراج
 الوهاج لا بأس بكتابة أسما السور وعد الآي وهو أن
 أحداً فهو بوجه حسنة وكم من شيء كان أحداً وهو بد
 حسنة وكم من شيء يختلف باختلاف الزمان والمكان كذا
 في جواهر الخلاطي كان أبو الحسن يقول لا بأس أن يكتب من
 تراجم السور ما جرت به العادة كما يكتب بسم الله الرحمن الرحيم
 في أولها للفصل كذا في السراج الوهاج انتهى شرح مختصر
 ملا علي قاري فقد قال علماء نالاً بأس تشير المصحف ونقطه
 وشكله وأصل الرواية يكره التشير والنقط في المصحف يقول
 ابن مسعود جرد القرآن لا يحقوا به ما ليس منه رواه ابن شبة
 وله معنيان أحدهما جردوه في التلاوة ولا تحطوبه غيره

قوله شكل
 شكل النقط
 في المصحف
 هذه الاشكال
 تكون في الاوراق
 كما وقع في جرد
 في القريب
 دون القافي
 نصب ادقها وضع الشاكر

و ثانیاً بهما مجرد و لا فی الخط من التثخیر و المقط ثمر فی زمانه
لا بد لغالب الناس من الدلالة فی التثخیر بحفظ الای و
بالنقط بحفظ التصحیف و بالشکل بحفظ الاعراب فتکو
بدلاً عما مستحسنه و قد حکم عن ابن مسعود ما رآه المیسر
حسناً فهو عندنا لله حسن و یجوز تحلیه لما فیها تعظیمه
انتهی ارشاد الطالبین لا بأس بالوقوف النقط و التثخیر
فی المصحف انتهی از بیان قاضیخان غیر آن را علیاً عالیشان ظاهر
میشود که با وجودیکه اسلاف که بہت نقط و تعشیر مصحف بنقو
لیکن متباخرین مشایخ نظر بصدح و منافع عامه حکم بآبجیای چندی امور متعلقه
کتابت قرآن بخود اندوخت و عالمگیری پنجاه جواب از خلاطی نقل کرده از
شواهد صا و قد برین عویست که کتابت اسے سور و آیات اگرچہ
احداث بہت بدعت حسنه و برین قوف نیست کہ بیک از شیکا
محدثہ بدعت حسنه ہست بیک از چیز ہاست کہ حکم آن باخلاف مان
و کان مختلف میشود پس ناظر علیہ اگر مکرویات و تقدیم تحسینات متباخرین گرد
مستبعد نتوان انکساعت و ازینجا است کہ ملا علی قاری ششہ کہ تفسیر

و لفظ باعتبار اصل وایت نکرده است لیکن ازین باجین باجی
 مسلمانان البت تلاوت قرآن ضرورت است بقتیر لفظ و شکل مصحف از
 بدعات حسنه شده درین شک نیست که بدون این تلاوت که احداث
 متاخرین است تلاوت قرآن قاریان خاصه درین و زمان خیلی
 تنگ می گشت پس این استحضار خیرین احسان عامه مسلمین است که
 باحداث امورند کوزه تلاوت قرآن قاریان البته سهل و آسان گردید
 زیرا که از تعشیر محافظت آیات از لفظ محافظت تصحیف و از شکل که
 عبارت از نهیت حاصل از ترتیب و ف با حرکات و سکونات است
 که آنرا صرفیان صیغه گویند محافظت اعراب ^{یعنی چیزیکه بیان آیین است نه بکنند} ض و ضوح رسین و نظر
 باین اند این احداث و نظائر آن از خمس و نصف و ربع و ثلث متفرع
 و تعیین کوعات و علامات آیات و اوقاف و غیر آن از متعلقات تلاوت
 در کتابت مصحف از حسنات خیرین است و قول ابن مسعود که
 حکم تجرید قرآن از غیر آن میکند هرگاه موافق تصریح ملا علی قاری متحمل و
 معنی است پس باعتبار معنی اول معنی تجرید قرآن تلاوت و تبارخ
 آن از ضاوة تعشیر لفظ و اعراب و گویا امور که موجب تسهیل و تنقیح

و قراست مسأله این تجرید نیست و از اینجا متجسّم میشود که مکتب است
بر اعتبار معنی اول مبنای کبریت احتمال معنی ثانی در قول ابن مسعود
باین ترتیب رسانیده قول منتقدین که قایل بکبریت شدند و قول متأخرین
که قایل به سخنان امور معلومه هستند منافی باقی مانده که برای یکی ازین
دو فرقه مجمل جدا گانه پیدا و هویدا است تمهیداً قول دوم ابن مسعود
یعنی ما راه المسلمین حسنا فهو عند الله حسن مود
اراده معنی اول از قول اول ابن مسعود است و نیز مؤید این معنی است
آنچه از سامی جمیل حضرت عثمان در جمع مصحاب مشاورت شد
اجله صحابه که حضرت علی ابن ابیطالب حدیقه بن سلمان از جمله پیروان
بنظیر آمد چنانچه روایات اولیه است که در آن با خلافت قرآن احتلاط
قرآن تبعاً شیر نقطه و شکل و کلمات غیر آن ده که تجرید از آن منظور
نظر خلافت اثر گشت بلکه مقصود از آن تجرید قرآن از غیر آن تلاوت
بوده که هرگاه بعضی از عبارات تفویضاً قرآن که بهنگام تلاوت از زبان
حضرت سالت صلی الله علیه و سلم شنیدند و خل مصاحف نمودند
نزدیکی از او عیبه قوت بهم در قرآن نوشته و قرات شاذّه تیر و خل

که در می میگویند که کان
یعنی از آن منکر او دارد
الورد و الدخائل
ابن ابی بنی قول از قول
نفسه میگویند بنی بنی
و غلط فی بعض الزوائد
بالبقرآن ۱۲

عن ابی بن کثیر بن عقیق
السوری اخذ و انسخه
اینجا مکتبهای مصحف
که یک عن ابن عباس ۱۱

مصاحف ساخته این اختلاف قرآن بغیر آن البتہ منجر بامسراف و
 اتساع جری و تخالف و تلاوت قرائت گردید لهذا تخری و اخذ مصفا از همه
 بلاد و با گدشتن بکتاب مصحف مکتوب بدین ثابت که مبر ازین اختلاف
 بوده دفع مفسد بجل آید و همان مصحف موسوم و لقب بصحف امام است
 و بنسب و مدتی منوره موجود پس ازین گیر و دار هم ثابت و تحقق شد که
 مراد از تخرید قرآن از غیر آن تخرید و تلاوت است چنانکه مدلول آیه
 اول قول ابن مسعود است و اگر کسی بگوید که چنانکه مصحف امام مجروح
 اختلاف عبارات تفاسیر بیان فی قرآن اوجیه قنوت قرائت شاذ است
 همچنان مجروح از تفسیر و نقط و شکل غیر آن از رکوعات و دیگر اضافیات
 قاریانست پس مطابقت باین مصحف مقتضی آنست که مصفا ازین تصحیف
 متاخرین خالی باشد تا مخالفت با مصحف امام متطرق نگردد و گوئیم
 که انفا تخریر و تقریر ملا علی قاری غیر آن قرع صلاح مسجین کرده که
 این احادیث متاخرین چند بدعاست لیکن بدعاست و نیست و بنیش
 بنام ترویج گدشت چون و محتاج بدالات و تلاوت گردیدند باین
 سبب خیرین علما حسب احتیاج تصحیح بر دلالت تلاوت احادیث

بکار بردند چنانچه در عهد حجاج بن یوسف الی حجاز و عراق احوال
 قرآن را یافته و همچنان بر تسهیل قرات در رکعات نماز و محاسن
 آیات حساب جس آیه مثل عشر آیه مقرر شد بعد از آن قرائت هر جزء
 از اجزای ثلثین که پاره از سی پاره بود بهشت جزو مساکوت گردید
 هر جزء از این اجزای ششگانه مقرر نمایند بعد از آن قاریان در آن شهر
 و تواریخ خراسان تجویز ایام بوجوه صغیر بخاری که از اکابر خفیه بودند
 برای تسهیل قرات زمره اسما ختم در ترویج تعلیم پاره انسیا
 بشاتره حصه کرده هر حصه رکوع نام کردند بعد از آن علم مدوح تعیین
 رکعات و آری از حرار فضیلت شقیه پانصد و چهل قرار دادند
 ختم قرآن ترویج بحسب رکوع در سبک کمت و شب بشت و سبک
 سرخایم بدو علی بن العیسی بن تسهیل علامات آیات تراستی خاص قیل
 حقیقه که آیه کافه و کافه را تمام کافی و حسن و بیح و دیگر مصطلحات
 قرار قرار داد و متاخرین بیان و تشریح و تفصیل این امور و دیگر حدیث
 قرار در ساله تجویز پدید و از آن جمله است تعلیم علوم تدوین کتب علمی از
 صرف نسخ و معانی بیان بدیع و لغات تفسیر احادیث و فقه و اصول

تعلیم
 تدوین کتب

و کلام غیر آن که اینجمله امور بدینیه مصطلح متاخرین تقریر و ترتیب یافته مورد قبول
و معمول جمیع علما و فضلا گشته المتخصر اگر مستقصا مستحسان متاخرین
و استیفا می آن بعمل آید برتری قیم قدر میسر و هم فقر یا باید در مقام رسته
نمونه از خرد واری گفتار فت و داعی برین اطناب هم ابطال برعم باطل
فرقه مستحشده است که امور بدینیه که بعد از فقر و ثلثه بصواب بدین
مستقر شد از افراد بدعت سینه قرار میدهند و مرء بعد مرء و مرء بعد مرء
گذشت که بدعت سینه بمان که مخالف قواعد شریعت است که کتاب سنت
و اجماع و اثر باشد و مستحسان متاخرین که چو باطل اصلی برای آنها بود
و ثلثه نباشد لکن منطوق اثر بشارت اثر ما راه المسلمین حسنا
فهو عند الله حسن اصل اصیلی است که مقبول و منظور حق جل
علی و حضرت محمد مصطفی علیه الصلوٰۃ و التنا و جمیع علما و فضلاست
اما خاتمه پس در شبهات منکون عمل مولد و قیام که
بطرز استفتا و جواب آن می بین فایم بنظر این احترا لانا مرسید
و گویا علت غائی تألیف این ساله همین ال جواب که دید پس و لا
قلم بر نقل استفتا و جواب با صواب می رود و ثانیاً باحق حق ابطال

باطل صرف هست میشود نقل مستقفا چه فرمایند علی بن
 رحبه لم یسد در خواندن مولد عشرت یعنی قانع ولادت وفات
 ستر کائنات علیه افضل التحیات بطوریکه مروج این نامه است معنی
 بتجیین و تخصیص ماه ربیع الاول بر حاشی قن کر ولادت با سعادت
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم و با هتام و مداجلس استن طعام
 شیر در آن مجلس حاضر کردن تکلف در شمع و چراغ بعل آوردن
 پس باین بن این علاج حکم دارد داخل بدعت است یا نه و اگر بدعت
 است چه قسم و انعقاد این چنین مجلس در مسجد کعبه چیست بنیو اتود
نقل جواب ناصواب و صوت قومه باید دانست که
 ذکر محامد و محاسن آنحضرت صلی الله علیه وسلم بنوعیکه از شارع
 ثابت شده از ایامانیات و مرصیات الهیه است مدام میگردانند
 لیکن بطوریکه مروج این نامه است که انعقاد مجلس مع لود تجیین ماه
 ربیع الاول و تخصیص آن به پیست ملترمه کذائیه و مروج از آن حضرت
 صلی الله علیه وسلم و اصحاب کبار و آل اطهار و علمای مجتهدین
 منقول ماثور نشده خصوصاً از امام عظم ابو حنیفه و صاحبین و اتباع
 رضی الله عنه ۱۲

امروزه چه در دست
 خصوصیت بسیار
 ایشان است بسیار که داده اند
 بر کسی قوی می باشد از این معنی
 عبادت که بعضی هم از نظر زیادت
 خصوصیت تعیین می باشد از این معنی
 یا تاریخ دارد هم این و بکنند
 او که استحباب جواز آن در
 سابق گذشته و بجز این
 ۱۳

اینان از طبقات سبعة خفیه اثری از آن پدید نیست چه ظاهر است که
 که صحابه عظام آل کرام و جو غلبه محبت اقتضای تمام و تشوق تمام
 که از آن صلی الله علیه و سلم میداشتند این را بعمل میآوردند پس از حال
 خالی نیست یا تخمین تعیین و تخصیص با چه یوم بهیئت که از نیه ملتزمه و
 از وین نمی شمروند که تخمین بهیئت که از نیه ملتزمه اسباب آوردند یا حرا
 ثواب تخمین سه مرتبه بهیئت که از نیه ملتزمه بی خبر و لاعلم بودند که از نیه
 خیر کثیر محروم ماندند حال آنکه ایشان صلی الله علیه و سلم اعلم الناس و احقرهم
 علی جمیع العبادات بودند و پیغمبران ازین خبر شد و علم آن حال بود
 که اتفاقا و این مجلس بهیئت که از نیه کلی از شعائر موقته ملتزمه میسرند
 حال آنکه علما می نویسند که اتباع چنانکه فعل و کردن باید چنان
 و ترک آن نیز شاید فالاتباع كما یکون فی الفعل یکون فی
 الترفک كما فی المواهب اللطيفة فی شرح مسند ابی یوسف
 و لهذا اشار محاسب له نیه گفته است وقد نص المذاهب علی
 افضل تلیة القدر و لم تعرض لليلة موافقة صلاة الله علی
 کمال و الامثالها بالتفضیل و لیل و فوجب علينا ان نقصر

علی ما جاء عنه صلی الله علیه وسلم ولا ینتدع شیئا
 من عند نفوسنا القاصه عوا. ^{بکلامی کلامی}
 پس کلام شرح موافق بدینیه بود که اگر وید که پیرمریکه از عبادت توبه
 مخصوص از آن حضرت صلی الله علیه وسلم وصحابه کرام ما تورو
 بوده باین مجزوم بدینیت توره بدینیت برانها عمل
 باید نمود و از طرف خود را وایت و نقصان یابد که موجب کسبت
 و بدعت گردد زیرا که آنچه شایع امر نموده پسند فرموده باین مجزوم
 و از راسی صر خود خیراع نه شاید و چنین کسبت بقیه هدایه و
 بحر الرائق و تسلی شرح منبیه اصلی جا بجا عدم فعل نقل از حضرت
 علیه الصلوٰه و السلام احجت گرفته در کتاب من مجله آن یک مسئله بر
 بتبیه غافلان نوشته شور که صلوٰه رغائب دیگر تو نقل ایماعت
 ما سوامی مع ارد ما توره و منقوله مکرده نوشته اند بنابر آنکه از حضرت
 صلی الله علیه وسلم وصحابه کرام منقول نیست چنانچه در بحر الرائق و
 کافی و علی و تسلی و امداد الفتح و در مختار و طحاوی و
 طوایح الانوار و غیره منقول مرفوض است اعلم ان النقل باجماعه

على سبيل التداخي مكره على ما تقدم وما حد الدراهم
 وصلاح الكسوف والاستسقاء فعلم ان كل من صلاوة
 الرغائب ليلة الجمعة من جوب صلاوة البراءة ليلة ^{النصف}
 من شعبان صلاوة القدر ليلة السابع والعشرين من
 رمضان بجماعة مكرهة وقد ذكر الكراهة وادرجها
 منها فاعلم بالجماعة وهي نافلة ولم يرد به الشرع و
 منها تخصيص رة الاخلاص القدر ولم يرد به الشرع و
 منها تخصيص ليلة الجمعة دون غيرها وقد ورد ^{النهي}
 في تخصيص يوم الجمعة بصيام وليلة لقيام ومنها ان العامة
 يعتقدونها سنة من سنن النبي صلى الله عليه وسلم
 فيكون فعلها سببا لكن بهم عليه عليه الصلوة والسلام
 ومنها ان الصلابة والتابعين من بعدهم من لامة للجماعة
 لم يتقل عنهم هاتان الصلواتان فلو كانتا مشرعتين لما
 فاتتا السلف كما في المستتلى شرح مدينة المصدين ^{طبع}
 وعقل مستقيم يشده بما ذكره فقها من حقيقته غير سم فوال جماعة

در غیر سوار و موقوفه بکرو و نوشند و از بدعت شمرند و با وجودیکه
صلوة بنفسها حسن بعینهاست باعث نماز فرض و حب
و سنت باشد تا بعد از ایام و استقامت است لیکن چونیکه صلوة رکعت
ی باعث نفل خواندن قبل از عیدین غیر سوار و موقوفه یافته شد
لینکه اگر کسی بعد از آنرا گفتند و قد حمیله قیل لابن مسعود
رضی الله عنه ان قوما اجتمعوا فی مسجد فی اللیل و
یصلون علی النبی صلی الله علیه و سلم یرفعون اصواتهم
فلهیاب الیه من مسجد و رضی الله عنه و قیل ما عهد
علی عهد رسول الله صلی الله علیه و سلم و اما رکعت الا
متبذین فما زال ینکر ذلك حتی انعم من السجد
کما فی التاتارخانیة مخطوالم الانوار مجیدین و این مجلس مولود
به بیست کند آیه طرزه موقفه را باید فهمید که معهود و قول زبان
آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آل عظام صحابه کرام و پس
این برسان یق باید داشت اختراع از طرف خود هرگز نه برشت
و خواجه لانا شاه عبدالعزیز قدس سر برین اشاره فرمودند که

روز تولد بی و وفات بی ایام قرار داده اند چنانکه چهارشنبه شب
 پنجم پیرین در قافل نموده بود که از آن انوشهر شرع این بی
 چهارم بود چهارشنبه هکذا در ع پانزدهم امثال تجدید
 یعنی در این بیسم خیل بر مغیض العقلان غلبه در حق که آید
 و شعله چرخ و آفتاب که اکثر اشیا من آب یک شعله خیال گفته
 اکثر شیعه در عادت و اینک این ال بدستار روز عاشورا در هر سال
 که بیاید از روز شهادت حضرت امام حسین ضیاع غم گمان بر نه
 و حکام ماتم و فوج خون گریه می بیقراری آغاز نموده شل
 که هر سال بر سر خود این عمل نمایند حال آنکه عقل البدییه میداند
 که زمان خیال غایت هرگز جز وفات ثبات قرار ندارد و عاده
 معدوم محال است بادت حضرت امام روزی شن بود که این روز
 از آن روز تعلیم نزار دو و صد سال از اولین زمان در چرخ
 و کلام نه بهت و روز عید الفطر و عید الفخر برین قیاس یکد که
 و اینجا بشود و شادی آن سال تجدید است یعنی آوای زده رخصت
 و آوازه خان که کعبه شکر و لایحه امتحان سال سال فحش

که تا زمان
 سنجین میگردد
 که تا زمان
 سنجین میگردد
 که تا زمان
 سنجین میگردد

و سرور نوید امتیاز این اعیان و شریح ترین و هم فاسد نیامده
بلکه اکثر عقلا نور و درویش جان اقبال تجد ذات تغیرات است
ایمید گرفته اند که هر سال چیری نوید امتیاز و موجب بحکام می
و علی بن اقیانوس بعید با با شجاع الدین تعید بعید غدیر شال
و لک سنی بر همین فاسد است و از اینجا معلوم شد و در اول
آیه الیقین اکتلت لکم و دیگر و در اول حق شیب معراج
چرا در شرع عید قرار داده اند و عید الفطر و عید النحر را قرار داده اند
و در تولد و وفات پیغمبر نبی ایمید نگردانند و چرا صوم عید عاشورا
که سال دل پیوسته بود و حضرت صلی الله علیه و سلم بجای آورده
بودند منسوخ شد و درین بین است که و هم ادخلی نباشد بدو
تجد و نعمت حقیقه که سرور و فرحت بخون یا غم و ماتم کرد و آن
عقل خالص شواهد هم است انتی فی انا عشر یسین حب
قاعه کلینه مطر و مذکوره بالا انقضا و مجلس ولو بهیست که نیمه
متر نه اگر است بدعت خالی نخواهد شد زیاد و تکلف و تفاخر
موجب و ترقی حاجت خواهد شد زیرا که خوبی عبادت طاعت

و امر است پس چنانکه شایع کرده ام بنوده برهان طریق عمل
 بابت بیعت اطاعت موافقه الامر محسن العباد
 عباده عنک و نه اخالصه عن شایسته الریاء بالسوء
 کذا فی الخطا و بی والله اعلم بالصواب برهان وقت ذکر
 دلائل آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز لا اصل له است چنانکه در
 سیرت و غیره مذکور است بجز عاده کثرت الحجین
 اذا سمعوا بدکر و نعه صلی الله علیه و سلم از یقومون تعظیما
 له صلی الله علیه و سلم و هذا لقیابده علی اصل له
 ما فی السیره الشامیه و دیگر تکلفات تا تدریج روشن کردن
 چراغانی غیر هم کرده است ایصال ثواب طعمه و شیریه نقود
 ملبوسات بلا تقصید و غیر تعیین نیست و مستحب شرعاً و تقیوداً
 ملزمه و راجحاً اگر است نخواهد بود و الله اعلم بالصواب
 انتهى بحرفه مشهور و اطراف بسیار از علما و فضلا و سایر
 ارباب صدق و صفا که متحلی بحلیه الانصاف و خیر الانصاف بودند و از خود
 این استفتاء هم پاک و صاف تقصید و تکلف و تصرف نیست

که ذکر وقایع وفات را نیز ردیف وقایع ولادت سرکاتبان
 علیه افضل الصلوات والتسلیمات نموده حال آنکه درین باب
 تا محط اسلام ایمان یعنی حرمین یغین و بهاء الله تعظیما و مکرما در
 مجالس که در ماه سیح الاول یا غیر آن شرف انعقاد می یابد بخیرین
 اعجاز توان فضائل و مناقب و تبا سعاوت و جللیه و روضاع
 بنی آخر زمان صلی الله علیه وسلم ذکر وفات معمول مرسوم علی
 واحدی از علمای سلف رسایل مکرر ذکر وفات را نیز تذکره و لاو
 نساخته اند تا فضیلتی که بانی که رب النوع منکرین این عمل خیر
 در رساله خود شرح انقض فته گفته که چنانکه این ماه سیح الاول
 ماه ولادت ما و وفات هم هست پس باید که ذکر وفات هم نموده باشند
 و آنچه عجبش مولانا جلال الدین سیوری قم زنده نام کمالی با جواب
 و سوال سابقا در باب اول منقول شد پس اینجا متفرع می شود
 که ذکر وفات مجالس مکرر و معمول و مرسوم سلف صحابین هم نموده
 و از ابتدای این عمل تا زمان حال کسی مجلس وفات یافتند جداگانه
 نیز منعقد نموده اضافه کلمه یا بهاء الله تعظمی را در مجلس استثنی که در

تکلف از آن می برد و لفظ تکلف در شمع و چراغ افزون که صانع از آن می آید و دشواری بجا غیر واقع و ایامی بالشرع میزد که میکند عیانت و عیان آنچه بیان چنان حال استغنا حال را باب نظر گوید حال اکوشن بصغائر و دیات فتوی باید و شست باغ و تامل هست بر ملاحظه تحقیقات باید گماشت قول که در صورت هر قوم باید نیست که ذکر مجاهد و محسن النعم اقول کلمه حق میرید بیا البطل چه اگر ذکر مجاهد و محسن آنحضرت صلی الله علیه و آله را از ایمانیات و مریضیات آیه میبند نیست حکم بعد جم از آنها و محسن بتعیین مایع الاول و تحمیس آن بهیست مایه مرد و جنیک و اول الکلمه این نوع بتعین و تحمیس از قول و فعل شایع ثابت است که مذکور و سیجی عنقرب و حال فعلیل علی بنی متقول و ماور و شعون این مجلس باین بهیست کذا و از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و اصحاب کبار و آل اعدار و علما مجتهدین اخبار نیز از سابق واضح و لاجبت که این محسنی مستلزم عدم جواز این عمل غیر می تواند شد و نظر به اشباع کلام در اثبات مولود خیر الانام علیه الصلوٰه و السلام

۴
فردی و آنچه در این معنی است
از هیچ یکی از این عاقلان نشد
که گاهی بدون تحمیس
عمل بتعیین مایه باقی
ایشان در سوره و علایق از احوال
آنحضرت کوشش بعضی می نمود
پیریدن آن لطیف و انوارنده
و باین مبدء الان تمیز نموده ۱۲

که از اکابر سلف صاحبین خاصه مولانا جلال الدین سیوطی و صاحب
سیرت حلبی و سیرت شامی و طاعلی قاری و غیر آن منقول شد حاجی غیر
جواب این چنین کلمات کلیتره نبود لیکن به نجاتی بطریق محل نقص
از قلمی میشود به بصر مصیرت دید نیست و بگوشت حق نبوش شریفی که از
طریق و اسلوب جدید موجب بهتر از خاطر از کیا است اما اصل این است
که خلاصه قول مذکور غیر از این نیست که انفعاله مجلس مولود حسین با ویرج الاو
و تخصیص آن به بیت ملتزمه مرد و چون از قرون ثلثه و اتمه مجتهدین تا
و منقول نیست بهجت سینه و کرده و مذمومت پس نشانی غلط این مجیب
غیر مصیب همان مخطئه در محسنی بهجت است که آنچه در قرون ثلثه بافته نشود
آنرا بهجت سینه نامند و این بچاره مجیب فقیده الاستعداد و در چه حساب است
که این مخطئه مقتدایانش را پنهان از جا برده که از سلوک طریق صواب
در محسنی دور تر افتاده اند و از ثوابها این محسوس است آنچه مولانا رشید الدین
و بلوی رحمه الله تعالی در جواب سوال ازین که عدم قول فضل آنحضرت
صلی الله علیه و سلم و صحابه و تابعین دلیل عدم جواز است افتاده فرمودند
که عدم قول فضل آنحضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه و تابعین دلیل عدم جواز

و غیر این
از اکابر اخبار
و غیر این
و غیر این

نمیشود و چه برای حکم سلی و سلی می باید مطلق عدم دلیل برای آن کفایت نمی کند
 و هرگز اگر فعلی را که آنحضرت صلی الله علیه و سلم صحابہ کرده باشند لازم آید
 جو از آن زمان عدم فعل عدم آن برین تقدیر بنیاد و اجماع و قیاس منهدم شود چه
 احتیاج به نفی قیاس و اجماع در امور غیر مخصوصه میباشد و هرگاه هنوز در خصوص
 داخل در منوعات و بدعات سنیہ گردید پس اجماع و قیاس لغو باشد انتہی و اصل حکم
 درین مقام تا بهتر تفصیل و مقدره گذشت که بدعت سنیہ همان امر مستحکم
 در دین است که مخالف کتاب است و اثر و اجماع باشد و فقط نبودن امری در
 قرون ثلث مستوجب بدعت سنیہ بود و نسبت منہا تعیین و تخصیص نمائیم و اگر چه
 در قرون ثلث نبوده لیکن چون برای آن اصلی در قرون اول که بیشتر تخریر القرون
 است ثابت و محقق و بنا بر آن تخریج این جمیع صاحب توبیر و از فاده این جمیع
 همیشه و جلال الدین سیوطی و تفرید دیگر سلف صاحبان از تعیین موم و موم ثلث
 و تخصیص موم و دشمنه و اعاده حقیقه برین شد پس تعیین و تخصیص کی محل
 نزاع است بدعت سنیہ نباشد و الا قیاس که اصل مراجع از اصول دین است
 از بدعات سنیہ خواهد بود و که مترتبان از بدعت سنیہ ترقی تا بلین انحصار بدعت
 در سنیہ نیز برود و اصل آن از کتاب است و اجماع نبوده است این را باید از کتاب

این تفسیر است که در این کتاب
 مذکور است که در این کتاب
 مذکور است که در این کتاب
 مذکور است که در این کتاب

در هر امری مستحدث که یافت شود آن را محال از بدعات حسنه اشته ملا و چون
 این تقسیم و تخصیص مخالف قواعد شرعی نیست باطل نظر از وجود اصل و تزویج
 مذکور نیز از بدعت سیئه نبی تواند شد و حقیقت انعقاد مجلس مولود که پیشتر مذکور
 مذکور شد باز در اینجا ذکر افعاطین اماره میشود و آن اینست که حمل و صلی و قرا
 و اخذ با دعوت شخصی از مسلمانان و درگانی صحت شوند و در آن مجلس جمعی از علماء
 نبیله آنحضرت صلی الله علیه و سلم که از قرآن و احادیث صحیح و ثابت است مذکور
 شود و حال سعادت مال سیاه و شریف و رضای مطهر و علیه تقدیر مطابق و بدین
 واقعیه معترض بیان آید و قدری از آیات قرآن حمید خوانده بعد از آن موافق مقتضای
 و طعام طعام یا تقسیم شیرینی یا فخرین مجلس انعام و عوام و حجابیه ام و
 اختتام مجلس گردد پس از آنکه این بهت مکرر در هر چه باید پرسید که آیا این
 علماء و صلحا و فقرا و اخفاء و در یکجا بدعت شخصی نیست و در قرون گذشته بوده یا
 تلاوت قرآن ذکر احادیث مشتمله فضائل آنحضرت صلی الله علیه و سلم و انعام
 طعام تقسیم شیرینی یا باب السلام و کیفیت این اجرا فرای فرای علیه علیه
 مشروع و ماثور و معتوب است چه جای مناظره و جدال و مبارزه و انکار از آنجا که
 باقی مانده و در این بهت جمعی پس میرسد که اجتماع چنین امری بر کسی از آن

این را نقل حدیث است و در این
 اصل آن بدعت و بدعت
 از آنجا که آن بدعت است
 شرع و مستند نیست
 خود از آنست که بدعت است
 از بدعات و بدعت
 و تالیف و تالیف
 و بدعت و بدعت
 و بدعت و بدعت
 و بدعت و بدعت
 و بدعت و بدعت

شروع و ماثورست و یکجا مویذ جواز و اباحت و استحسان و استحباب است
یا موجب کراهت و منع و امتناع میزد و توجروا و از آنجا که عدم ماثوریت از
قرین نشاء موجب معینه بودن این عمل خیر و منافی استحباب و استحسان نیست
پس عدم متقولیت از امام ابوحنیفه و صاحبین مکرمین و اتباع آنها بطریق
اولی مستلزم بدعت سینه بودنش و منافی استحباب و استحسانش نخواهد شد و
طبقات سبعه حنفیه که نوشتند فیمن و تحدید از مننه این طبقات و ابتداء آنها
فیمن یوم القدر را زنده خوانند و بکفران هم گفته اند ^{و بکفران هم گفته اند} و بکفران هم گفته اند
آنها بیان کرده اند کلام در آن طرف شود چه اکثری از اکابر حنفیه مثل ملا علی قاری
و امثال ایشان قائلین استحسان و استحباب مولود شریف هستند و بعد
تسلیم هم این عدم متقولیت ضرری بانهیر سازد نمی بینی که بسیاری از
ستحسنت متأخرین است که منقول از امام ابوحنیفه و صاحبین مکرمین
نیست و با وجود عدم متقولیت علمای حنفیه آن امور را حسن شمرده اند
و تفصیل بعضی از آن در او اذخر باب ثانی گذشت فذكر علماء و از اتفاقاً
علمای حنفیه است که ماثور را المسلمون واجب الاتباع و دین شکست
که اتفاقاً مجلس مولود بهیئت طمره متعارفه زیاده از شش صد سال متواثر
از اکابر مسلمین و ائمه دین است پس لا محاله واجب الاتباع باشد گویا روایتی

درین باب نفیاً و اثباتاً از ابوحنیفه و تابعان که اصحاب طبعات بعد از ویست
تفصیل اسامی آنها در کتب مطبوعه و منقول نباشد اینست آنچه بعد از
صل بوده اما انقضای پس پیشید و مانند سبک از امور و منیه و احکام هم
یکجهتند این را بعد از قیاس خود با برآورده اند از آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و اصحاب که به اهل طهارت و ثور منقول نیست و بر خطا هرست که اصحاب
حکام و اهل کرام با وجودیکه شفت تمام و میل تمام تکبیل و قبول امور و منیه پیدا
این مسائل قیاسی است استنباط و بعد از میل و در و پیش از رد و حال غالی نیست
یا اینچنین امور را از زمین نمی شمردند که با استخراج و استنباط آن هر دو افتد با
احراز ثواب عمل این امور و مجرای المجهت بدین معنی بی خبر و لا حکم بودند که
ازین خبر کثیر محروم ماندند و حال آنکه اصحاب بر منی اندر منم احکم الناس و محرم
علی جمیع العبادات بودند و پسینا از مثل ابوحنیفه و شافعی و مالک و احمد
ازین خبر شد و علم آن حاصل گردید این در آنکشی حجاب و اگر کسی بطریق
معارضه با نقاب سرع جعل الزام اندازد و مجرای کما ندین ندان نکما
ترس خمد بگویند الزام تراویج و جماع مردم و کوشهای برضایان
تمام و وقت غلبه ثانی ظهور آرد و بر خطا هرست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم

درین باب نفیاً و اثباتاً از ابوحنیفه و تابعان که اصحاب طبعات بعد از ویست
تفصیل اسامی آنها در کتب مطبوعه و منقول نباشد اینست آنچه بعد از
صل بوده اما انقضای پس پیشید و مانند سبک از امور و منیه و احکام هم
یکجهتند این را بعد از قیاس خود با برآورده اند از آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و اصحاب که به اهل طهارت و ثور منقول نیست و بر خطا هرست که اصحاب
حکام و اهل کرام با وجودیکه شفت تمام و میل تمام تکبیل و قبول امور و منیه پیدا
این مسائل قیاسی است استنباط و بعد از میل و در و پیش از رد و حال غالی نیست
یا اینچنین امور را از زمین نمی شمردند که با استخراج و استنباط آن هر دو افتد با
احراز ثواب عمل این امور و مجرای المجهت بدین معنی بی خبر و لا حکم بودند که
ازین خبر کثیر محروم ماندند و حال آنکه اصحاب بر منی اندر منم احکم الناس و محرم
علی جمیع العبادات بودند و پسینا از مثل ابوحنیفه و شافعی و مالک و احمد
ازین خبر شد و علم آن حاصل گردید این در آنکشی حجاب و اگر کسی بطریق
معارضه با نقاب سرع جعل الزام اندازد و مجرای کما ندین ندان نکما
ترس خمد بگویند الزام تراویج و جماع مردم و کوشهای برضایان
تمام و وقت غلبه ثانی ظهور آرد و بر خطا هرست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم

چند بار زانده ترک فرمودند و خلیفه اول نیز اقتدا باین مشرک نکرد پس از زود
 حال عالی نسبت باینچنین التزام و اجتماع را آنحضرت صلی الله علیه و سلم و خلیفه
 اول از دین نشدند تا بجایانیا و روزی از احزاب ثواب چنین اجتماع و التزام که حضرت
 عمر میباشتر آن شدند معاذ الله بری خبر و لا علم بود که ازین خبر کثیر محروم ماندند
 حال آنکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم و یمنان خلیفه اول علم ان س و محرم
 علی جمیع العبادات بودند پس حضرت عمر باین التزام اجتماع محرمات شوند و
 معذور با الله آنحضرت صلی الله علیه و سلم و خلیفه اول ازین ثواب محروم باشند
 حال آنکه علمای نویسنده که اتباع چنانکه فعل کردند می باید چنانکه در ترک آن
 نیز شاید فال اتباع که یکون فی العن کون فی التکر کذا فی المواهب اللطیفه فی
 شرح سند ابی حنیفه و درین شک نیست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 نماز تراویح در شبهای رمضان خوانده اند و بعد از آن ترک فرمودند پس
 موافق روایت مسطوره بسند و اوهب لطیفه حضرت عمر را اتباع آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در ترک تراویح ضرور بودند انیکه مشرک آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 و اتحیه و خلیفه اول را اختیار و التزام نموده چنان که رحمت بانصرام آن
 بستند که نعمت البدل عه همی فرمودند ان بذا لعجب العجايب اگر

فی حدیث ابی حنیفه
 قلیم ازین روایت
 دانستند که این حدیث
 قلیم ازین روایت
 دانستند که این حدیث
 قلیم ازین روایت
 دانستند که این حدیث

باذان ثالث روز جمعه که اختراع ایجاد خلیفه ثالث است و بافضل جلان اذان
 ترتیب ستارگان اول است قمر من یکبار رود و آره نقص و بسج هرگز رود
 قیامت بر قیامت افزون شود که حضرت عثمان رضی الله عنه متروک آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم و خلیفه اول و خلیفه ثانی را جعل آرد وند حال آنکه الانبیا
 که یکون فی الفضل یکون فی التکرار نعم ساله از هرگز این مخالفت ارشاد شود که
 که آیا التزم تراویح و ایجاد اذان ثالث روز جمعه که حضرت عمر و جابر این تکرار
 در رمضان حضرت عثمان مخترع این اذان شدند آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 از دین نمی شمردند لهذا ترک آن فرمودند یا مسعود الله از ثواب آن بی خبری علم
 بودند که ازین غیر کثیر محروم مانند حال آنکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم علم الکمال
 و احصای علی العبادات بودند و چه باعث شد که این هر دو خلیفه اتباع آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم در ترک نکردند متروک حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
 را عمر و عثمان جعل آرد وند و طرفه نیست که مسلمانی از سلف تا خلفت
 فضل اتباع خلیفه ثانی و ثالث نمایند و در ترک اتباع آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 و خلیفه اول پس از ندانن ترجیح غیر مرجع بل ترجیح مرجع اچه جواب تواند گفت
 و با وجودیکه در کتب فقه مانند هابیه و بحر رائق و مستملی شرح منیه صلی الله علیه وسلم

فعل و نقل از آن حضرت علیه الصلوٰۃ و الخیرہ را محبت و ترک گرفتہ اند پس خلیفہ
ثانی و ثالث چنانکہ این محبت گفتہ انجمنی بالیست بفعل آورده و عثمان بلکہ
حاضر مسلمانان اکثر کتب متروک شایع نموده و قشاجر و تاجیک کہ درین کتب
فعل ربانہ خلیفہ اول و خلیفہ ثانی و ثالث منظر قست آن کہ کدام صاحب علاوہ
حضرت خلیفہ چهارم با وجود مساوات طرفین در عدد و آثار مخالفت با حضرت
رسالت صلی اللہ علیہ وسلم خلیفہ اول را اختیار و موافقت با خلیفہ ثانی و ثالث
فرمودہ ترجیح بر روح اگر ارا نمودند پس خلاص مناصب انبیا و ائمه چنین تفریق
اصولاً نام تراویح آیات برای محیب غیر مصیب معتبر بلکہ متذرت حالیا اصواب و ائمت کہ
بغیرای مرتجع بدلا لاخیه فقد وقع فیہم این محبت یافت
نماند پس برادرین کتب نفوذ و کاش کنش مغلطہ گذارستہ علم سیر حرف قول فصل
رو و ماق از باطل مناز شود پس برین الحق السمع و ہوشمید پوشیدہ نباشد
کہ تحقیق مقام جریس و بیعت نیست کہ متروک شایع کہ واجب الاتباع است
آن متروک بمعنی دیگرست نہ مطلق متروک خواهد بود ہم بعد ہم مندرج بلکن شایع
باشد یا بمقتضای مصلحتی محدود یا بطار و لاحق بعد وجود سابق گردد و تفرق
و امتیاز در متروک شایع کہ واجب الاتباع است و در متروک شایع کہ فعل جایز

ل
فی شرح الایمان قدسی
الرداء ان صاحبہ قد فرغ من
فی شرحہ فی علم الخلق
شان السلسلہ علی الخلق
قال فی السلسلہ
کما نزلت فیہ

بلکه سخن واجب است بمنتهی بر وقت و معمولی است که غیر از ادب که گفتار
شان متضمن ارکان است بشریت و متعلق به صفات ملکیت شده اند باینکه آن شیوه است
و چون این مقام عمل تفصیل این تفرقه نمی تواند شد مجلی نان قلم هر دو باید داشت
که چنانکه معلوم است هر یک چیزی صریح عدم آن به وجود است اگر چه مراتب
طلب از اباحت و مذنب و وجوب اگر است و در صورت متفاوت با و از حیث
که گفته اند که چنانکه در امر طلب فعل است و در حق طلب کثرت زانست و مطلوب
تبریع وجود بر عدم یا بالعکس متفرع بر مصالح و حکم در نظر شارع باید داشت و
از اینجا که مقتضای مصالح و حکم باختلاف اوقات اشیاء است به شایع
در فعل چیزی و ترک آن مختلف میشود البته از این طرف اختلاف است
فصل پسندی و ترک آن این را بگذری گزیری نخواهد بود و باین نظر صریح
تبدیل و تغییر در احکام اتفاق می افتد و همین است معنای تغییر شرعیه
حلی بنیاد علیهم الصلوٰۃ والسلام و همین است متشابه احکام شرعی که وقت
حکم را در نظر شارع بهرست معین مقتضای مصلحت تغییر به نسخ کرده اند و این
معنی بحسب ظاهر البته مشعر تبدل و تغییر احکام است و از اینجا است که اکابر
علماء فقیر می نموده اند که گاهی خصوصاً شارع از ترک فعلی و فور شغف و اوقات

که از این قاعده است
مقدور است تا بیک
اطلاع بر مصالح و مفاسد
و از این خصوصیات
حکمی که در این خصوصیات
مقتضای آن در این خصوصیات

فصل اول در بیان اقسام شرعی
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب

فصل اول در بیان اقسام شرعی
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب

حجت بر امت می باشد یعنی اگر شارع آن فعل را ترک نمی فرمود التزام شرعی
 آن فعل موجب وجوب بر امت می گشت چنانچه در ترک التزام تراویح همچنین
 قرار داد علامت پس از این چنین ترک لاحماله واجب الاتباع نباشد فعل این
 می شود و التزام آن از حریم اباحت و استحسان خارج نیست که مظنه وجوب
 که در فعل التزام شارع بوده و فعل التزام دیگر می تصور نیست و تحقیق
 مسئله اتباع در ترک این مقدمه را که اصل در اشیا اباحت است با حفظ
 توقف اگر فعل در هم و به متعین آن برداریم کلام از محل تراویح بدر رود و
 سخن اینجا کجا کشد قوله و لهذا شارع مواهب لدیه گفته است و قدر
 الشارع آنچه شرح مواهب لدیه همچنین مواهب لطیفه شرح سند علی
 بعد تمسیر درین مقام کتب کا پور که ما وارد آنیم پیش نظر نیست تا حاصل
 مطابقت نقل با اصل نکشف می شود و با غرض بعد از کشف حاصل مطابقت
 عدم مطابقت منقول با منقول عنه گوئیم که استناد بقول شارع مواهب لدیه
 مدوحت باینکه عدم تعرض شارع با فضیلت شب مولود خودش می
 همان فرط شفقت و رعایت حجت بر امت است که ادعی از ترک التزام
 تراویح آمده که اگر شل همان افضلیت شب قدر بیان فضائل شب مولود

فصل اول در بیان اقسام شرعی
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب
 در بیان اقسام شرعی که در این کتاب

سیفر مودلا محاله قیام آن شب مانند قیام شب قدر بلکه افضل از آن است
 که از امام احمد حنبل و دیگر اهل دین فضیلت شب مولد شریف از شب قدر
 مرئوس است و مؤید این است آنچه سیوطی در رساله خودش نقل کرده که صاحب آن
 که بزرگی شب مولد مقتضی آن بود که شایع درین شب از عبادت و خیر نیاید
 لشکر نعمت ولادت بر شبهای دیگر اضافه میفرمود لکن نظر رحمت و شفقت
 خویش بر امت زبان به بیان خیر و عبادت و درین شب بابرکت کشیده و معینا
 قول شایع مذکور معارضه تصحیحات سواد عظم حفاظ حدیث کاکا علی که بر فضیلت
 این شب و سخنان ابن مفل خیر اتفاق دارند نمی توانده علاوه بر این
 قول هم بر همان مصلحه عدم نقل از شارع است که تحقیق آن گذشت قدر
 قوله پس از کلام شارح مواهب لایحه بود که اگر بداند این تفریع فاسده
 فاسد است و بدین مناسبت آنرا فتنه که علاوه اگر بنای قصر احکام و مسائل
 شرعی بر چنان فقه که از شارع ماثور و مقول است مقصود باشد و تصرف است
 ائمه دین علی درین قصر مقصود نیاید و مسائل غیر مقصود که در کتاب است
 مصحح غیبت فاسنین برای و قیاس و نشان احکام حلال حرام که بزرگواران
 چه بایگرفت که برین تقدیر سلسله قیاس که آنرا اصل اربع از اصول پنج شیخ زاهد

بالطریق از دست میرود و الاثر عبد السمیع بن حمود رضی الله عنه معنی ما را
 المسلمون حسنتا فهو عند الله حسن بالمرء اثری باقی نمی ماند
 قول نعمت که توارث سلیم واجب الاتباع است باطل فی السمع و مکرر و که
 علمای مجتهدین و دیگر اکابر دین در استخراج و اقتبای احکام شرعی تصرّفها بجا
 برده برای خود یا بسبب نیاز مسائل یا آورده اند که منصوص در کتاب نیست
 و اقوال صحابه اگر کم نیست خداوند آنکه این بزرگان بنی اجماع داده اند
 و تصرف در شریعت بر آنها قصح کرده و اختراع و ابداع احکام از طرف
 خود ننوده مسائل شرعی را بر همان قدر که ما ثور و تقول رشاع بوده باقی گذاشته
 و خودشان انانیت بقای حیات مرکب بهجت و کرامت داشتند و جا
 که تصرف بجله صحابه بهیچ خلیفه ثانی و ثالث برین تقدیر محل کلام باشد
 مستحسنت تاخرین که می پرسد که موافق این قول که ماه چه مکرر و که ماه
 نه خواهد کرد این غریبان در کدام شمار و قطار هستند باجمله تمام حضرت
 که برای ابطال محل مولد شکرین بی اندیشه میخوانند که اختلافی در
 شرعیه چنان پیدا شود که اصلاح آن از ساعی جمیده علمای خارج باشد
 قوله و همچنین در کتب فقه مانند هدایه و مجرایق انجم سکن که در کتب فقه

باید و غیر آن متروک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در ترک محبت گرفته اند لیکن حال
 این ترک و متروک بوجهی پس شد که باز آن متروک محبت برای آن نتوان
 شد قوله و جمله آن یک سله برای تنبیه غافلان نوشته میشود که صلوات
 رخصت انعم و نجام این غافل جان آشن در کاسه دانه که مردم منقولیت این
 حضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه کرام موجب کرامت میدادند و این
 مقام خاص نجیبی و انتشاری و اضطراری که این محیب غیر مصیب دارد
 تا شایر و نسبت که مقتضای الغریب ببتعلق بکلی حبشیش اول بی
 تعلیل کرامت بر عدم نقل از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه کرام گذاشته
 بعد از آن سامی کتب مثل بحر رائق و کافی و غیر آن و کور ساخته و پستیزان
 خط بزنل عبارت تسلی شریعتی با کفار و رخنه پس و لا بد با تعلیل
 ملاحظه شود که چیست و شبست در استناد بدان کسبت ثانیان و در عنوان
 از بیت نقل بجایاحت رود که این لزوم مالا یلزم محض از مختصر است و الا
 در احادیث مرویه درین باب که مطرح افکار محدثین در صحت و ثبوت است
 و نیز در جمولات مشایخ کرام ذکر و التزام جماعت و کلامی مذکور نیست و
 نا شد و جوته شسته منقول است علی مطالبه و باید که مدلول جداول و دوم خط

عدم ورود شرع است اگر چه در اول انجیل جماعت ورود و تمخیص سوره قدس
 اخلاص باشد پس این ورود و وجه معنی بر همان مغلط سابقه است که بیان شد بکرات
 گذشته و مفاد و وجه سوم نهی از تمخیص در جمعه بصیام و شب آن قیام است
 و ظاهر است که صلوة الزفاف و غیر آن روز جمعه نیست بانی تأکید این
 و چون فضائل شب جمعه بهم نسبت دیگر شبهای خود ثابت است پس تعارض
 روایات ادین باب ساختن نیست علاوه این قیام از معمولات شایع کرام
 است این بزرگان دین البته سندی برای این عمل معمول نزد خود داشتند
 و سببی بیانه و وجه چهارم که منادی با تشبیه سنن است این نماز با عزیم عوام
 است و آن تسلیم کذب پس از آنکه عوام محط است بار و وجوب الزام
 بر خواص نمی تواند شد و ثانیاً عوام این نماز را راست شایع گرام میدانند
 نه سنت انصرت علیه الصلوة والسلام و این اعتقاد عوام صحیح و مطابق واقع
 پس محل کلام نزد علمای اعلام نمی تواند شکسته شود از دست مسلمین چون نزد
 علمای ظاهر واجب الاتباع است مشوارث حارثین کمالین بطریق اولی
 واجب الاتباع خواهد بود و وجه پنجم که مشتمل بر عدم مشروعیت این ورود
 نماز است معلوم نیست که از ان سه نماز که در عنوان کلام مذکور است کدام

۲
 صیام و شب جمعه و تشبیه سنن
 این تشبیه و تشبیه و تشبیه
 کتب معتبره و معتبره و معتبره
 جمیع علماء و فاضل و فاضل و فاضل
 نقل کرده اند و نقل کرده اند و نقل کرده اند
 و از آنکه نمی از او بگویند
 و از آنکه نمی از او بگویند

و در آورده کرده این اجمال بلکه اجمال قابل ملاحظه است علاوه بر مقدم
 ماعدای تراویح و صلوة الکسوف جماعت نقل را مکرر نوشته و تعیین آن
 جماعت در صلوة الرغائب و صلوة الیراة و صلوة القدر شمار آورده و در آخر
 کراهت جماعت ترقی نموده و نماز را غیر مشروع گفته پس این ترقی و نقل
 بار دیگر قابل تمناست و چون مستند در جمعه همان عدم مقبولیت است
 و حال این استناد بارها حالی ارباب انصاف کرده شد باز جماعت بد
 و قبح درین مقام نیست باجملة کلام تسلی سبب اضطرابی و انتشاری
 که دارد قابل احتجاج نباشد باقی ماند کلام در کیفیت صحت و ثبوت مشرعی
 صلوة الرغائب و نظام آن پس بیدار است که در صحت و ثبوت این نمازها
 میان محمد بن و صفویه کاملین اختلاف است ارباب حدیث منبع و اصحاب تصحیح
 بجز او استحسان آن فتنه اند و ساطع انکار محدثین فقط کلام در اسانید اشیا
 مروریست که بطور ایشان غایز پذیرفته صحت و ثبوت نمی شود و
 حضرات صفویه که از حنفی شنید با وج و ید رسید اند پس انجمای عصر
 شنیده کی بود مانند دیده به هر چه می گفتند دیده و دانسته می کنند
 این مقام نیست که چنانکه در صحت و ثبوت حدیث نزد محدثین صحت

و ثبوت اسانید ظاهریست همچنان منبای صحت اعمال و افعال حضرت
صوفیه بر صحت اسانید باطنی است و کل جنب بما لآلهم و حق
آری اگر از شارع منع صریح و نهی صحیح و مخصوص علی را محال دارد شود و از
محدثین بطور خودشان بپایه ثبوت رسانند البتة صوفیه را حاجتی برای اثبات
جواز آن ممنوع نخواهد افتاد که مخصوصان نباشد و محرمان هم اگر بیاورند
و احکام شرعی اتباع شارع را از دست نداده اند و از آنجا که منع و حذر
از احادیث صحیح مرویة بطور ارباب ظاهر بقصد مصلوة الرخائب است
آن وارد شده پس تنها کلام در اسانید احادیث مرویة درین باب جمیع
الزام بر صوفیه نمی تواند شد که مقدم صحت دلیل بر عدم صحت دلیل
آن دلیل نزد علمایست که ممکن است که همان دلیل دیگر فائز به ثبوت
باشد و چون بطلان دلیل سنی مستلزم بطلان دلیل حدیثی نیست از
عدم صحت سند ظاهر عدم صحت سند باطن لازم نمی آید و حدیث
محدثین اسانید احادیث مستند و صوفیه را قبح در عمل و کمالات آنها
نیتواند شد که منافی احادیث را محدثین در خصوص اعمال مغیره داشته
چنانچه شیخ محمد باقر محدث دهلوی در شرح سفر السعادت تصریح بآن فرمودند

است صوفیه را اتباع و امتثال احادیث مشافیه بطریق دلی لازم و دوا
 خواهد بود که دیدار بر شنید مرتبی که هست خود ظاهر و برگاه مشایخ کرام و
 صوفیه عالی مقام که پایه علوم ظاهری و باطنی غایت رسانیده اند
 قائل بخوار و استخوان علمی بلکه عامل آن باشند تا بعین این باب
 معاینه و مشاهده را در اتباع و امتثال آن مخدور باید داشت نمایی
 که امام محبة الاسلام غزالی در احیاء العلوم و عالم کامل و عارف اصل
 ابو طالب بکی در قوت القلوب بعبقبات صلوٰۃ الرغائب طلب اللسان
 باشند صحت و ثبوت همین لفظ محل کلام نباشد و اگر استناد قبول
 صاحب احیاء العلوم و قوت القلوب سبکت الیقین و منعم منکرین نفی در
 بهجة الاسرار ملاحظه رود که با وجود قول جامع مشایخ کرام با حسن
 این نماز قول و فعل حضرت محبوب جهانی قطب باقی سید محی الدین
 عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه بسند این **سید قطب** بن مظهر حضرت
 عبدالوہاب و عبدالرزاق قدس سرهما بمعرض استشهاد آورده چنانچه
 اشباع کلام در اثبات فضائل نماز مذکور نموده که در حالت منتظر در
 اثبات آن باقی نیست و تفصیل آنچه باجالش نیاز اختصاصا گفتا و زیم

ودر رساله ما ثبت من السنة و دیگر کتب فرست این بود بنویسند
 صلوة الرخاء ما کلام و صلوة البراء و صلوة القدر پس فضائل
 شرب نیمی شعبان که مشهور بر شب برات است نزد محدثین هم ثابت و متحقق
 است و احادیث صحیح در آن را و چنانچه در رساله ما ثبت من السنة فی آن
 می نویسد عن حکمرنی قول امیر سجانه فیها یقرء کل شیء
 حکیم قال فی لیلة النصف من شعبان یدرم امر السنة
 و ینسخ الاحیاء و یکتب الحاج فلا یزاد فیهم احد ولا
 ینقص منهم احد **و** یروان المنذلو ان
 ابی حاتم و ذهب اکثر أهل العلم الی ان ذلك فی لیلة القدر
 و لا یبداء فیهِ یكون من لیلة النصف من شعبان و یروى
 و ان ساله از حضرت عائشة رضی الله عنهما رویت قام رسول الله
 صلی الله علیه و سلم من اللیل یصل فاطال السجود حتی
 ظننت انه قبض فلما رأیت ذلك قمت حتى حركت اهاמה
 فحرك فرجعت فلما رفعت رأسه من السجود و فرغ من
 صلوته قال یا عائشة اویا حیدرأ ظننت ان النبی

و من عبد الله بن جبریل بن
 علی بن ابی طالب فقال قال
 رسول الله صلی الله علیه و سلم
 اذا كانت لیلة النصف من
 شعبان قوما یلتذاذوا و قوما
 یخاروا فان الذلیل ذل و العزیز
 و السعال الذلیل یقبل
 آله و یسخر من قافله و لا
 یستترق و لا یزید الا شئ فی نین
 الا اذا كان فی حق العزیز
 ارجو ان یج

خبر از شیخ عذر کرد
من این را نمی دانم
خاس به عذر بد و خاس
بالهدای نکس اگر

قد خاس بک فقلت والله یا رسول الله ولكنی ظننت انک
قیضت بطول سجودک قال اتدیرین ای لیلۃ قلت الله
ورسوله اعلم قال هذه لیلۃ النصف من شعبان ان الله
یطلع علی عبادہ فلیسۃ النصف من شعبان فیغفر لیتهم
ویرحم المسذحمین وینوخر اهل الخندق کما هم رواه البیهقی
وآحادیث وکثر فی فضائل این شب قیام آن در این ساله و دیگر
کتب حدیث مرویست اما شب قدر که آن شب است و هفتم رمضان نزد
اکثر علماست پس فضائل این از قرآن و احادیث صحاح آنقدر متعارف
و مشهور و خواص و عوام است که حاجب بین نیست رسیدنی که بزرگ
قدر از قرآن برای بیان فضائل این شب نازل شد و در احادیث صحیح
فضائل پیام این شب بخوبی مرویست که در این گنجایش کلام منکرین اصلاست
چنانچه در مشکوٰۃ ذیل کتاب الصوم روایت کرده و عن ابی خضر رضی
عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صام رمضان
ایمانا و احتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه و من قام رمضان
ایمانا و احتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه و من قام لیلۃ القدر

شعبان و شب قدر است پس مضامین این شبها مقبول منظور محذرت
 و اگر کلام در قیام این شبها و تادیبه صلوٰه در آنهاست آنهم از شارع ثابت
 و اگر کلام در جماعت نماز فعل درین شبهاست پس حکم که فقها جماعت فعل را
 غیر از موارد و آثار و مکرره گفته اند لکن قیام درین شبها و تادیبه صلوٰه و آنها
 معمول حضرات مشایخ با جماعت نیست پس الزام غیر لازم بر ذمه این بزرگان
 دین جاری نمیشود و از عنوان کلام که از سبیل فعل کرده علت کراهت
 درین نماز با همین جماعت و بس حاشیه قال حکم این کلام من صلوٰه الزحابة
 لیلة اول جمعة من رجب و صلوٰه البراءة لیلة النصف من شعبان و صلوٰه
 القدر لیلة السابع عشر رجب جماعت مکرره است و نیز در
 تفریح آینده علت کراهت نوافل غیر موارد و آثار و همین جماعت نوشته
 پس بخواهی کنی یعلو ولا یعلیٰ چون آفتاب غیر در پیدای و پود است
 که در معمولات مشایخ که بالترام جماعت درین نماز با تلفته اند و افاق ظاهر
 شرع و تخریج فقها هم ثابت کراهت نیست مع هذا اقول فقها در کراهت
 جماعت فعل مختلف افتاده بعضی قائل بطلق کراهت و بعضی کراهت
 را سبیل تداعی بغیر موارد و آثار نموده و بعضی مقتید با حدیث مضامین

ساخته بتحقیق و تحقیق این سه مورد را در اندام علی قاری و شرح مختصره
 نوشته ولایوتی جماعت خارج رمضان ای یونیکلام
 جماعتی در رمضان فقط و علیه اجماع المستملین و لا یوسر
 بالجماعت خارجة لانه نقل من وجوب الجماعت فی النقل فی غیر
 رمضان مکروه و عن شمس الاثمة ان الطوع بالجماعت انما یکره
 اذا کان علی سبیل التداعی اما لو اقتدی واحد بواحد او
 اثنان بواحد لا یکره و اذا اقتدی ثلثة بواحد اختلاف فی
 و اذا اقتدی اربعة بواحد که اتفاقا انتهی و صاحب مختار گفته
 ولا یصلی الوتر ولا یسجد سجدة واحدة خارج رمضان ای یکره
 ذلك لو علی سبیل التداعی ان یقتدی اربعة بواحد کما فی
 الدور و لا خلاف فی صحته الا قداء اذا لا مانع من طاعت
 که مراد از تطوع در عبارتیکه ملا علی قاری از شمس الاثمة نقل کرده و نیز در
 عبارت در مختار نماز نقل است چه بقدرنی سباق و فی کلام در
 نماز نیست که خارج رمضان تنها خواندنش مشروع و جماعت در آن
 سبیل تداعی مکروه باشد و آن نماز نقل و ترست بخلاف تراویح که

مشروعت و سنونیت آن مخصوص بر این است فقط پس برین تقدیر
 نوافل شب قدر هر چند معمول مشایخ که با التزام جماعت در آن نیست اگر
 با جماعت بسبیل تداعی بخوانند نیز مضرع خواهد بود زیرا که اگر اہت جماعت
 در نماز نقل بسبیل تداعی مقید بخارج رمضان است چنانچه از تصریح بلا علی قای
 و نیز از عبارت در مختار مستفادست و بنابراین اگر نماز تجدید در رمضان
 با جماعت بخوانند جائز بلا اگر اہت میتواند شد و لهذا جماعت در تجدید خواندن
 قرآن در شبهای طاق از عشرہ اخیرہ رمضان مقول از سلف و معمول برین
 دیار و امصار است و کسانی که از فقہا جماعت را در تجدید بدعت گفته اند معمول
 بر بدعت حسنة و یا بدعت نیکو و یا بدعت حسن و یا بدعت نیکو و یا بدعت حسن
 نماز را بدعت گفته با وجود اطلاق مجمل بدعت حسنة منہودہ و یا بدعت
 گذشت و نیز شاید اگر اہت پیروی منکوحہ الرقاب فی نماز نیمہ شعبان
 کہ التزام جماعت در آن از شایع طریقت یا ثوریت گردیدن نمیتواند و اگر
 ایشار جماعت بطریق تداعی نباشد نیز درست کر اہت تا بدامن این نماز با تأخیر
 قوله پس پس مستقیم و عقل مستقیم پوشیده مباد و انچه عقل سلیم مستقیم
 مستقیم پوشیده نباشد کہ این پس مانند پیش منی بر جهان خلط مستقیم است

و خلاصه اش آنیکه بر امر کی از شارع ثابت نباشد آن مکروه و بدعت است و
لهذا فقها نواطل بجماعت را در غیر موارد ماثوره مکروه و بدعت نمیشوند البتة عمل
مبول و مثل جماعت در صلوٰۃ الرغائب و دیگر نواطل مکروه و بدعت باشد و از آثار
این تقریر اگر چه بیانش قاصرست لیکن مقصود او ازین تمثیل و تشبیه همینست
ولس چون اصلی برای تعیین و تخصیص عمل مولود محدثین و فقهای قول
فصل شارع برآورده اند پس این قیاس متقابل لغرض حقیق اول سن قیاس باشد
و ذکر صلوٰۃ الرغائب بجماعت در بمقام بطریق سطر از واسر یکی عقل مشوب
بوهمیست تحقیقش سخت با [redacted] [redacted] [redacted]
عمل نزاع بر چنین نماز ها که از موارد [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]
الرغائبست مهذا چه جای خواص احدی از عوام صوفیه هم قائل بحجاز
این نماز نشدن پس فکرش فیل صلوٰۃ الرغائب نیز بجای خود نباشد و دیگر تفصیل
جواب این منسطه بکرات و مراتب بیان گشته است که ضمیمه تعویضات فائده
پیرامون آن نمیتوان گردید قوله قد صح انه قبل لابن مسعود رضی اللہ عنہ ان
قوما اجتمعوا فی مسجدنا ثم مولانا جلال الدین سیوطی در رساله نتیجه الفکر
فی الجهر بالذکر تضعیف این اثر کرده گفته که محتاج به بیان سندست و حاصل

عبارتشناسیت که اگر بگوئی که تحقیق از این مورد منقولست که در پی تومی
 که در مسجد برفع صوت تهلیل می کنند پس گفت که نمی بینم شمارا اگر از مسجد
 تا آنکه ایشانرا از مسجد بیرون کرد بگویم که این اثر از این مورد محتاج به بیان
 سندست و بر تقدیر ثبوت پس معارضت با ماوایت کثیره که مذکور است
 و پیش رفته اند و آن حادثه بران اثر نزد قاضی مقدم انداختی و نیز
 بر تقدیر صحت این اثر گوئیم که محتملست که باعث بر منع و اخراج این قوم
 از مسجد شود و شغب این جماعه برفع صوت بوده باشد که منافی ادب و نجافت
 و ادب مسجدست بخلاف آن که این جماعه برفع صوت بوده باشد که منافی ادب و نجافت
 و نمازیان اخلاص استامید شود و وقت که چنین شور و غوغا می شود و در عهد
 رسول خدا صلی الله علیه و سلم نبوده و الا تهلیل و صلوة بر آنحضرت
 علیه الصلوة والسلام و اجتماع مسلمانان در مسجد خود مانور منقول در آن
 عهد رسالت ممد بوده است پس داعی بر منع و اخراج قوم از مسجد مطلق
 صورت و شور و شغب خواهد بود مع هذا این روایت که منسوب بتاخرانی
 و طوالمع الانوارست صلاحیت معارضه با روایتی که در صحیح بخاری نقل شده
 مذکورست ندارد و آن اینست باب من جیل لاهل العلم ایام معلومه حدیثا

عثمان بن ابی ششیة تاجر یمن بن مصوبی وائل کان عبدالمعز بن النضر
فی کل خمیس فقال له رجل یا ابا عبد الرحمن لو ددت انک ذکر تامل فویم
اما انه یمنعی من کل انی اکره ان اکرکم وانی اتخو لکم بالموعظ کما کان النبی
صلی الله علیه وسلم یخولنا بها مخافة السامة علینا یعنی بود عبدالمعز بن سعد
که بیدار مردم را بر روز پنجشنبه پس گفت مرا و را مردی یا ابا عبد الرحمن
عبدالمعز بن سعد دست هر آینه دست میدارم کاش وعظ و نصیحت بکروی
نومار را پس روز گرفت عبدالمعز آگاه باش تحقیق شان نیست که باز بدارد مرا
تذکره هر روزه ~~عبدالمعز بن سعد~~ ~~میدارم~~ کردن شمارا و بدستی من تنه
میکنم شمارا بپند دادن در وقت نشاء و محل قبول عدم ملال چنانکه بود
صلی الله علیه وسلم که نهد میکرد مارا ابو عطف از جهت ترس ملال بر شمار
بر طبع سلیم و عقل ستیم البته پوشیده نباشد که این تعیین و تخصیص روز
پنجشنبه برای وعظ و تذکره که عبدالمعز بن سعد از طرف خود ایجاد کردند
عبدالمعز بن سعد حضرت صلی الله علیه وسلم نموده پس باعث شد که عبدالمعز بن سعد
بادی ترک کلیه الاتباع کما یکون فی الفل یکون فی التمر که دیده معاذ بن
خویشتم امر تکب کراست و بدعت فرمودند پس زین وایت بخاری

انظر من الشئ واین من الالمس است که تعیین تخصیص و بر برای عمل خیر اگر
 آنروز از آنحضرت صلی الله علیه و سلم ماثور باشد جائز و مستحسن است اینجا
 است که حکما و عظمین از روزهای هفته روزی برای عطف و تذکیر مقرر کرد
 به بند و مو عطف می برد از نه چنانچه در و طلی بجنور مولانا و استادان خانقا
 المحمدین و المفسرین شاه عبدالغفر علیه الرحمه اول و ز سه شنبه و جمعه را
 درس مقرر و معین بوده و پیشتری از علماء و دین یار و اصحاب بعد تاویه
 نماز جمعه محرز این سعادت میشوند و معمول این خواص العلماء هم همین بعد نماز
 جمعه درس قرآن و حدیث و عطف و تذکیر ~~باجلای~~ ~~باجلای~~ از تعیین و تخصیص
 عبدالعزیز بن سعود که روز پنجشنبه را برای عطف و تذکیر مقرر فرمودند خارج
 اصل رابع برای تعیین مجلس مولود بهیئت ملنزه و رای اصول ملنزه و کور
 سابقه که صوم عاشورا و صوم دوشنبه و احادیث و حقیقه است ثابت و متحقق
 گردد ذلک فضل الله یؤتیہ من یشاء و الله ذو الفضل
 العظیم **قوله** همچنین انشاء این مجلس مولود بهیئت کذا به ملنزه
 موقته را باید فهمید آنجا گذاشت که مولانا جلال الدین سید طلی این
 را که بعرض استدلال برای ابطال انشاء مجلس مولود آورده تضعیف

نموده گفته که بر تقدیر صحت معارض احادیث مقدمه که مثبت است
 این اثر است نمی تواند شد و نیز برین شد که تحمل است که سبب منع شود
 از شعب آن جامه در مسجد بوده باشد نه فقط اجتماع تحلیل و در و در مصطفی
 صلی الله علیه و سلم پس بخواهی اذاجار الاحتمال بطل الاستدلال
 این استدلال باین اثر صحیح نیست و هرگاه تعیین روز برای انعقاد
 مجلس و غط و تذکر از قول و فعل عبدالمدین خود در و این صحیح بخاری
 ثابت شد همچنین انعقاد این مجلس مولود بهمت گذاشتن مضمونه موقوفه
 که اصل چنین مجلس در زمان پادشاهان صحابه کرام ثابت و مستحق
 است پس انعقاد این مجلس اختراع از طرف خود دانستن بکبر
 انحراف از طریق اصحاب عظام است قول و جواب ما
 شاه عبدالغیر ز قدس سره برین اشاره فرموده اند انما استناد
 بعبارت تحفه درین مقام مدوعت باینکه چون مدلول این عبارت
 مخالفت صریحه با قول و فعل صاحب تحفه و والد ماجد و جد امجد حضرت
 ایشان در و پس لامحاله مآول و مصروف عن الطاهر خواهد بود و دلیل
 این اجمال نیست که صاحب تحفه خودش در جواب سائلی که سوال از

جواز تفر و تعیین روز بعد سال بنا بر رفتن زیارت بزرگان نموده
 می نویسند که رفتن بر قبور بعد سال یکروز معین کرده البته صورت اول
 آنکه یکروز معین نموده یک شخص یا دو شخص بغیر هدایت اجتماعی مردم کمترین
 قبور محض بنا بر زیارت و استغفار روند این قدر از روی و آیات
 صحیح ثابت است و در تفسیر درین مورد نقل نموده که سر سال آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بر بقایا ریه فتنه و دعائی مغفرت اهل قبور مینمودند
 اینقدر ثابت است و صحیح دوم آنکه هدایت اجتماعی مردم کمترین
 شوند و چشم کلام ایچ کنند و فاتحه بر شیرینی یا طعام نموده تقسیم درین
 حاضران نمایند این قسم معمول زمانه پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم
 خلفاء را شدین بوده اگر کسی این طور بکند پاک نیست زیرا که درین
 قسم تسبیح نیست بلکه فائده احیاء و اموات را حاصل میشود سوم طواف
 جمع شدن بر قبور اینست که مردمان یکروز معین نموده و لباسهای
 نفیس و فاخره پوشیده و مثل روز عید شادمان شده بر قبور با جمیع
 و رفص و غیره سماع با مزامیر و دیگر بدعات ممنوعه مثل سجود بر قبور و
 طواف گردان قبور مینمایند این قسم حرام و ممنوع بلکه بعضی کج کفر

میرسند و همین محل این هر دو حدیث است و لا تجعلوا قبری
 عبداً اولاً و لا تجعلوا قبری و ثنا چنانکه در شکوة موجود است انتهى
 و نیز مولانا می مروج در جواب سائلی که سوال از جواز عرس بزرگان نمود
 نوشته که زیارت و تبرک بقبور صاحبین امداد ایشان باید
 ثواب تلاوت قرآن و دعا های خیر و تقسیم طعام و شیرینی است
 و خوب است با جماع علما و قیمن و وزیر برای آنست که آن مذکر انتقال
 ایشان می باشد از دارالعمل مدار الثواب و الا بهر روز که این عمل می
 شود موجب فلاح و نجات است و خلف لازم است که سلف خود را
 باین نوع بر و احسان نماید چنانچه در احادیث مذکور است که ولد
 صالح بدعوه و تلاوت قرآن و اهدای ثواب عبادت موفرا و دان
 بهی بنی بیکال بلاد و فوط جیل است آری اگر کسی سجده و طواف و دعا
 یا فلان افضل کند بعمل آرد البته مشابیه با عبدة الاوثان کرده باشد
 و چون چنین نسبت پس چه حاصل طعن باشد و در منشور سیوطی مرقوم
 است اخرج ابن المنذر و ابن مردويه عن النضر عن النضر عن رسول
 صلی الله علیه و سلم کان یاتی احد اکل عام فاذا اتی

و این عبارت در جواب
 اعتراضات عبد السلام
 نجاشی باینکه تفاوت
 نوشته اند

فان محل العمل
 از محل اوقات انسان
 قطع و عمل انسان
 صدق و کذب را و همچنین
 و در صانع بود که کمال شکوه

الشعب سلم على قبول الشهادة فقال سلام عليكم بما
 صدرتموا له واخرج ابن جريج عن محمد بن ابراهيم قال كان
 النبي صلى الله عليه وسلم يأتي قبول الشهادة على رأس
 كل حول فيقول السلام عليكم بما صدرتم فنعهم عقبي الداء
 وابوبكر وعمر وعثمان يفعلون هكذا انتهى ودر بعض كتب دين
 مقام وانما غفار الارثية يفعلون كذا مرويت وثير لانا في مدوح
 در جواب سألی که استفسار از مجلس محرم و مرثیه خوانی نموده افاده
 فرموده که در تمام سال در مجلس در خانه فقیر میشود و مجلس ذکر می‌لود
 شریف و مجلس ذکر شهادتین اول که مردم روز عاشورا با یکدیگر و روز
 پیش ازین قریب چهار صد یا پانصد کس بلکه قریب هزار کس زیاده
 اذان فرا می‌آیند و در دو مجازانند بعد از آن که فقیر می‌آید می‌نشینند
 و ذکر فضائل حسین که در حدیث شریف واروده و بیان می‌آید
 و آنچه در احادیث اخبار شهادت این بزرگان تفصیل بعض حالات
 و بدامانی قاتل ایشان واروده نیز بیان کرده میشود و درین ضمن بعض
 مرثیه یا از غیر مردم یعنی جن و پری که حضرت ام سلمه و دیگر صحابه شیده

در جوابات و اعتراضات
 عبدالحکیم بن محمد بن ابراهیم
 انفسه و کثیر من رسول الله
 صلی الله علیه و سلم
 کان یاتی قبول الشهادت
 کل حول فقول السلام
 بما صدرتم فنعهم عقبي الداء
 و انما غفار الارثية
 يفعلون

نیز مذکور کرده میشود و خواهرهای محوش که حضرت عباس و دیگر صحابه و
 و دلالت بر فرط اندوه روح مبارک حضرت جناب سادات گمنام
 مذکور میشود و بعد از آن ختم قرآن و پنج آیه خوانده بر ما حاضر فاتحه خوانده
 می آید: این بین اگر شخصی خوش احسان سلام میخواند یا مرثیه میسرود
 اکثر حضار مجلس و این فقیر را بیم رفت و بکالاف میشود و نیست قدریکه
 بعمل می آید پس اگر این چیزها نزد فقیر بهین وضع که مذکور شد جائز نمی بود
 اقدام بر آن اصلاً نمیکرد باقیامند مجلس مولود شریف پس حالش منت
 که تا پنج دوازدهم شهر ربیع الاول همین که مردم موافق معمول سابق این
 شدند و در خواندن در و مشغول گشتند و فقیری آید و لا بعضی از احادیث
 فضائل آنحضرت صلی الله علیه و سلم مذکور میشود و بعد از آن ذکر ولادت
 با سعادت و نبدی از حال رضاع و حلیه شریف و بعضی از آثار که در
 او ان مظهر و امیر عرض بیان می آید پسر بر با حضرت از طعام با شیرینی
 فاتحه خوانده تقسیم آن بجا حاضر مجلس میشود و علاوه بر آن زیارت موی
 مبارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز معمول قدیم است و مولانا شاد ولی
 والد ماجد صاحب تحفه در رساله الانتباه فی سلاسل اولیاء الله از و از

خودشان یعنی مولانا شاه عبدالرحیم روایت می کنند اخبرنی
 سیک والد قال کنت اصنع فی ایام المولد طعاماً
 صلیاً بالنبی صلی الله علیه وسلم فلم یفتح لی فی سبته
 من المسنین شیء اصنع به طعاماً فلم اجد الا حصاً مقلیاً
 فقسمته بید الناس فرأیتہ صلی الله علیه وسلم وبارک و
 هدیتہ فنادی الحصر انتہی ودر معات نوشتند که از نجاست حفظ
 اعراس مشایخ و مواظبت زیارت قرانی ایشان و الترام فاتحه خواندن
 و صدقه دادن برای ایشان و اخذنای تمام کردن بتظیم آثار واد
 متسبان ایشان انتہی اعینت حال قول فعل صاحب تحفه و
 بزرگانیش اما حال خردان پس مولانا شاه رفیع الدین که برادر کوچک
 صاحب تحفه بودند و کیفیت تجر حدیث و تفسیر علوم نقلی و عقلی بلکه
 علوم ریاضی ایشان معلوم خواص و عوام است در جواب سوالی آنچه
 می نویسند اعینت سوال بر سر قبر بزرگی در سال جمیع آمدن
 آنرا روز وفات و عرس قرار دادن با وجودیکه زمان بسیار
 غیر قارست چه حکم دارد جواب زمان اگر چه بسیار غیر قارست

اما آنچه بآن تقدیر کرده میشود زمان از شب و روز و ماه و سال اینها
شماره و عرفا دوره مقرر است چون یک دوره تمام میشود باز از سر
میشود و بهین حساب رمضان شبهر صوم و در کجبه شبهر حج و همچنین
شهور دیگر در دوره حکم اتحاد با نظیر او داده میشود و چنانکه در حدیث
است که پیغمبر عرض کردند در حضور جناب نبوت صلی الله علیه و سلم
که حق تعالی نجات حضرت موسی علیه السلام و غرق فرعون بآن
روز عا شور کرده است برای شکر آن روز و یکمیریم جناب نبوت
صلی الله علیه و سلم فرمود انا احق بموسی منکمْ فصام یوم عا^{شورا}
و امو الناس بصیامه و نیز حضرت بنی صلی الله علیه و سلم
بلال را وصیت کردند بصدوم روز و شب نمه فرمودند فیه ولد
وفیه انزل وفیه هاجرت وفیه اموت بنا برین یاد کردن
آن تاریخ و آن ماه رسم مردم افتاده و چون مردمان از یحیایان
بمحافظة این رسم گذشته اند ایشانرا انتظار بسوی ولد یا
کسی دیگر از اقارب خود میباشند پس رفع انتظار آن فائده است
مستحب و بیعالمات مکاشفه دریافت شد که در چنین روز را جمیع

ارواح دوستان در عالم برزخ هم میشود پس امداد بدعا و ختم و طهارت
 بدعته مباح است و وجه قبح ندارد و اما ارتکاب محرمات از رؤسین بزرگان
 چراغان و لباس سافتن و قیور و سر و دنا و ختن عازف همه بدعا
 شنیعه اند و حضور چنین مجالس ممنوع است و ازین جوابات افادایا
 چند فائده مستنبط میشود اول آنکه رفتن مردم به بیت اجتماعیه و جمع
 شدن بر قبور بعد سال برای زیارت بزرگان و ختم قرآن کردن
 و فاتحه بر شیرینی یا طعام خوانده تقسیم آن نمودن ازین قسم اگر چه
 معمول زمانه پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم و خلفا را شدین نبوده
 لیکن چون این طریقه قبیحی ندارد اگر کسی بعمل آید پاک نیست بلکه ناپاک است
 بر فائده برای احیاء اموات طرفی از استحباب استحسان آن است
 و نیز ازینجا مقصر میشود که نمودن امری از امور خیر در زمان آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم و خلفای راشدین موجب عدم جواز و کراهت
 و بدعت سیه بود بشرع نیست و این فائده مبنی بر بیان قول امام شافعی
 علیه الرحمه است که گفتار امام نووی و غیره علمائے فیه است که هر امر
 مستحدث که مخالف قواعد شرعی نباشد آن اگر استحسانات و

و برعات سینه است لهذا اجتماع مردم خواه بر روز ولادت یا وفات
 بآرتکاب امور ممنوعه شرعیه البته بدعت سینه و ناجانز خواهد بود که باین
 صورت مخالف قواعد شرعیست و دوم آنکه تعیین روز و ماه برای
 مولود بشریف و اجتماع مردم بکجا در ماه ربیع الاول و همچنان برای انقضاء
 مجلس ذکر شهادت امام حسین علیه السلام در ماه محرم روز عاشورا یا غیر
 آن و شنیدن سلام و مرثیه مشروع و گریه و بجا بر حال شهید ای که بلا جانزود
 است سوم آنکه عید گرفتن بر روز ولادت یا وفات بنی یا غیر آن عباد
 از اجتماع مردم بآرتکاب مخطورات شرعیست و آن البته ممنوع و همین
 معنی روز تولد و وفات بنی را عید قرار نداده اند گفتن صحیح است نه عید
 اجتماع مردم در آن روز و تولد و وفات قرآن و ذکر احادیث و خواندن و
 تقسیم طعام یا شربنی بعد فاتحه بجا ضرب مجلس که این امر حسن و خوب
 ثوابست چهارم آنکه زمان اگر چه سیال غیر فارست لیکن چون تقدیر
 زمان از شب و روز و ماه و سالست و هر یکی از اینها شرعاً و عرفاً دور
 مقررست که بعد انقضای یک دوره دوره دیگر شروع میگردد و لهذا انتظار
 اعاده این ادوار را تقضیه هر دوره را حکم اتحاد و تظیرش داده میشود

و بهین حساب رمضان شهر صوم و ذکویه شهر رجب و پنجین شهر و دیگر مثل
 ربیع الاول شهر ولادت و وفات سرور کائنات صلی الله علیه و سلم و غیر
 در هر سال محسوبست و بهین اعتبارست در شرح صوم عاشورا صوم
 دو شب و آیام بعضی و صوم عرفه و دیگر امیر شریع که منوط و مربوط
 بنحسین و تخصیص روز یا ماه یا سال است بچشم آنکه با وجودیکه جواز استحباب
 اجتماع مردم بر روز عرس اهدای ثواب از خواندن قرآن و اطعام طعام
 و تقسیم شیرینی با قوال علماستند که خودش صاحب تحفه و مولانا شاه
 ولی الله و مولانا شاه عبدالرحیم جمله آنها با ثبات رسید حاصله شگانه
 بهم مویدا اینست که در چنین روز اجتماع ارواح دوستان در عالم برزخ هم
 میشود پس ابداد بدعا و ختم و طعام بدعتی مباحست و و تهنیت ندارد
 کما مر التضرع بهذا التعمین من مولانا رفیع الدین و تضرع مولانای
 مدوح موقوف نیست دیگر بزرگان مثل شیخ عبدالحق محدث دهلوی
 و غیر آن نیز بهین راه رفته اند و حکم اتحاد نظیر در دوره ماه و سال در عبادتیکه
 سابق از رساله سیوطی منقول شد نیز مستغناست بلکه مذموب جمیع
 علمای سلف همینست والا اعتبار اکثری از احکام شریع که تخصیص

بعضی از آنها آنجا که زشت از دست خواهد رفت از نجابی شایسته
 و بی غایت تصلف معروض نبوت میرسد که احاده شادی میلاد و شرف
 آنحضرت علیه الصلوة والسلام هر سال در ماه ربیع الاول مثل احاده
 صنوم عاشورا و صوم دوشنبه از امور تحسنة و مستحبة است پس بعضی
 از بی ادبان حق ناشناس که احاده مجلس میلاد و شرف را در ماه
 ربیع الاول تشبیه بچشم کنه داده روی بیاصل ایچو نام اعمال خود
 شان سیاه ساخته اند کمال سارت و اب پداخته اند و از بین کمال
 دریده و بین دور نیست که رفته رفته تقییل حجر اسود و طواف خانه کعبه را
 پوجا بنویمان و دهنادرها و گویند نفوذ بالمد من ملک الهوات
 و الکفرات و نفوذ بانیکه تقییل حجر اسود و طواف خانه کعبه چون با ثور
 از قول و فعل شاعری نقص بآن نمیتوان کرد و دعوت بانیکه احاده
 شادی میلاد و شرف نیز مستفاد است بتبطل از قول و فعل شاعری
 نمیدانی که شکر آن نعمت نجات حضرت موسی علیه السلام از دست
 فرعون و روز ولادت آنحضرت علیه الصلوة و التحية که مناط احاده صوم
 عاشورا و صوم دوشنبه است همان مناط احاده شادی میلاد و شرف

بعضی از احادیثی که

در ماه ذی قعدة الاول موجود است بلکه انعقاد مجلس میلاد شریف چون متضمن
 اشاعت و نشر فضائل و معجزات آنحضرت علیه الصلوة و الزکات و
 التسلیمات الوافیات باشد که از نعمت وجود و باجود است استحسان
 و استحباب آن بیایه و ترازی استحسان استحباب صوم و دو شنبه و نظائر
 آن خواهد بود و کبریات و مراتب گذشت که حدوث آنطور حسنه و دینه بعد از
 قرون نیکه قانع و استحسان نمیتواند شد و معجزات هرگاه از بیخارج این حیه
 و کبر و ولادت با کرامت و قرون اول و سماع آنحضرت علیه الصلوة و
 التحیه و دعا های خیر برای ذاکر معروض ثبوت میرسد باز عاده این
 تقریر مجروح و مقبول است که منتهی خیرات و معدن حسناست نشینیم
 کهنیا و ادن بی تکلف باب پنجم بر روی خود گذارندست علامه شنبیه
 در اعمال و افعال با فرق ضالّه مطلقا ممنوع شرعی نیست و الا اگر کسی
 از اعمال و عینی که خالی از فی الجمله است یا بهیستند جائز نباشند
 بلکه مراد از تشبیه ممنوع مشابهت و از مردم است و نیز منظور فاعل
 فعل قصد است یا آن امر ممنوع باشد و اینکه گفتیم صریح و کتب
 متعدده است چنانچه در درختار ذیل باب باغیض الصلوة و ما کفر فیها

19

لم يفت على عهد الرضا عليه السلام
واقف من بيت ذي القربى
كان النبي صلى الله عليه
شذوذهم من التذليل
ولكن المسكون ثم ما جبريل
الفرق فخر الجبر

فانضوا بالحق
على السلاطين والسياسين
بنتقريب

صلی الله علیه وسلم تشبیه اهل الکتاب مع کوفهم کفار افاطیر
 کون من سنن الانبیاء السابقین مع انه لو توین مرتقایین هم
 فی جمیع الاضال فکیف بالسنة التي علمت سنيتها النبينا
 صلی الله علیه وسلم فی حقنا مع انا لا نخفی تشبیه الفرق
 الضالة بل التفقت الموافقة ثوانه صلی الله وسلم ترکوا
 ووافق المشرکین مع انهم اسوء حالا من اهل الکتاب لما علم
 کون التفریق من سنن ابراهیم علیه السلام انتهى
 پس از تصریح صاحب در مختار که ما خود از بجهت تغییر فصیح با شایسته
 که تشبیه اتعافی با فرق ضال و فطی که آن فعل منوهم شرعی باشد محذور
 ندارد و آنچه از تحقیق مولف تویر المعینین ستفادست برای اثبات حق
 و اسکات منکر و نقض کانی است که بسند حدیث نفی غیر از خصوص
 اختیار تفریق شرک با سید که آنحضرت صلی الله علیه وسلم ظهور آید
 چه جاتی شایسته با اهل کتاب باشد شایسته باشد که منجم بالاتی شایسته
 پس شایسته اتعافی با جهم کینه که داعی بران نکرار شادی میلاد لعین
 در هر سال است و پس هرگز محذور شرعی نمی تواند شد یعنی منی که هرگاه

تفریق بوی سر یا وجودیکه مشابیهت با مشرکین داشت نظر بر یک از
 ابراهیم علیه السلام است اختیار شارع لغا و پس تکرار شادی میلاد و مشرک
 که مستند بسباع و سند بقبل فعل شارع از تکرار صوم یوم دوشنبه
 و صوم عاشورا و تکرار حقیقه است بطریق اولی اختیار باریاب اسلام و
 ایمان خواهد افتاد و چنانکه قصد شارع از تفریق مذکور مشابیهت با مشرکین
 و مشرکین نبوده بلکه منظور نظر باریاب از حفظ اتباع سنت ابراهیمی بود
 همچنان مقصود با شرین تکرار شادی میلاد شریف تشبیه با جمعی که
 بلکه پیش نظر اینها اتباع قول و فعل شارع از تکرار صوم دوشنبه و غیر
 آنست پس اختیار این تکرار البته امر بحسن و مأمور شرعی باشد پس چون
 تکرار مشروع با بیش مشابیهت جمعی که کمال ادبی و نبی داشت
 پوشیده نماند که اینقدر اطناب کلام درین مقام اگر چه شایسته تأمل و
 در شرح کلام صاحب تفسیر داشته باشد لیکن جهت اسلامی گذاشت
 که این مرحله را چنانکه باید طی ناکرده سخن را ناتمام گذارم حالاً باز رجوع
 باصل کلام نموده بگویم که از تحقیق و تنقیح ماسبق معلوم شد که مقصود صاحب
 از عبارت نوع باز و هم که منقول است فقط تشیع بر او نام شیعیه است

بدعات شیعه است چنانکه بگویند که اشال متجدده را یک چیز بعینه است
 و این وجهی ضعیف العقولان غلبه دارد فقط و مراد از آن شیعه
 چنانکه تصریح می کنند که اکثر شیعه در عادت خود و نه یک بر خیال اند
 شلا زو عا شور اور بهر سال که بنیاد هزار و شهاب و حضرت امام
 حسین رضی الله عنه گمان برند و احکام ماقم و نوحه و شبون
 گویند زاری فغان و بغیر اینی آغاز نهند تا آخر زیرا که ازین کلام
 صاف می تراود که شیعه روز عاشورا را که بهر سال می آید بعینه روز
 شهاب و امام حسین علیه السلام گمان برده بدعات مذکور بعمل آید
 و میدانند که گویند امام مدوح در همین روز و همین وقت شهید شدند پس
 مدار شیعه بر کسان عینیت این روز عاشورا با آن روز عاشورا و آنجا
 بدعات شیعه مذکوره است و این گمان البته منافات شیخ شرعی و محلی
 است چه مبنای او و اریلی و نهاری و جمعی ایامی شهر می جوی
 اعتبار مالکیت فکری را بنظر است نگان عینیت صرفه که از اخلاط
 و جمعی نه اختراع بدعات شیعه که از تعلیقات طبیعی است از اینجا باید دانست
 که بودن مان سرستیاغ غیر فار و عدم ثبات و قرار او و احاطه نمود

محال بر کسانی دارد میشود که قائل بحسبیت حقیقی زمان مضی از زمان حال
 باشند زیرا که قائل تعارض حقیقی در اجزای زمان بوده برای جری
 احکام مشروع و اعتبار اتحاد نظیر با نظیر می کنند و از شواهد این محسوس
 آنچه صاحب تفسیر خودش از تفسیر درمنثور معروض استناد نقل کرده که
 آنحضرت در سهر سال بمقابر میرفت و دعا مغفرت اهل قبور می نمود
 و از عبارتی که در جواب سوال از مولانا رفیع الدین معروض نقل آمد شمس
 علی مصطفی السمار حکم اتحاد با نظیر میدرخشد و نیز از عبارات اعتباریه و همع
 که بحلی بحلیه نقل گردیده تا رسیدن جنسی کالتقر فی لمیلة البدر ساطع و لامع
 و اگر اضافه بر مذکور است سابقه مطلقه است ملاحظه رود که صاحب تفسیر
 در تفسیر فتح الباری ذیل سوره الحاقه در تفسیر ایام خالی می نویسد
 یعنی در روزهای که نشسته یا روزهای که ایستاده و شریخی نبوده و
 آن روزها روز ماه رمضان است و دیگر ایام صیام سنون مثل ایام
 بیض و عرفه و ذیحجه و روز عاشورا و روز دوشنبه و پنجشنبه و روز
 شب برات و غیر ذلک انتهی و این عبارت چنانکه
 می بینی از فرش تا عرش منبسطی بآلست که

روزه روز عاشورا و روزه دوشنبه و چپتن پنجشنبه و
 روز شب براء مثل ایام یحیی و عیسی و ذی حجه از جمله
 صیام سنون است و تفرقه که در عبارت تحفه میانه روزه
 عیدین و عاشورا از شکر گزار می نعمت متجدده سال بهان
 یعنی ادای روزه رمضان و ادای حج خانه کعبه است فقط در
 عیدین جاریست نه غیر آن و هرگاه صوم دوشنبه و پنجشنبه
 عاشورا در صیام سنون محسوب گشت این تفرقه از میان
 برخاست که درین روز با چه جای تجد و نعمت حقیقه خیرای تجد و ات
 و تغییرات آسمانی چنانکه در روز و هر جا نیست نیز متصور است
 مع هذا حکم به روزه دوشنبه برای تاوید شکر نعمت ولادت و غیر آن
 و بر روزه عاشورا برای شادی نجات حضرت موسی و غرق فرعون
 شرف نفاذ از شارع یافته بلکه شارع خود بنفس نفیس همواره ملتمز
 روزه دوشنبه مانده و بلال را وصیت باین روزه فرموده و یک
 سال پیش صوم عاشورا شده بدگران حکم نموده آری تعید بعید با حکم
 و عید روز و عید غدیر البیته یعنی بر وجه فاسدست و مخالف مذکور

اهل سنت و جماعت و آنچه مرقوم است که از اینجا معلوم شد که روز
 نزول آیه البقرة اُحکمت لکم دینکم و اینها از مسامحات علمای
 زیرا که تفرقه در روز نزول و محی و شب معراج و عید فطر و عید نحر از
 تجدد و نعمت برسان و عدم آن مسلم لیکن روز نزول آیه البقرة اُحکمت
 لکم دینکم و در دائرة نفی عید گنجدین نمیتواند که از روایت بخاری
 و تصریح شارحین ثابت است که روز نزول آیه میسوره عید گرفته شد
 در بخاری ذیل باب زیادة الایان و نقصان مرویت عن عمر
 بن الخطاب رضی الله عنه ان جلا من اليهود قال یا امیر المؤمنین
 آیت فی کتابکم تقرؤننا لو علینا معشر اليهود زلت لا تخذنا ذلک الیوم عیدا
 قال ای آیت قال الیوم اکملت لکم دینکم و اتممت
 علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دینا قال عمر قد
 عرفنا ذلک الیوم و المكان الذی زلت فیہ علی النبی صلی الله علیه
 و سلم و هو قائم بعزقه لایوم الحجة انتهی شیخ الاسلام در ترجمه این حدیث
 نوشته بدینست که روزی از یهود که نام قوم موسی علیه السلام است گفت عمر را
 یا امیر المؤمنین ای آیت است که در کتاب شما که میخوانید از اگر بیاورید و بیرون بیاورید

بر آنکه بیکر فتم مار و زوزل اعیاد که تعظیم میکردیم از خوشی میسودیم و در آن
 هر سال حجیت عظمت و بزرگی آنچه حاصل شده است در آن نماز مشهوده است
 و این تمام نعمت ازین آنکه گویند قائل کعب جبار بود پیش از آنکه اسلام آورد
 عمر کلام آیت است آن گفت نرفتم ایلیوم اکملت لکم دینکم و اینچنین
 کامل کردیم شما را دین شما از جمله آنچه محتاج بودید شما در صلاح معاش و معانیس
 قواعد عقائد و تهید اصول شرائع با توفیق قوانین اجتهاد و تمام کردیم بر شماست
 خود را که ابتدا با ما میزد کوره است و راضی شدیم و اختیار کردیم بر شما اسلام
 که ملت خفیه سهل است از روی مین بودن پس گفت عمر در جواب یهودی
 بجهت حق استیم آن روز را و آن حاجی آنکه نازل شده بود این آنکه در آن زمان بکان
 پیغمبر مصلی الله علیه و سلم بجالی که آنحضرت استاده بود بعرفه روز و معنی
 در عرفات چه وقوف روز عرفه معروفست بعرفات یعنی فراموش نکردیم
 زمان بکان نزول بلکه حال قیام را که در آن وقت بود روز جمعه و روز
 عرفه هر دو روز عید است چنانچه در روایت دیگر صریح آمده پس یک عید
 چه باشد و عید گرفته ایم یا آنکه بگرفتیم عید جدید حاجت نداریم از
 سابق و روز عید بود که جمعه و عرفه است و زیادت بیان بکان در جواب

یا برای اعتبار روز عرفه است در برابر روز جمعه اشاره است باینکه محفل کائنات
 که در آن نازل شده نیز مد نظر داریم و تعظیم می می پردازیم چه جای نترسنا
 و بختی که مراد آن باشد چنانچه کرمانی گفته چون صحبت پوسته ذوال
 آیه بعد عصر بود و عید تحقق نمیشود مگر از اول شهر لاجرم روز نیده را عید
 گرفتیم انتهی و در تفسیر جاری شرح صحیح بخاری مرقوم است قد عرفنا ذلک
 الیوم یعنی آنخدا ذلک الیوم عید او کند آنخدا مسکن زو لها عملا اعظم
 ارکان الدین و مباح و محکم کان وقت زو لها آخر یوم عرفه و قد
 جل العذبه عید انتهی و همچنین است در دیگر شروح بخاری اگر باستیقا
 نقل عبارات شروع که شصت عید گرفتن روز ذوال آیه مذکوره است و این
 کلام بطول انجا پس از اینجا معلوم متیقن شد که روز مذکور عید گرفته شد
 و اگر از عید تعظیم و تکریم آن روز و تا وید مراسم تهیت و سرور و احتیاج
 مسلمانان منضم شروع مراد دارند و عید گرفتن روز ذوال محی و شمس علی
 بلکه روز ولادت بنی خاتمه روز ولادت با کرامت حضرت سالت علیه الصلو
 و التحیه هیچ مضائق نیست که ما احتی درین باب از شارع مانور و نقول
 نکر دیده و اگر مراد از آن اجتماع مردم و ارتکاب بدعات شنیعه و آن

قبیحه است پس البته عید گرفتن آن روزها ممنوع و غیر مشروع خواهد بود و
 آنچه از منسوخیت صوم عاشورا که سال اول بموافقت یهود آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بجا آورده بودند نوشتند نیز محمول بر ما
 میتوان کرد چه اگر مراد ازین منسوخیت فرضیت صوم روزه مذکور
 است پس البته صحیح و مسلم لیکن این منافی سیاق کلام
 است که فرضیت صوم عاشورا بمنی بر وجه مذکور نبوده تا منسوخیت
 آن دفع و بهم مذکور دیگر و بلکه منسوخیت فرضیت آن صوم لغزیت
 صیام رمضانست چنانکه بایش باید و اگر مراد از منسوخیت
 صوم مذکور منسوخیت آن صوم است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 برای تادیبه شکر نجابت حضرت موسی علیه السلام بموافقت یهود
 در مدینه یکسال داشتند و دیگران حکم فرمودند و در سال آنیده قاتل
 یافتند و همین منی مقتضای سیاق کلام است پس خبر سکوت
 دیگر چه باید کرد که خودشان در تفسیر ایام خالیه قائل منسوخیت
 این صوم بوده اند نه منسوخیت آن پس حکم به نسخ فرضیت
 این روزه سنتی چگونه صحیح باشد معهود مذکور

رساله ثابت من السنه از ابن عباس رضی الله عنهما
 مرویت قال قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم
 المدينة فرأى اليهود يصوم عاشورا فقال ما هذا
 قالوا يوم صالح انجا الله فيه موسى وبني اسرائيل
 من عدوهم فصامه فقال انا الحق بموسى منكم فصامه
 واعرصيا موقى رواية فقال لهم ما هذا اليوم الذي
 تصومونه قالوا هذا يوم عظيم انجا الله فيه موسى
 قومه وغرق فيه فرعون وقومهم فصامه موسى
 شكرا فحن يصومه تعظيما له اخرج البخاري ومسلم
 انتهى ووافق ابن روايت ست انجا امولانا ربيع الدين جواب
 سائلي ان تحبين يوم رزوفات وعمران ووجود ولدان سيال غبر قاصد
 اين صوم نوشته اند و قد مر نقله و پیشتر از بن ابن روايت از رساله
 ملا علی قاری نیز منقولست و دیگر علما هم این قصه روايت کرده اند
 پس این احتمال بهم تحمل صحت نمیتواند شد مگر اینکه گفته شود که مراد از
 منسوخیت صوم عاشورا همان احتمال اول است و آن صحیح چنانکه

در کتب جمیع معسرست که فرضیت صوم عاشورا قبل از فرضیت صیام
 رمضان بود و همین که روزه رمضان فرض شد فرضیت صوم عاشورا
 منسوخ گردید و در رساله ما ثبت است از جانب الاصول منقول است
 عَنْ حَاتِّشَه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ حَاشُورَ الصِّيَامِ قَبْلَ
 رَمَضَانَ فَلَمَّا نَزَلَ مَضَانُ كَانَ مِنْ شَاءِ صَامٍ وَمِنْ شَاءِ فُطْرٍ
 وَفِي رَوَايَةٍ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ
 نَبِيَّامِ حَاشُورِ الْحَدِيثِ وَفِي أُخْرَى قَالَتْ كَانَ نَوَاصِيصُ
 حَاشُورِ قَبْلَ أَنْ يُفْرَضَ مَضَانُ وَكَانَ يَوْمَاسْتَرْفِيهِ الْكُفَّةُ
 قَالَتْ فَلَمَّا فُضِرَ مَضَانُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 مِنْ شَاءِ أَنْ يَصُومَ فَلْيَصُمْ مِنْ شَاءِ ابْنِ لَهْ يَبْرَكَهُ أَنْتَهَى وَعَلَى غَا
 الْقِيَّاسِ فِي أَحَادِيثٍ وَبِكُلِّ مِمَّا وَافَقَ إِنْ رَوَيْتَ آدَمَهُ وَتَفْصِيْلَهُ لِعَزِزِ
 ذِي نَفْسٍ كَمَا كَتَبَ عَلَيَّ الْإِسْلَامُ مِنْ قَبْلِكُمْ مِمَّا نُسِيتُمْ أَنْ تَكُونُوا مِنْ بَيْنِ مَنْ
 وَبَرِيئُونَ مِنْ حَاشُورِ وَبِهِ فَوْزٌ شَبَّهَ أَرْفَهَةَ آتَمِي نَبِيَّاتُ تَبِيعَ أَشَاءِ مَعْلُومٌ بِمَا كُنْتُمْ عَا
 بِمِمْ حَوْلِ ابْنِ عَالِيَّةٍ بِوَدَّ أَنْخَضَرَتْ عَلَيَّ عَلَيْهِ سَلَامٌ بِأَشْرَحَ مِنْ شَاءِ فَوْزِ
 وَمَضَانُ مِنْ شَاءِ غَرَبَتْ أَنْ تَنْفَخَ شَاءَ ابْنِ حَاتِّشَهَ وَبِهَا أَنْ تَنْفَخَ بَاتِي سَتَ حَاتِّشَهَ

از فتاویٰ حاوید منقول از جامع الاصول ظاهرست بمقتضای
 مذکور بنحیه و کتب اصولیه تخصیص این مسئله بجا می آید و مذکور
 بالجملة بنور این مقام خالی از غایله تردیدست که از قبیح کتب حدیث
 مستفاد میشود که قصه صوم یهود که در مدینه بوقوع آمد بعد از
 رمضان منسوخیت صوم یوم عاشورا است آنحضرت در بیان
 خلال ماه ربیع الاول وفات یافتند و بصوم یوم محرم که بشرط
 حیات اراوه آن سال قابل میشدند موفق نشدند و ازینجا
 که صوم عاشورا سنت توفی فعلی بود و بوده است و صوم یوم
 محرم را فقط سنت قوی میگویند و چون این صوم عاشورا قابلیت
 نسخ ندارد پس باین صوم بر مجرود هم نمیتوان گذشت حال آنکه
 در کتب جمیع موجود است که روز عاشورا کفار گناهان یکسال
 متقدم است چنانچه در رساله ماثبت من السنه نوشته و عن
 ابی قتاده ان النبی صلی الله علیه و سلم قال صیام یوم عاشورا
 انی احسب الله ان یکفر السنه التي قبله اخرجه الترمذی
 انتهای قصه مختصر عبارت از تحفه درین مقام مجتمل التاویل و

و مصروف عن الظاهر است استغناء و تنکیر بن اعمال حسنه مثل عمل
مولود پیش رو عرش شایخ کرم بآن صحیح و درست تواند شد
علاوه مقدمه مسلمة عقلی و عیشت که قول مقارن فعل و عمل اقوی
افضل و اولی از مجرد قول است پس محج قول موافق ظاهر عبارت تحفه
صلاحیت معیار صبه قول فعل صاحب تحفه و بزرگانیش که سابق منقول
شد ندارد و قول این چاب که کلیه طروده مذکوره بالا انعقاد و مجلس
مولود بهیئت کنونیة ملقنه موقته انهم سابق با بیانات مسکته ظاهر
و ضحوة مناظر مکرات و مرات بمین بین که امر و می که از قاعده کلیه
مطروده قرار داده منوع و مردود است یرا که بعضی از امور دینی
که در عهد آنحضرت صلی الله علیه و سلم از قوه بالفعل نایده در عهد خلفای
رشدین ضوان الله علیهم اجمعین جلوه ظهور یافته بعضی از آن عهد
خلیفه اول و بعضی از آن عهد خلیفه ثانی و بعضی در عهد خلیفه ثالث
چنانکه بیانش رفت و بعضی از آن زمان خلفاء اربعه هم رنگ وجود
نگرفته در زمان تابعین بوجع آمده علی هذا القیاس زفته کار متواتر
مسلمین و نویت مستحسنا متاخرین رسید و هرگاه متواتر

مسلمین اجبالات تابع گردید پس اگر استحقاق احسان و
 مجلس مولو بهیئت کذائیه مذکوره سابق ترقی کرده قابل بوجوب
 اولی و حسن اخلاص بود لهذا بعضی از اکابر برین یقین قیام میگام که
 ولادت آنحضرت علیه الصلوٰۃ والسلام واجب شسته اند و اگر
 مسلمانی حال عدای دین اسلام درین و زمان که بهر کوی و برزن
 فضائل پیغمبر خود برآید و سجد و ترغیب مردم میکنند بدین جهت
 است که ملا حظ نمایند بقا و مجلس مولو و پیشتر که موجب شرف و
 و معجزات سر کائنات علیه الصلوٰۃ و التحیات در ماه ربیع الاول
 بلکه در هر ماه فرماده خود را لازم واجب اند و چون بسبب حجاب
 شرع امثال توارث مسلمین امثال شرع و انکار آن انکار آن باشد
 پس حسن اطاعت موافقه الامر و تمجید مخالفت بمعارضه بالقلب
 البته در مقام صادق آید و توهم که است و بدعت و عملی که کار
 از استحقاق بوجوب بدین هرگز نمیتوان کرد و قول بدین سخن وقت
 ذکر ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز لا اصل له است انچه
 برناظر اهل بصیرت و منصف جمعا خبرت بستره خواهد بود که قیام

آری و شن کردن چنان باده از حاجت مکره است آن چه معمول
 در مجالس بود و شکر نیست بقدر حاجت البته مشروع و معمول
 و معلوم نیست که در حق ضارقت و بل شمع که در چنین یقین شرب
 معمول پیش نظر قبول علمای فحولست میگوید و درین واسطه
 را که است یا باحتیاط پوید و اتصال قرآن از طعمه شرب و تقو
 و ملبوسات با وجود تعقید تعیین من و ماه و التزام قیوات مشرب و
 مروج نیز شایسته از که است بدعت ندارد بلکه بر مسلم منصف از حسن
 و تحب میاید و قد سبق باینه قدر بر و اذا بلغ کله اطمینا
 الی هذا النصائب فلنختم بحمد لله العزیز العظیم
 الوهاب والصلوة والسلام علی من اوتی
 الحکمة وفضل الخطاب لله
 اعلم بالصواب

علی بن ابی طالب علیه السلام
 در بیان این که در مجلس شرب و تقوی
 و ملبوسات با وجود تعقید تعیین من و ماه و التزام قیوات مشرب و
 مروج نیز شایسته از که است بدعت ندارد بلکه بر مسلم منصف از حسن
 و تحب میاید و قد سبق باینه قدر بر و اذا بلغ کله اطمینا
 الی هذا النصائب فلنختم بحمد لله العزیز العظیم
 الوهاب والصلوة والسلام علی من اوتی
 الحکمة وفضل الخطاب لله
 اعلم بالصواب

هذه صورة ما كتبه البارء الاوحد
المبشر الشريف عبد الله الحسين
البحراني لا فضل الله فانه متفر
على هذه الرسالة لقد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ان اشبع الكلام وشبع جلع القلام من حد الملك
العلام بارى البراي والاناام + لتحسين البداية والنخام + و
اعظم قربات تزام من نزوع عن الصعود والقيام +
وقال من ان ^{تقضي} ^{تقضي} او قضاام + سمحه على ما بدأنا شرائع
الاستلام + واراننا سبل السلام + بما بعث فيها النبي الامم
امثل المسلمين في المشابهة والوسام + سيئد لادوم ماله العثر
والوام + اول من خلق ومن نعت من الاجام + واول
من قرع باب الجنة لدى الاقام + فصن لنا خاتم الرسالة
ولفصنها خاتام + المكن المتع القسم في القسام + العديم

المنظار واللبام^{١٢} + فيما جئ من المزايا العظام + وما ندرسه
 من الندايا الفخام^{١٣} + الذي وجدته بوجوده لا كوان فضلائه
 حام وسام + وقشفت بولادته الليالي والايام + ولا يزال
 مولده متشرفا بالمشرف والاكرام + ينحني لآشين عن اهتية الاشام^{١٤}
 ومفسس النفوس اولى الالهواء والاثام + عن هواء الهواوية و
 الاثام + الاسي المراسي للاساسة العصاة والعصام + المباح
 المباح عند احد حين قيام لقيام + حامى للبتة من يوم يسا^{١٥}
 جميع جميعا من عموم الالذام^{١٦} + واشفع لشفيع^{١٧} لحريرم الكبار
 احسام + عطر اشد ترتبه وتورات كل من غتمى اليه من لاحفاد^{١٨}
 والندام + يعرف شدي من الصلوة والسلام + ما فاحت فواح^{١٩}
 الزبد والكشام + وما تشمت المشوم المشام + وبعده فالمعروف من
 على فؤادى المزايا المراكبة من اصحاب الافهام + واولى المزايا الذائبة
 من ارباب الافهام + ان ربيط من الجملة لللبام + وشرفته
 من السفلة القدام + الذين سموا انفسهم العلماء وليس لهم عظام^{٢٠}
 لا يعلمون حتى معنى القدرة والالوية اختتام + بقوا بغيره لا

و الاغوام + و طغوا طغيان غير لما لحام + فنفخوا ان يعيدوا في عهد
 الاعلام + و يشاء اليهم بالبنام + فحالفوا فيما لا خلاف فيه من
 الاسلاف الى الاخلاف الكرام + طناً بينهم انهم يعيدون لا كما
 في الانبياء الشبهام + تحسبان اكثرهم يسمعون ^{النفوذ} و يعقلون ان
 هم الاكلا لانعام + و سوف يعلمون حين يرون لعذاب كيف
 اضلوا الامام + زين الهم الشيطان عما لهم فصدى عن السبيل
 فهم لا يتبدون بالتفيسم الاعلام + بل يضلون و يضلون اضلا
 الشبهام + ظلم جابل و هموا بما بدا لهم الا و امام + و اتبعوا الهوى
 قوم قد ضلوا من قبل و ضلوا كثير من العوام + فاذا بدت فحشيتهم
 و غتر بعزهم الغيām + و تبدى شمل المسلمين و تبدى عنهم انحصار
 انتهض قوم مستقيمون الى القيوم القيام + مقومون للدين
 القويم على منوال القوام + الذين لا يؤمنون قوام + و لشانه قيام
 يقيمون و يقيمون لا يقيمون بهذا القيام + فروا و اروهم و ا
 لا يرد عليه و مراب طعام + و حوهم اوحا حوهم بكل حج تقام
 و صطروا اصولهم الميثية ^{الاصطرام} + بيراع كالصارم

وحين معاينة من صين أو شام + فمن أثر اثره ثمر الماترة
 خطام + ومن أخذ أخذه يعرف في العرفاء العظام + منقولاته
 نقله معقنة إلى اشرع المنعام + وهو شيد اركانها بالمعقولات
 احسن العيشة ووالاحكام + يري المعقولات محسوسات ان انهام
 فيرى مناظره كلها مناظره حقيقيا ميكنها بالافهام + زان علمه تقاه
 حكمه داه كاترين الوسام + اسلي والنجاد + وفاق اوكيا لافاق
 فواق وكاف على القم التمام + كما اري على الزبايين برود انعام +
 يلزم الى الحق حق الالزام + ويلزم للبصايع بالمنطق والكلام +
 يعلم من سمعون مواعظ ان ابن صموني عنده كهام + وضافة
 الى ما غلب الى ابن المراجعة زرع واتهام + هو العلامة البحر الطمطم +
 المتقول المنفصال المنعام + البكر البحر الهام + الاريب اللبيب القمطم +
 الحصى الصفي انهام + انحفى القمطم العلمام + الحمد الحمد القمطم +
 ذو شرف والمجد القمطم + الذي الزكي الكرام مولانا مولانا
 استاذنا وستاذ الاعلام + المولوي محمد سلامة الله
 لا زال كما سيمه تراكما منسجما شدة الانجم + الى يوم تشقق

من نظم في اشهر النظم

العالم الذي يتجلى في
 بالانقضاء

السما والنعام + فاجاد باجاد من الدر لنظام + و
 با شمع الكلام + لاثبات المولد والقيام ما قد تبين به
 تبين النور عن الظلام + فمن كفر بالطاغوت يومن به فقد
 بالعودة الوثقى ليس لها انفصام + زهر الحق زهور الازهر في ربيع
 بلا جهام + بل ظهر طوره الضحا في ضحى يوم لم يبعث النعام + عباراته
 الفصاح فصاح لعقائد الاسلام + و اشاراته لفصاح فضاح
 لكائده لطعام + فمتى نجد ما بعده فلا يام + عاوده بنجد اكل بنجد
 عيام + كيف ومن يغني الحق بالوجود والغرام + ومن يغني الحق بالوجد
 والغرام يستبدل الضليل الى سبيل السلام ويستشفى العليل من الداء العقام
 بيدانه من ياد با ضرب على سمعه ختام + كانه هم طبع على صاحبه صام
 قضايه لا اولئك لغاوين قواصم + ولا صولم الكافيه بهام
 وصراط + وتلاوم كلماته كلم واكلام + لمن استخرج الفساد في
 دين الاسلام + وما سرت فيه من الجمله والكلام + لجوارح من جرح
 في الدين جوارح وكلام + اقلامه قناديهام او بيض هذام +
 فتمضي مضاهيه لسطام + تصطرم بها الكبد ولهم وايودام + وتخرج

۱۲۵

وَقُلْتُ مُوَخَّاتًا

ففتش الاوار على الوري في سبالي
 نار الجوى سفتشيتنى يو وادنى
 لوم اللو اتم مضرم مضرمى
 ان الهوى لا يتركن بلام
 اونا اصابتة عيون دساي
 وفرد عن جابل الا حلام

ويل لعينيه همت سبحان
روح الهوى هم النوى قد بينى
تقريع عذال شمع لوعتى
يا لاحى الصب الهوى لا تلح
ولطالما اشجى الملووم لومعه
فيونما البشوى لقمع من رنا

الاصحاح الثاني

تصمى تصبى من قصب ينفره
 طرف الطبى مضاهة مثل الطبى
 اما الضفار كالافاعى لسعة
 بالافاعى ان سليمان تسحق
 يا بارك الله المام نقد حوت
 فاحذ بدو حوله سى بالة
 او عارض البيض ^{مثل عقبة}
 لابل من اشباع الكلام سلال
 هذا الذى يربى على ^{بافاف النقة} النقا
 قوسامة الاوسام ظن بل
 بيضاوة من عين محورة
 سى سطرنا هت على الرحان
 وبياضه عين اسطور كفرق
 او ذاك طرف العين مشفى غا
 ويعمل من ضل سبيل عن البو

طورا بطرف تارة بلعام
 ونفوذ الاكباد مثل سها
 بعد الجمن قاتل يسام
 فليعلمها لا يرتجى ^{سندية} السلام
 قمر التام تلك ليل تام
 اذا حذقت كالكر بالاسلام
 فلفه تصور بجارض وطلام
 سودى الصفحات مثل خام
 برشاقة ووسامة وقسام
 ووسامة سيقى على الايام
 وسواده من مقلة اللوام
 فوق اخذ ووصف الاوسام
 الحورار يومض فى الدجى انطلام
 ونفايحى عن صمته الاستقام
 وقد نهوى فى ماثم واثام

ونقاطه المسكيتة السوداء في
 اما الدوائر والثرات بلاغة
 كلامه في الدوائر والثرات
 عرف الشذوي يفوح نكهته
 والسبح من مسك الغزال طاهر
 باقداست فذك غوطيت
 خير الورى سمي السماع الى اسما
 سحر المدي لم يجد في الصنم
 ما وى في المدي وى الصد
 مغنى لغاية يميحه العصاة
 فطام شمل العالمين محمد
 صلى عليه وآله رب الورى
 المدي لنا وية المسكر ربه
 فبذكره فاحت فاح في الورى
 الا اعدى فعدت به بالولته

بيضاء في حد الوسيم كشم
 وفصاحة قد فصحت بمرام
 الغاوى الذي هو مكر الا ويا
 جعل الميراث من فروع بشام
 مما وراق الياسمين الناس
 من نشر ذكر السيد للنعام
 ا على الذرى ليلاسرى مبنام
 برضا به الاحلى وعذب بنام
 مولى البرية عصمة الانام
 يميحه عن مغرم وعشام
 شتات نظم الكفر خير نظام
 واشاعة تسليم بالاعظام
 ايرسى درود تحية وسلام
 من سمها تشفيه عند مقام
 اما الطيب للحجلان سحر حام

فذكر الولادة خيرة الاذكار اذ
تعيينه في شهر مولد بدا
كثرة الزمان كثير غاوا منكم
سدد مرصفتهم قد صرفت
فيمنه بلغ الكلام بمبلغ
ان الذي قد كان يذكر ذكره
حقته له من على الالقي
به في سهام والقابض
جبي المؤلف بالوعى بقلامة
اشدت مرتجلا عام ختام

قد يتبع المذكور في الأكرام
من صومه الاثنين أي صيام
عما هو البشري عن الأعلام
الدر النظيم الربر أي نظام
هو شتى التحقيق والأفهام
اضحى بالصمت بالأفهام
لما احتج الحق بالافلام
تمضى قلوب ادلى الهوا دلياً
فضل المجاهد بالقادوساً
فصل الخطاب محقق لقيماً

سود العبد الكهام + قصير الباع والاقدام + كبير البال كثير الآلام
صغار القدر صغير اليام + الحخير العجام + محمد عبد الله المستهام
حام السدحين جان له الحمام + يوم يعرف المجرمون بيماهم فوجد
بالواضي الاقدام + وجاه قلبا سليما ينفعه عند الاحذام + يوم ان ينفعها
ولابنون الامن اتى القلب سليم عن الاسقام فقط

الحمد لله
 كما نبينا
 اريب اعلام الفاعل
 العالم المسمى جامع
 واقف الفروع والاصول
 الحاج محمد بن الحسين
 محمد حسن بن الحسين
 حسن الله وجهه
 كبرار دود مستغنيا
 بطبع محمد بن الحسين
 طبع برآمد

